

**KAMU KATILIM BANKACILIĞININ
BANKACILIK SEKTÖRÜNE
BEKLENEN ETKİLERİ**

Serpil SUMER

**Yüksek Lisans Tezi
İşletme Anabilim Dalı
Doç. Dr. Ramazan YANIK
2017
Her Hakkı Saklıdır.**

**TC
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

Serpil SUMER

**KAMU KATILIM BANKACILIĞININ BANKACILIK SEKTÖRÜNE
BEKLENEN ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Ramazan YANIK**

ERZURUM -2017

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

13/07/2017

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum “**Kamu Katılım Bankalarının Bankacılık Sektörüne Beklenen Etkileri**” adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

13.07.2017

Serpil SUMER

S. Sumer

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç.Dr.Ramazan YANIK danışmanlığında, Serpil SUMER tarafından hazırlanan bu çalışma 12 / 07 / 2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. İşletme Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof.Dr.Turan ÖNDEŞ

İmza:

Jüri Üyesi : Doç.Dr.A.Kadir KAYA

İmza:

Jüri Üyesi : Doç.Dr.Ramazan YANIK

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK

Enstitü Müdürü

F-85/01/21.10.2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ	VII
TABLolar LİSTESİ	VIII
ÖNSÖZ	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM**KATILIM BANKACILIĞI**

1.1. KATILIM BANKACILIĞI KAVRAMI	3
1.2. KATILIM BANKACILIĞINI ORTAYA ÇIKARAN NEDENLER	8
1.2.1. Dini Nedenler	8
1.2.2. Ekonomik Nedenler.....	9
1.2.3. Sosyal ve Politik Nedenler	10
1.3. KATILIM BANKACILIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİ	11
1.3.1. Katılım Bankalarının Dünyadaki Tarihsel Gelişimi.....	11
1.3.2. Dünyada Katılım Bankacılığı Faaliyeti Gösteren Çeşitli Ülkeler	14
1.3.2.1. Suudi Arabistan	15
1.3.2.2. Malezya.....	16
1.3.2.3. Birleşik Arap Emirlikleri	17
1.3.2.4. Kuveyt.....	17
1.3.2.5. İran	18
1.3.2.6. İngiltere.....	18
1.3.2.7. Bahreyn.....	19
1.3.2.8. Katar	19
1.3.2.9. Diğer Çeşitli Ülkeler.....	20
1.3.3. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Gelişimi.....	22
1.4. KATILIM BANKACILIĞI SİSTEMİNİN YÖNTEMLERİ	23
1.4.1. Fon Toplama Yöntemleri	23

1.4.1.1. Özel Cari Hesaplar.....	24
1.4.1.2. Katılma Hesapları	24
1.4.1.3. Özel Fon Havuzları.....	25
1.4.2. Fon Kullandırma Yöntemleri	25
1.4.2.1. Murabaha (Maliyet Artı Kâr Marjlı Satış).....	26
1.4.2.2. Mudaraba (Emek-Sermaye Ortaklığı)	27
1.4.2.3. Müşareke (Sermaye Ortaklığı)	27
1.4.2.4. İcara (Finansal Kiralama, Leasing).....	29
1.4.2.5. Karz-ı Hasen (Faizsiz Borç)	31
1.4.2.6. Selem (İleriye Dönük Satın Alma)	32
1.4.2.7. İstisna (Siparişe Dayalı Satın Alma).....	33
1.4.2.8. Sukuk (Kira Sertifikası).....	34
1.4.2.9. Tekafül (Sigorta).....	37
1.4.2.10. Tavarruk.....	38
1.4.2.11. Joala	39
1.4.2.12. Wakala (Vekalet).....	39

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞI

2.1. TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN KATILIM BANKALARI.....	41
2.1.1. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş	47
2.1.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş	49
2.1.3. Türkiye Finans Katılım Bankası A. Ş	51
2.1.4. Ziraat Katılım Bankası A.Ş	53
2.1.5. Vakıf Katılım Bankası A.Ş.....	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU KATILIM BANKACILIĞININ BANKACILIK SEKTÖRÜNE

BEKLENEN ETKİLERİ

3.1. ÇALIŞMANIN AMACI.....	58
3.2. ÇALIŞMANIN KAPSAMI.....	58
3.3. ARAŞTIRMA METODU VE VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	58

3.4. ARAŞTIRMADA ELDE EDİLEN BULGULAR	60
3.4.1. Araştırmaya İlişkin Demografik Bilgiler	60
3.4.1.1. Cinsiyet	60
3.4.1.2. Yaş	61
3.4.1.3. Görev (Pozisyon)	61
3.4.1.4. Faaliyet Sahası	62
3.4.1.5. Eğitim Düzeyi	63
3.4.1.6. Katılım Bankacılığı Tecrübesi	63
3.4.2. Araştırmaya İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	65
3.4.3. Çalışmada Elde Edilen Bulgulara Göre Farklılık Analizleri.....	70
3.4.3.1. Cinsiyet Bilgilerine Göre Farklılık Analizi	73
3.4.3.2. Görev (Pozisyon) Durumuna Göre Farklılık Analizi	77
3.4.3.3. Katılım Bankacılığı Tecrübesi Açısından Farklılık Analizi	81
3.4.3.4. Katılım Bankacılığı Ürünlerini Kullanma Bakımından Farklılık	85
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	90
KAYNAKÇA	94
EKLER.....	99
Ek-1. Anket Soruları.....	99
ÖZGEÇMİŞ.....	103

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAMU KATILIM BANKACILIĞININ BANKACALIK
SEKTÖRÜNE BEKLENEN ETKİLERİ

Serpil SUMER

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ramazan YANIK

2017, 103 sayfa

Jüri: Prof. Dr. Turan ÖNDEŞ

Doç. Dr. Ramazan YANIK

Doç. Dr. Abdulkadir KAYA

Günümüzde birçok ülke İslami finans sektörüne merkez olabilmek için birbirleriyle yarışır duruma gelmiştir. Katılım bankacılığında diğer ülkeler ile yarış içerisinde olan Türkiye, bu konuda olumlu bir girişimde bulunarak 2015 yılında Ziraat Katılım Bankası ile devlet bünyesindeki ilk katılım bankasını faaliyete geçirmiştir. Bu girişimin Türkiye'nin 2023 yılı için dünyanın ilk on ekonomisi arasında olma hedefine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne beklenen etkilerini ölçmek için Erzurum, Kars, Ağrı ve Erzincan illerinde çalışan personele anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen verilere Kruskal Wallis, Mann-Whitney U testi ile farklılık analizleri yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, İslami Bankacılık, Kamu Katılım Bankacılığı

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****THE EXPECTED EFFECTS of PUBLIC
PARTICIPATION BANKING on BANKING SECTOR****Serpil SUMER****Advisor: Assoc.Prof.Dr. Ramazan YANIK****2017, Page103****Jury: Prof.Dr Turan ÖNDEŞ****Assoc.Prof.Dr. Ramazan YANIK****Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir KAYA**

Today, many countries have become competed with each other in order to be central to the Islamic finance sector. Turkey, which is in competition with other countries in participation banking, made a positive initiative in this issue and the Ziraat Participation Bank, which is the first participation bank in the public, operated in 2015. It is believed that this initiative will contribute to Turkey's goal of becoming the world's top ten economies for 2023.

In this study, a survey has conducted in Erzurum, Erzincan, Kars and Ağrı to measure the expected effects of public participation banking on the banking sector.

Obtained data have analyzed by Kruskal Wallis, Mann-Whitney U test.

KeyWords: Participation Banking, Islamic Banking, Public Participation Banking

KISALTMALAR DİZİNİ

AAOIFI	: İslami Finansal Kurumlar Muhasebe ve Denetim Örgütü
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BAE	: Birleşik Arap Emirliği
BDDK	: Banka Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BIST	: Borsa İstanbul
BSMV	: Banka ve Sigorta Muamele Vergisi
CIBAFI	: İslami Bankalar ve Finansal Kurumları Genel Konseyi
KDV	: Katma Değer Vergisi
KKDF	: Kredi Kaynak Destekleme Fonu
IDB	: İslam Kalkınma Bankası
IFM	: İstanbul Uluslararası Finans Merkezi
IFSB	: İslami Finansal Hizmetler Kuruluşu
IIFM	: Uluslararası İslami Finans Piyasası
IILM	: Likidite Yönetim Merkezi
IIRA	: Uluslararası İslami Derecelendirme Kurumu
ÖDÖP	: Öncelikli Dönüşüm Programı
ÖFK	: Özel Finans Kurumu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
SPV	: Özel Amaçlı Şirket
TKBB	: Türkiye Katılım Bankaları Birliği
VDMK	: Varlığa Dayalı Menkul Kıymet

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Dünya Katılım Bankacılığı Sektöründe Ülkelerin Payı.....	15
Şekil 2.1. Albaraka Türk Katılım Bankasının Müşterilerine Sundukları Hizmetler.....	48
Şekil 2.2. Kuveyt Türk Katılım Bankasının Müşterilerine Sundukları Hizmetler	50
Şekil 2.3. Türkiye Finans Katılım Bankasının Müşterilerine Sundukları Hizmetler.....	52
Şekil 2.4. Ziraat Katılım Bankasının Müşterilerine Sundukları Hizmetler	53
Şekil 2.5. Vakıf Katılım Bankasının Müşterilerine Sundukları Hizmetler	56
Şekil 3.1. Ankete Katılanların Cinsiyet Dağılımı	60
Şekil 3.2. Ankete Katılanların Yaş Dağılımı	61
Şekil 3.3 Anket Katılımcılarının Görev (Pozisyon) Dağılımı	62
Şekil 3.4. Anketi Cevaplayan Personelin Çalıştığı Bankanın Faaliyet Sahası	62
Şekil 3.5. Anketi Cevaplayan Personelin Eğitim Durumu	63
Şekil 3.6. Anket Cevaplayıcılarının Katılım Bankacılığı Tecrübesi Dağılımı	64
Şekil 3.7. Anket Cevaplayıcıların Katılım Bankacılığı Ürünlerinden Kullanma Durumu Dağılımı.....	64

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Katılım Bankaları İle Geleneksel Bankalar Arasındaki Farklar	6
Tablo 1.2. Küresel Katılım Bankacılığının Yıllar İtibari İle Gelişimi	13
Tablo 1.3. Yıllar İtibari İle Türkiye’de İhraç Edilen Sukuk.....	35
Tablo 1.4. Sukuk ve Tahvil Arasındaki Farklar	36
Tablo 1.5. Tekafül ve Klasik Sigortacılık Arasındaki Farklar	37
Tablo 2.1. Türk Bankacılık Sektörü Büyüklüğünün Mevcut Durumu (Aralık,2016)...	42
Tablo 2.2. Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü Finansal Büyüklükleri 2017 (Milyon TL).....	42
Tablo 2.3. Katılım Bankalarının Sektörden Aldıkları Pay (2017)	43
Tablo 2.4. Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü Finansal Büyüklükleri 2016 (Milyon TL).....	44
Tablo 2.5. Katılım Bankalarının Sektörden Aldıkları Pay (2016)	44
Tablo 2.6. Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü Finansal Büyüklükleri 2015 (Milyon TL).....	45
Tablo 2.7 Katılım Bankalarının Sektörden Aldıkları Pay (2015)	45
Tablo 2.8. Albaraka Türk Bankasının 2016YılıFinansal Verileri	49
Tablo 2.9. Kuveyt Türk Katılım Bankası 2016 Yılı Finansal Verileri.....	51
Tablo 2.10. Türkiye Finans Katılım Bankası 2016 Yılı Finansal Verileri	52
Tablo 2.11. Ziraat Katılım Bankası 2016 Finansal Verileri	54
Tablo 2.12. Vakıf Katılım Bankasının 2016 Yılı Finansal Verileri	57
Tablo 3.1. Güvenilirlik Analizi	59
Tablo 3.2. Araştırmaya İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	66
Tablo 3.3. Normal Dağılım Değerleri Testi Analizi.....	70
Tablo 3.4. Cinsiyet Bilgilerine Göre Farklılık Analizi.....	74
Tablo 3.5. Görev (Pozisyon) Durumuna Göre Farklılık Analizi.....	77
Tablo 3.6. Katılım Bankacılığı Tecrübesi Açısından Farklılık Analizi.....	81
Tablo 3.7. Katılım Bankacılığı Ürünlerini Kullanma Bakımından Farklılık Testi	86

ÖNSÖZ

Katılım bankacılığı son zamanlarda hem dünyada hem de Türkiye’de giderek artan bir şekilde önem kazanmaya başlamıştır. Türkiye’de katılım bankacılığı sektörünün hak ettiği yere gelebilmesi için kamu olumlu bir adım atarak katılım bankacılığı sektörüne dahil olmuştur. Bu çalışmada katılım bankacılığı ile genel bilgiler verilmiş, Erzurum ili ve çevre illerde bankacılık sektöründe çalışan personelin kamu katılım bankacılığının sektöre olan etkilerinin ve sonuçlarının farkındalığı incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmamın her safhasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Ramazan YANIK’ a, banka personeline anketleri uygulamamda yardımcı olan Ziraat Katılım Bankası çalışanı Osman SULUOĞLU, Ziraat Bankası çalışanı İsmail BİLEN, Albaraka Türk Katılım Bankası çalışanı Ebubekir BALIKLI, Vakıfbank çalışanı Sait SEFİL’ e teşekkür ederim.

Erzurum-2017**Serpil SUMER**

GİRİŞ

Katılım bankacılığı faiz kullanmak istemeyen tasarruf sahiplerini hedef kitle olarak dünyada 1970 yıllarında ortaya çıkan ve sürekli gelişim göstererek tüm dünyada ilgi duyulan bankacılık türü olmuştur. Dünyada ‘İslam Bankacılığı’, ‘Faizsiz Bankacılık’ isimleri ile yaygın olarak kullanılan bankacılık türünün Türkiye’deki ismi ise ‘Katılım Bankacılığı’dır.

Geleneksel bankacılıkta önceden belirenmiş faiz oranı ile işlem yapılır. İslam dininde faiz kesin olarak yasaktır. Faiz kullanmayı tercih etmeyen tasarruf sahiplerinin atıl durumda olan kaynaklarının ekonomik sisteme dâhil edilmesini sağlayan katılım bankacılığı, yapılan işlemin sonucunda oluşan kâr ya da zarara katılmayı esas almaktadır. Katılım bankaları faizsizlik prensibi ile çalışarak geleneksel bankaların müşterilerine sundukları bankacılık faaliyetlerinin büyük bir kısmını yapmaktadırlar. Buna rağmen geleneksel bankaların faize dayalı olarak verdiği bazı hizmetleri katılım bankaları vermemektedir. Katılım bankaları bankacılık sektörünün alternatifi değil tamamlayıcısı olmuştur. (Doğan, 2013: 176)

Son on yılda küresel çapta gelişerek artan İslami finans hacmi tüm dünya ülkelerinin dikkatini çekmiştir. Katılım bankalarına olan bu artan ilgiye Türkiye kayıtsız kalmamıştır ve yapacağı planlamalarda bu hususu göz önünde bulundurmuştur. Onuncu Kalkınma Planını içerisinde 25 Öncelikli Dönüşüm Programı (ÖDÖP) ve bu programa ilişkin eylemler planı ve bu planlara ilişkin usul ve esaslar Yüksek Planlama Kurulunun 16 Şubat 2015 yılında 2015/3 sayılı kararı ile kabul edilmiştir. İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Programı Eylem Planı 25 adet ÖDÖP Planından birisidir. Bu Planın “Katılım Bankacılığı ve Faizsiz Finans Sisteminin Geliştirilmesi” başlıklı 7. Bileşeni altında 31 adet var olan eylem planı 2018 yılına kadar gerçekleştirilecektir. (Gürerk, 2015) Bu eylem planını gerçekleştirmek için önemli bir adım atılarak 2015 yılında ülkemizin ilk kamu sermayeli katılım bankası olan Ziraat Katılım Bankası İslami finans sektörüne giriş yapmıştır. 2016 yılına gelindiğinde ise Vakıf Katılım Bankası ile atmış olduğu bu adımı desteklemiştir. 2017 yılında bankacılık sektöründe faaliyet gösteren katılım bankaları beş tanedir. Bunlar; Kuveyt Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası, Albaraka Katılım Bankası, Ziraat Katılım Bankası ve Vakıf Katılım Bankası’dır.

Bu çalışmadaki amaç kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne beklenen etkilerini araştırmaktır. Çalışma üç bۆlümnden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bۆlümünde katılım bankacılığı kavramı, katılım bankacılığını ortaya çıkma sebepleri, fon toplama yöntemleri ve fon kullandırma yöntemlerinden, dünyada katılım bankacılığı faaliyeti gösteren ölkelerden bahsedilmiştir.

Çalışmanın ikinci bۆlümünde Türkiye'deki katılım bankaları hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bۆlümünde ise Doğu Anadolu bölgesinde yer alan Erzurum, Erzincan, Kars, Ağrı illerinde katılım bankası çalışanlarına bir anket uygulanarak kamu katılım bankacılığının etkileri hakkındaki değerlendirmeler tespit edilmiştir. Uygulamada anket yöntemi ile veriler toplanmış, toplanan veriler SPSS programına hatasız bir şekilde aktarılarak analiz edilmiştir. Yapılan bu çalışma ile son iki yılda katılım bankacılığı sektörüne dahil olan kamu bankalarının bu sektöre giriş amacının banka çalışanları tarafından ne düzeyde algılandığı ölçölmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞI

1.1. KATILIM BANKACILIĞI KAVRAMI

Ekonomik sistemin aksamadan çalışmasını sağlayabilmek, o ekonomik sistemin temelini oluşturacak iyi bir finansal sistemin var olmasıyla mevcuttur. Finansal sistemler ekonomide fon fazlalığı olan taraftan, fon açığı olan tarafa fon aktarımını sağlayan sistemdir. Temel işlevi tasarruf sahiplerinden mevduat toplamak, topladığı mevduatları kredi halinde kullanırmak olan bankalar, finansal sistemin en temel ve en önemli kurumlarıdır. (Bayraktaroğlu, 2013)

Geleneksel bankalar bankacılık faaliyetlerini gerçekleştirirken yaptığı işlemlerin temelinde faizi esas almaktadır. Faiz, ‘paranın zaman değeri’, ‘ödünç paranın getirisi’ ve ‘paranın kirası’ şeklinde tanımlanmaktadır. (Aktepe, 2012: 21)

Türk Dil Kurum’a göre faizin tanımı; *“işlenmek için bir yere ödünç verilen paraya karşılık alınan kar, getiri, ürem, nema”* ya da *“kapitalist ekonomide, artık değer in değışikliğıe uğramış biçimi olarak paranın fiyatı, kiralanan paranın kira bedeli”* olarak tanımlanmıştır. Arapça ‘riba’ kelimesi ziyade (fazlalık) ve nema (artma, çoğalma) anlamına gelip faiz kavramını karşılamaktadır.

İslam dini Kur’an’da bahsedilen borç faizi (Ribe’ dDeyn) ve sünnette bahsi geçen alış-veriş faizi (Ribe’ l Bey) olarak faizi iki kısma ayırmaktadır. Bu iki faiz türü de kesin bir biçimde yasaklanmıştır.

İslam dini ticareti helal saydığı için yapılan ticaret sonucu elde edilen kâr da helaldir. Kâr; malın maliyeti ile fiyatı arasındaki farktır. Kâr meşrudur. Alıcı aldatılmadığı sürece piyasa fiyatı esastır. Yani karın belli bir oranda olması şartı yoktur. (www.tkbb.ogr.tr Erişim Tarihi:24.03.2017) Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse; ticarete menfaat bakımından satıcı ve alıcı arasında bir denge bulunmaktadır. Oysaki ticarete mevcut olan söz konusu bu denge faizde bulunmamaktadır.

Daha da anlaşılır bir şekilde ifade etmek gerekirse; faiz, kredi kullanarak teşebbüste bulunulan girişimin sonucunun kârla bitip bitmeyeceğinin bilinmemesi ya da sonucun kârla bitecekse kârın ne miktarda vuku bulacağıının önceden tam olarak bilin-

memesine rağmen, faiz oranı kredi işleminin başlangıcında tespit edilmektedir. Bu yüzden kredi kullanımı sonucunun taraflar arasında adil ve dengeli bir şekilde paylaşılma imkânı ortadan kalktığı için faiz kullanımının haram olduğu emredilmiştir. (Özsoy, 1993: 4)

Toplumdaki bireyler faiz haram kılındığı için bankacılık faaliyetlerinden uzak durmuşlardır. Bu durum ise ekonomiye katılmayan âtil fonların ekonomiye dahil edilmesi için finansal sistem içinde yeni bir kurumun ihtiyacını doğurmuştur. İhtiyaç duyulan yeni kurum faaliyetlerini gerçekleştirirken İslami kurallar çerçevesinde faizsizlik prensibi ile çalışmalıdır. Bu amaç doğrultusunda ülkemizde ‘Özel Finans Kurumları’ adı altında faaliyete başlayıp, daha sonra bankacılık faaliyetlerini gerçekleştirdiği için 2005 yılında 5411 sayılı Bankacılık Kanun’u ile bu yeni kurumun ismi ‘Katılım Bankacılığı’ olarak değiştirilmiştir.

Katılım bankacılığı; fon kullandırma ve fon toplama işlemleri ile bankaların gerçekleştirdikleri bütün bankacılık işlemlerini gerçekleştirirken faizi kullanmamaktadır. Bankanın yürüttüğü parasal işlemler ile mal ve hizmet hareketlerinin birbirine sıkı sıkıya bağlandığı, her para hareketinin kesin olarak bir mal veya bir hizmete karşılık olarak geldiği; elde edilen gelirin kar ve zarar ortaklığı kuralına göre paylaşıldığı finansal sistemdir. (www.tkbb.ogr.tr Erişim tarihi 23.03.2017)

Katılım bankalarının ülke ekonomisine çeşitli açılardan katkısı bulunmaktadır. Katılım bankaları reel sektöre kaynak aktarımı yaparak ülke ekonomisinin büyümesine katkı sağlar, finansal sisteme dahil olmayan fonların sisteme katılımını sağlar, gelir dağılımına düzenleyici etkide bulunur ve tasarruf sahiplerinin tasarruflarını değerlendirerek kazanç sağlamalarına katkıda bulunur. Ayrıca kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınmasına yardımcı olur. BSMV, KKDF, KDV ve Kurumlar Vergisi öder. Kamu maliyesine, istihdama ve sosyo-kültürel faaliyetlere de katkı sağlamaktadır. (Doğan, 2013: 176)

Faizsizlik prensibi ile çalışan katılım bankalarının yapabilecekleri faaliyet konusu 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 4. maddesinde şöyle sıralanmıştır:

a) *Katılım fonu kabulü*

b) *Nakdî, gayri nakdî her cins ve surette kredi verme işlemleri.*

- c) *Nakdî ve kaydî ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri.*
- d) *Çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri.*
- e) *Saklama hizmetleri.*
- f) *Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri.*
- g) *Efektif dahil kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı, kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri.*
- h) *Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövize dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri.*
- ı) *Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri.*
- i) *Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri.*
- j) *Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri.*
- k) *Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri.*
- l) *Yatırım danışmanlığı işlemleri.*
- m) *Portföy işletmeciliği ve yönetimi.*
- n) *Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı.*
- o) *Faktöring ve forfaiting işlemleri.*
- ö) *Bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık.*
- p) *Finansal kiralama işlemleri.*
- r) *Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri.*
- s) *Kurulca belirlenecek diğer faaliyetler*

(http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanunu/15405411_sayili_bankacilik_kanunu.pdf Erişim tarihi: 21.03.2017).

Katılım bankaları bankacılık faaliyetlerini yerine getirirken İslami prensiplere göre çalışmaktadırlar. Geleneksel bankalardan katılım bankalarını ayıran en önemli hususta bu noktadır. Dünya çapında geleneksel bankalar ile katılım bankaları arasındaki farklar özet halinde aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1.1. Katılım Bankaları İle Geleneksel Bankalar Arasındaki Farklar

Özellikler	Katılım Bankacılığı Sistemi	Geleneksel Bankacılık sistemi
Çalışma Yapısı	Bankacılık fonksiyonları ve yönetim şekli İslami prensiplere dayanır ve katılım bankalarının tüm çalışma faaliyetleri İslam'ın gerektirdiği ekonomik prensiplerle uyumlu olmalıdır.	Bankacılık fonksiyonları ve yönetim şekli lâiklik prensiplerine dayanır. Geleneksel bankaların çalışma prensiplerinde hiçbir dini prensibin etkisi yoktur.
Faiz Ödemesi	Katılım bankalarının sağladıkları finansman faiz odaklı değildir. Katılım bankalarının finansmanında risk ve kâr paylaşımı esastır.	Geleneksel bankaların sağladıkları finansman faiz odaklıdır ve paranın kullanımından dolayı sabit ya da değişken faiz ödemesi yapılır.
Mevduat Faizi	Bankada hesabı bulunan hesap sahibine faiz ödenmez fakat mevduat sahibi katılım bankası tarafından yapılan yatırımın riskini ve kârını paylaşır.	Mevduat sahibi bankada parası olduğu için faiz ödemesi alır ve geleneksel bankalara yapılacak olan geri ödemeler için de faiz alınarak ödemeler garanti altına alınır.
Risk Paylaşımı	Katılım bankaları bir proje veya ortak yatırım için risk paylaşımıyla finansmanı önerir. Kâr ve zarar önceden anlaşılan oran üzerinde paylaşılır.	Geleneksel bankalarda risk paylaşımı genellikle yoktur. Ancak yatırım bankalarında yönetime katılma durumu mevcuttur.

Kısıtlama	Katılım bankaları İslami prensiplere uyumlu ekonomik faaliyetleri destekler. Örneğin; katılım bankası domuz eti ya da alkol içerikli bir işin finansmanını sağlamaz.	Geleneksel bankalar kanuni nitelikte olan herhangi bir ürün veya hizmetin finansmanını sağlayabilir.
Zekât	Dünya çapındaki katılım bankalarının fonksiyonlarından birisi de zekât toplamak ve dağıtmaktır. Ancak uygulama ülkemizdeki katılım bankalarında yoktur.	Geleneksel bankalar dini inançla ilgili herhangi bir vergi veya harç toplamaz.
Belirsizlikten Sakınma	Spekülasyon ya da belirsizlik içinde yapılan işlemler yasaklanmıştır.	Geleneksel bankalarda spekülasyon yatırımlara izin verilmektedir.
Müşteri İlişkileri	Katılım bankasının müşterisi ile olan ilişkisi yatırımcı ve ortaklık durumudur.	Geleneksel bankaların müşterisi ile olan ilişkisi ise alacaklı ve borçlu ilişkisidir.
İslami Prensip Denetim Kurumu	Her bir katılım bankasının yaptığı tüm faaliyetleri İslami prensiplerin gerektirdiği ölçüde yapmasını sağlamak için bir denetim kurumuna sahip olması gerekir.	Geleneksel bankalarda böyle bir gereklilik söz konusu değildir.
Kanunî Gereklilik	Katılım bankaları faaliyette buldukları ülkenin merkez bankasının kanuni gerekliliklerine, bankacılık kanununa ve İslami prensiplere uyumlu olmak zorundadır.	Geleneksel bankalar faaliyette buldukları ülkenin merkez bankasının kanuni gerekliliklerine ve bankacılık kanununa uyumlu olmak zorundadır.

*Kaynak:Shanmugam, Bala ve Zahari, Zaha Rina A Primer On Islamic Finance, Research Foundation of CFA Institute, 2009, ss.6.

Özet olarak ifade edilirse, katılım bankaları alternatif finansman hizmetleri sunan, finansal sektörde faaliyette bulunan, reel ekonomiyi finanse eden ve bankacılık hizmetleri sunan kuruluşlardır. Bu kuruluşlar temel bankacılık hizmetlerinin yanında, tasarruf sahiplerinden cari hesap ve kâr-zarar ortaklığı hesapları yoluyla topladıkları fonları, faizsizlik ilkelerine göre mevcut sektöre aktaran, oluşan kâr veya zararı tasarruf sahipleriyle paylaşarak kâr-zarar ortaklığı ile faaliyetlerini sürdürürler. (Pehlivan, 2016: 300)

1.2. KATILIM BANKACILIĞINI ORTAYA ÇIKARAN NEDENLER

Faizsizlik prensibi ile çalışan katılım bankacılığının ortaya çıkmasında çeşitli nedenler bulunmaktadır. Bu nedenler dini nedenler, ekonomik nedenler, sosyal ve politik nedenler olmak üzere üç ana başlık altında toplanmaktadır. Katılım bankacılığının ortaya çıkmasında ve gelişmesinde tüm bu nedenin birlikte düşünülmesi gerekir.

1.2.1. Dini Nedenler

İslam dininin ibadet ve inanç konusunda emir ve yasakları olduğu gibi, İslam dine inananların gündelik yaşamlarında ve ekonomik ilişkilerinde de uymak zorunda oldukları emir ve yasaklar vardır. Katılım bankacılığın ortaya çıkmasının en önemli nedeni ekonomik ilişkilerde uyması zorunlu olan faizin haram kılınmasıdır.

Faizsiz ticaret anlayışı yalnızca dindar Müslümanlar için geçerli bir kavram değildir. Dindar Hıristiyanlara, hatta M.Ö.eski Babil ve Mısır toplumu, Tevrat'a inanmış olan kavimler için de faiz dinen yasaklanmıştır. Ayrıca Aristo ve Eflatun gibi Yunan filozofların görüşlerinde faizin toplumun sosyo-ekonomik hayatını olumsuz yönde etkilediğini ve faiz yolu ile zenginleşmenin ahlaka aykırı olduğu belirtilmektedir. (Kalaycı, 2013: 60-61)

Semavi dinlerin hepsinin temelinde genel olarak faiz yasaklanmıştır. Fakat bu yasak, zamanla faizin tanımının farklı şekillerde yapılmasıyla meşrulaşmaya başlamıştır. Özellikle Hıristiyanlık ve Yahudilik de bu değişim yaşanarak faiz meşrulaşmıştır. Faiz karşısında tutumunu kaybetmeyen ve faizin tanımı değişmeyen tek din ise İslamiyet olmuştur. (Kutval, 2014: 25)

İslam dini Kur'an-ı Kerim ve sünnette faizi kesin ve sert bir biçimde yasak kılınmıştır. Kur'an-ı Kerim'de faizin yasaklandığına dair ayetler mevcuttur.

“Fâiz yiyen kimseler şeytan çarpan kimse nasıl kalkarsa öyle kalkar. Bu işte onların ‘Alışveriş tıpkı faiz gibidir.’ demeleri yüzünden. Hâlbuki Allah alışverişi helal kıldı, faizi haram...’ (Bakara, 2/276)

“Ey o bütün iman edenler! Allah’tan korkun ve faiz hesabından kalan bakayayı bırakın, eğer gerçekten müminlerseniz” (Bakara, 2/278)

“İnsanların mallarında artsın diye verdiğiniz riba (faiz) Allah yanında nemalanmaz. Allah yüzünü murat ederek verdiğiniz zekât ise katlayanlar işte onlardır.” (Rum, 39)

İnanan insanlar Kur’an-ı Kerim’i dikkate aldığı gibi, peygamberin hadislerini de dikkate almaktadırlar. Faiz konusunda da çeşitli hadisler mevcuttur.

Hz. Peygamber Veda Haccı sırasında şöyle buyurmuştur: “Haberiniz olsun, cahiliye devrindeki bütün ribalar kaldırılmıştır, ödenmeyecektir. Sadece verdiğiniz anaparayı alacaksınız. Böylece ne zulmetmiş olacaksınız nede zulme uğramış olacaksınız.” (Ebu Davud, Buyu 5: 3334).

Tüm bu ayet ve hadisleri dikkate alan inanç sahibi kişiler faizden uzak durmak için tasarruflarını ekonomik sisteme dâhil etmemektedirler. Katılım bankacılığının ortaya çıkmasındaki en önemli neden de dini inanışlarından dolayı ekonomik sisteme aktarılmayan atıl fonları ekonomik sisteme dâhil etmek isteğidir.

1.2.2. Ekonomik Nedenler

Gelişme sürecinde olan ülkeler için ekonomik kalkınma, o ülkenin verimliliğiyle ve üretkenliğiyle yakından ilgilidir. Etkin olması ve verimli faaliyetlerde bulunması, ülkenin mevcut rekabet avantajını etkileyecektir ve ülkenin ekonomik gelişmişliğine katkı sağlayacaktır. (Altın ve Caba, 2016: 230)

Ülkelerin gelişmişliğinin ekonomik kalkınmaya bağlı olduğunu 1970’li yıllarda İslam ülkeleri fark etmişlerdir. Müslüman ülkelerin 1970’li yıllarda elde ettikleri muazzam miktardaki petrol gelirlerinin petro-dolar adıyla Batı ekonomisine akması nedeniyle Müslüman ülkeler kalkınma zorluğu yaşamışlardır. Ayrıca, fon fazlası olan ülkelerle fon açığı olan Müslüman ülkeler arasında iktisadi iş birliğine ihtiyaç duyulmuştur. (Kalaycı, 2013: 61)

Müslüman ülkelerin petrol gelirinden elde ettikleri kazanç ve bu kazancın en etkili şekilde değerlendirilmek istenmesi katılım bankacılığının ortaya çıkmasındaki ilk nedendir.

İkinci ekonomik neden ise; geleneksel bankalar sanayinin ve ticaretin ortakları değildirler. Geleneksel bankaların öncelikli amacı kendi çıkarlarını düşünmektir. Kredi verdikleri firmaların verimli çalışıp çalışmadığını istediği şekilde denetleyememekte ve kredi alan firmaları izleyememektedir. Bu durum ise; ülkenin ekonomik işleyişine zarar vermektedir. Bunun aksine, katılım bankaları, fon kullanımlarını ortaklık esasına göre yapmaktadırlar, faaliyette buldukları ülkenin ekonomik çıkarlarını gözetmektedirler ve kullandırdıkları fonları denetleyebilmektedirler. (Kutval, 2014: 23)

Üçüncü ekonomik neden; günümüzde geleneksel bankalar tarafından kullanılan fonların genellikle kısa vadeli olması, geleneksel bankaların ülke ekonomisine katkılarının sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra faizsiz bankaların ortaklık esasına göre fon kullandırmaları, işletmelerin verimliliklerini dikkate almaları ve fon kullandırmalarını denetleme zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Bu uygulamanın makroekonominin gelişimine katkıda bulunacağı açıktır. (Özulucan ve Özdemir, 2010: 13)

Katılım bankacılığı fikrinin doğmasının temelinde yukarıda sıralanan ekonomik nedenler bulunmaktadır.

1.2.3. Sosyal ve Politik Nedenler

Bir toplumda birlik ve beraberliğin sağlanması o toplumu oluşturan farklı gelir grubuna ait kesimler arasında dengeli bir gelir dağılımının sağlanması ile gerçekleşebilir. Faiz ise gelir dağılımında ters bir etkiye sahiptir.

Yani, faizin olduğu yerde ondan ayrılmaz bir parça olarak mutlaka haksızlık ve zulüm vardır. Bir toplumda faiz var olduğu müddetçe o toplumda milli gelirin, emek ile sermaye faktörleri arasında fonksiyonel dağılımında adalet ve dengeyi sağlamak mümkün değildir. (Özsoy, 1993: 5-6)

Faizin toplumda oluşturduğu bu sosyal adaletsizliğin giderilmesi, yapılan her türlü alışveriş ve borç işlemlerinde faizin devre dışı bırakılması ile giderilir.

Katılım bankacılığı faiz kullanmak istemeyen tasarruf sahiplerinin fazla fonlarını, fon ihtiyacı duyulan tarafa aktarırken taraflar arasında faizin oluşturacağı adaletsizliğe maruz kalınmaz. Böylece ekonomiye dahil edilen fonlar üretim, ticaret ve sanayide kullanılarak hem ülke ekonomisine hem de istihdama katkı sağlamaktadır.

Bazı ülkelerin yönetim biçimi dini esaslara göre yapılmaktadır. Suda Arabistan, Pakistan, İran gibi ülkeler siyasi rejimleri gereğince katılım bankacılığının ortaya çıkmasında ve gelişmesinde etkili olmuştur. Ayrıca katılım bankacılığının geliştiği ülkede kalkınma da artacağı için uluslararası alanda politik bir güce de sahip olmakta mümkün olmaktadır.

1.3. KATILIM BANKACILIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİ

1.3.1. Katılım Bankalarının Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

Faiz hem İslam dininde hem de diğer dinlerde haram kılındığı için faizsiz finansal sistem olan katılım bankacılığının temeli çok eski zamanlarda atılmıştır. Fakat katılım bankacılığı kavramı 1945 yılından sonra ortaya çıkmıştır. 1945 yılından sonra bu kavramı ortaya çıkararak sebep ise; Hindistan kıtasındaki bazı bağımsızlık girişimleridir. Bu girişimler sonucunda sömürge devlet konumunda olan Hindistan bağımsızlığını kazanmıştır. Hindistan bağımsızlığını kazandıktan sonra orada yaşayan Müslüman Hint bilginleri ülke için gerekli olan yeni bir finansal sistem oluşturmayı düşünmüşlerdir. Oluşacak yeni finansal sistemde İslam dininden nasıl faydalanmaları gerektiğini düşünüp çalışmalar yaptıkları sırada katılım bankacılığı kavramı oluşmuştur. (Çobankaya, 2014: 28)

Finansman kuruluşu olarak katılım bankacılığının dünya çapındaki ilk uygulamasına gelince; Mısır Arap Cumhuriyeti'nde o dönemin devlet başkanı olan Cemal Abdül Nasır Mit Gamr kasabasında faaliyet gösteren tüm bankaları devletleştirmek istemiştir. Devlet başkanının bu isteğine karşı gelenler tarafından yapılan denemler sonucu alternatif banka olarak katılım bankası ortaya çıkmıştır. (Sümer ve Onan, 2016: 298)

Mısır'da 1963 yılında bir kasabada Ahmed en-Naccar tarafından kurulan banka, ilk İslamî banka örneği olmaktadır. 1971 yılında Mısır'da sosyal devlet anlayışı ve dev-

let desteğiyle kurulan ‘‘Nasr Sosyal Bankası’’ ise ilk faizsiz ticarî banka örneğidir. (Serpam, 2013: 9)

1975 yılına gelindiğinde ise; Müslüman ölkelerin yatırım projelerini desteklemek, üye ölkeler arasındaki iş birliğini geliştirmek ve uluslararası alanda üyelerini finansal alanda desteklemek için Cidde merkezli 43 Müslüman devletin katılımıyla İslam Kalkınma Bankası (Islamic Development Bank) kurulmuş ve faaliyete başlamıştır.

İslâm Kalkınma Bankası Müslüman ölkelerin kamusal projelerine önemli mali katkılarda bulunmuştur. Fakat duyulan mali ihtiyaç fazla olduğu için yetersiz kalmıştır. Ayrıca İslâm Kalkınma Bankası özel sektör projelerini mali açıdan desteklememesi nedeniyle Birleşik Arap Emirliği, Suudi Arabistan, Kuveyt gibi katılım bankacılığı için önemli ölkelerden zengin Müslümanların 1981 yılında bir araya gelip örgütlenmesiyle ‘‘Dar Al-Maal Al-İslami’’ isimli şirket Cenevre’de aktif olarak faaliyete geçmiştir. Bunu takiben ‘‘Dallah Baraka Gurubu’’ ve oluşan bazı diğer gruplaşmalar sonucunda Orta Doğu’da katılım bankacılığı sistemi hızlı bir şekilde yayılmaya başlamıştır. (Çobankaya, 2014: 28)

Müslüman nüfus dünya çapında sürekli artış gösterdiği için, faizsiz esasa dayalı bu bankacılık sistemi sadece Müslüman ölkelerde değil, tüm dünyada faaliyet alanı bulmaktadır. Bünyelerinde faizsiz esaslara göre çalışan birimler kuran batılı banka ve kurumlar da vardır. Bunlara örnek olarak; Citibank, HSCB, Union Bank of Switzerland, Kleinwort Benson, ANZ Grindlayns, Goldman Sachs gibi müesseseler sayılabilir. Batılı bankalarca kurulan ilk bağımsız faizsiz banka, Citibank tarafından 1996 yılında, 20 Milyon USD sermaye ile Bahreyn’de kurulan Islamic Investment Bank’tır. (http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/KATILIM_BANKACILIGI-NEDIR-NASIL-CALISIR.pdf Erişim tarihi: 10.03.2017)

Tablo 1.2. ‘de küresel katılım bankacılığının yıllar itibari ile gelişim süreci görölmektedir.

Tablo 1.2. Küresel Katılım Bankacılığının Yıllar İtibari İle Gelişimi

1950'ler	Faizsiz ekonomi ve finansa dair tartışmalar ve yayınlar başlamış, ilk faizsiz bankalar kurulmuştur
1960'lar	İlk faizsiz banka Mısır'da ve ilk yatırım kuruluşu Malezya'da kurulmuştur
1970'ler	Faizsiz bankacılık uluslararası alanda kabul görmeye başlamış, İslam Kalkınma Bankası (IDB) kurulmuş ve BAE, Kuveyt, Bahreyn, Mısır, Suudi Arabistan, Sudan'da bankalar açılmaya başlanmıştır.
1980'ler	Malezya ve Bangladeş gibi ülkelerde açılan faizsiz banka sayısı artmış, İran faizsiz bankacılık sistemine dahil olmuş ve Bahreyn ile Malezya'da yasal düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır.
1990'lar	Bahreyn gibi ülkelerde yasal düzenlemelerin artmasıyla beraber standardizasyonun sağlanması amacıyla AAOIFI kurulmuş, ilk sukuk ihraç edilmiş ve Dow Jones faizsiz endeksi sisteme dahil edilmiştir
2000'lerin Başı	Sistemin temelini oluşturan CIBAFI, IIFM, IFSB ve IICRA gibi kuruluşlar kurulmuş, Dubai faizsiz prensiplere uygun menkul kıymetler borsasının kurulması için çalışmalara başlamıştır. Bir çok konvansiyonel banka faizsiz bankacılık ürünlerini de portföyüne dahil etmiştir.
2008-2009	Finansal kriz reel ekonomiyi de olumsuz etkileyene kadar, faizsiz bankalar konvansiyonel bankalardan daha iyi performans göstermeye devam etmiştir.
2010-2011	Faizsiz bankacılık sektörü krizin etkilerinden çıkmaya başlamış ve kriz öncesi döneme göre daha fazla sukuk ihraç edilmiştir.
2013-2014	58' den fazla ülkede 411'i faizsiz banka olmak üzere 993 faizsiz finans kuruluşu faaliyettedir.

*Kaynak: TKBB Strateji Belgesi 2015-2025

Dünya çapındaki katılım bankacılığının nabzı Katar, Suudi Arabistan, Endonezya, Bahreyn, Türkiye, Pakistan, Birleşik Arap Emirliği, Kuveyt ve Malezya'yı da içerisine dâhil eden dokuz ülkede atmaktadır. Bu ülkelerin katılım bankacılığı toplam aktiflerinin %93'ü olan 920 milyar ABD dolarını aşması beklenmektedir. Bu ülkeler içerisinde gelişmekte olan ülkelerin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasal ortama rağmen, geleceğe dönük katılım bankacılığı kapsamında olumlu bir çizgisi bulunmaktadır. (Al-Sowailim, 2016: 2)

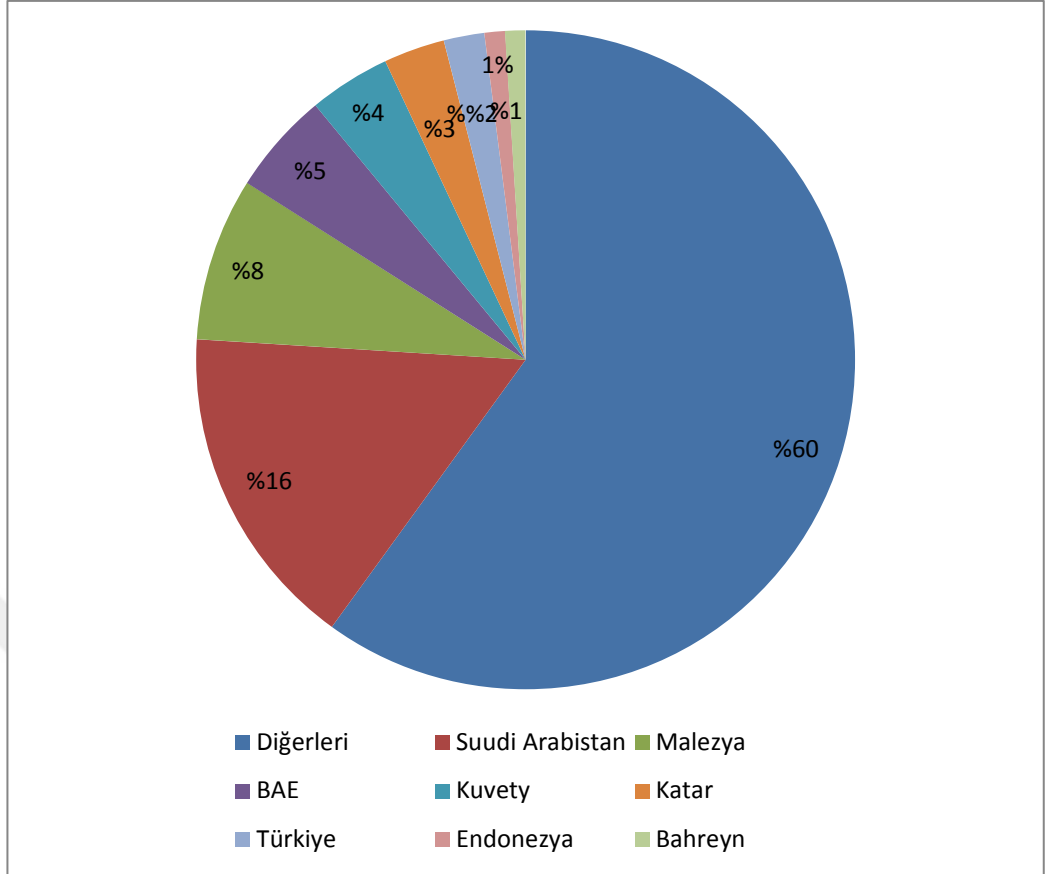
Katılım bankacılığı kuruluş zamanından itibaren Müslüman olan ve olamayan ülkelerde faaliyet alanı bularak sürekli gelişme göstermektedir. Katılım bankacılığının müşterilerine sunduğu faizsiz finansal ürün ve hizmetlere olan ilgi artmaktadır. Katılım bankacılığı sektörü giderek genişleyerek büyümektedir. İyi bir finansal hizmet vermek, sektörün denetimi yapmak için hizmet sunan kurum ve kuruluşlar mevcuttur. Bu kurum ve kuruluşlar; İslami Kalkınma Bankası (IDB), İslami Finans kurumlarının Muhasebe ve Denetim Örgütü (AAOIFI), Likidite Yönetim Merkezi (IILM), İslami Finansal Hizmetler Kuruluşu (IFSB), Uluslararası İslami Derecelendirme Kurumu (IIRA)'dur.

1.3.2. Dünyada Katılım Bankacılığı Faaliyeti Gösteren Çeşitli Ülkeler

Başta Müslüman ülkelerde faaliyet göstermeye başlayan katılım bankalarının öneminin anlaşılmaya başlanmasıyla, katılım bankaları günümüzde beş kıtada da kendine faaliyet alanı bulmayı başarmıştır. Yönetim şekli, inanç tarzı ne olursa olsun tüm dünya ülkeleri sermaye toplama açısından önemli bir araç olan katılım bankacılığında büyük paya sahip olmayı hedeflemektedirler.

Uluslararası katılım bankacılığı aktiflerinin %93'ünü Birleşik Arap Emirliği, Türkiye, Suudi Arabistan, Pakistan Malezya, Kuveyt, Katar, Endonezya ve Bahreyn'in oluşturduğu dokuz ana ülke oluşturur. Katılım bankalarının faaliyet gösterdiği ülkeler arasındaki QISMUT ülkelerinde (Endonezya, Türkiye, Katar, Malezya, Suudi Arabistan ve BAE) katılım bankacılığının toplam aktiflerinin 801 milyar ABD dolarını aşacağı öngörülmektedir. Bu rakam ise dünya çapındaki katılım bankacılığı aktifleri toplamının %80'ini oluşturmaktadır. (Robert, 2016: 3)

Dünyada katılım bankacılığı faaliyetinde bulunan ülkelerin katılım bankacılığı sektöründeki payları ise şöyledir:

Şekil 1.1. Dünya Katılım Bankacılığı Sektöründe Ülkelerin Payı

*Kaynak: Veysel Alada, Katılım Bankacılığı Ve Ödeme Sistemleri, TKBB,2017

Dünya çapında katılım bankacılığı sektörünün ülkeler bazında aldıkları paya bakıldığında; Suudi Arabistan %16, Malezya %8, BAE %5, Kuveyt %4, Katar %3, Türkiye %2' lik paya sahiptir. Bu ülkeler dışında kalan diğer ülkelerin oluşturdukları pay ise katılım bankacılığının %60' lık kısmını oluşturmaktadır.

1.3.2.1. Suudi Arabistan

Suudi Arabistan İslami prensiplerle yönetilen bir ülke olarak, 1975 yılında Suudi Arabistan Kralı Faysal'ın desteği ile katılım bankacılığının gelişmesinde önemli bir yere sahip olan İslam Kalkınma Bankası'nın kurulmasına öncülük etmiştir. Bulunduğu coğrafyada önemli bir yere sahip olan Suudi Arabistan faizsiz sermayeyi ülkeye çekebilme çabasındadır.

Bölgedeki en güçlü ve en kârlı bankacılık sistemlerinden birine sahip olan Suudi Arabistan'da 12 yerel ticari banka bulunmaktadır. Ülkede bankacılık sektöründe faaliyet

gösteren Al-Rajhi Bankası ülkenin en kârlı ve en büyük İslami bankasıdır. (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2015: 18) Ayrıca Suudi Arabistan’da İslami prensiplere göre yönetilen diğer bankalar ise; Alinma Bankası, Al Jazira Bankası ve Albilad Bankası’dır.

Uluslararası danışmanlık ve denetim şirketi EY’nin “ Dünya Katılım Bankacılığı Rekabet Raporu” na göre; 2015 yılında Körfez İş birliği Konseyi (GCC)’ nin küresel katılım bankacılığındaki payı %71’ e yükselmiştir. Rapora göre; Körfez İş birliği Konseyi’ nde olan Suudi Arabistan aktifler bakımından katılım bankacılığının en büyük pazarını oluşturmaktadır ve küresel pazar payı %34,2 seviyesinde bulunmaktadır.(Dünya Katılım Bankacılığı Rekabet Raporu, 2016: 15)

1.3.2.2. Malezya

Malezya’nın katılım bankacılığı modeli günümüzde dünyadaki gelişmiş bankacılık sisteminin en önemlilerinden biridir. Malezya İslami fonlar, fon yönetimi sukuk ve faizsiz sigortacılığın uygulanışı bakımından önde gelen ülkedir.(Ada ve Dalkılıç, 2014: 10) Ülkede konvansiyonel bankacılık ve katılım bankacılığı birbirine paralel olarak gelişme göstermiştir.

Dünyada uygulanmakta olan temel iki tane katılım bankacılığı modeli bulunmaktadır. İlk model Körfez ülkelerinde uygulanan ve daha muhafazakâr olan Körfez Modeli, ikinci model ise Uzak Doğu Asya’da uygulama alanı bulan ve ürün yelpazesi geniş olan Malezya modelidir. Konvansiyonel her ürüne alternatif ürünün geliştirildiği ve %20’ ye yakın bir faizsiz bankacılık piyasasına sahip bir ülke konumunda olup yenilikçi özellikleri sebebiyle her yeni bankacılık ürünlerinde başı çeken Malezya/Kuala Lumpur modeli, ayrıca menkul kıymet ürünlerinin katılım bankacılığı alanında geliştirilmesine de öncülük etmiştir. (Güngör, 2015: 57)

Geniş bir piyasası bulunan ve yeniliklere açık olan ülkede, katılım bankacılığı kurumları farklı düzenlemelere tabi tutulmakta ve bankalar faizsiz bankacılık için teşvik edilmektedir. Malezya Merkez Bankası (Bank Negara) 1983 yılında Kraliyetin onayı ile ülkede çalışan faizsiz bankaları lisanslama ve denetleme yetkisine sahiptir. Ayrıca Malezya Merkez Bankası katılım bankacılığını serbestleştirmek, geliştirmek ve Malezya’nın finans alanındaki rekabet gücünü arttırmak hedefleri arasındadır. (Dünyada ve Türkiye’de Faizsiz Bankacılık, 2004: 31)

Malezya’da faaliyet göstermekte olan 17’ si yerli 4 tanesi ise uluslararası olan toplam 21 tane faizsiz banka faaliyet göstermektedir. Ayrıca Malezya’da sadece faizsiz bankacılık alanında faaliyet gösteren The Global University of Islamic Finans (INCIEF) üniversitesi vardır. Malezya kendine özgü türden İslam hukukunu uygulamaya çalışan, nispi olarak da milli geliri yüksek bir ülkedir. (Güngör, 2015: 57)

1.3.2.3. Birleşik Arap Emirlikleri

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) 2 Aralık 1971 tarihinde İngiltere’den ayrılıp bağımsızlığını ilan etmiş olup; Abu Dabi, Dubai, Acman, Füceyre, Resü’l-Hayme, Şarika ve Ummül-Kayvey olmak üzere toplam yedi emirlikten oluşan federal bir yapıya sahip ülkedir. (Onur, 2011: 2)

BAE bankacılık sektörü Körfez İş Birliği Konseyi (KİK) içinde 414 milyar dolarlık aktif toplamı içinde en büyüğü olarak; 23 yerel banka 850 şube ile 28 yabancı banka 157 şube ile ülkede faaliyet göstermektedir. Modern bankacılık uygulamalarının mevcut olduğu BAE’de, geleneksel bankaların yanı sıra National Bank of Sharjah, Amlak Finans ve Orta Doğu Bankası olmak üzere katılım bankaları hizmet vermektedir. BAE Merkez Bankası, bankacılık ve finans bankacılık denetlenmesinden, bankalara faaliyet izni verilmesinden ve hükümete parasal ve finansal konuda görüş bildirmekten sorumludur. (Dış Ekonomi İlişkiler Kurulu, 2015: 16-17) BAE 2015 yılı için katılım bankacılığındaki küresel pazar payı %17,2 seviyesinde bulunmaktadır. (www.dunyabulteni.net Erişim Tarihi: 02.03.2017)

1.3.2.4. Kuveyt

Petrol bakımından zengin olan Kuveyt, dünyanın 14. zengin ülkesidir. Kuveyt 2035 yılında ‘Körfez’de Mali ve Ticari Merkez Olma’ vizyonu ile büyümeye devam etmektedir.

Kuveyt’ te katılım bankacılığı geleneksel bankalarla beraber varlığını sürdürmektedir. 1980’de faiz Kuveyt Medeni ve Ticaret Kanunu ile yasallaştırılmıştır.

1977 yılında kurulan Kuveyt Finans Evi (Kuwait Finans House) 1991 yılındaki Irak istilasına kadar en büyük ve en başarılı faizsiz banka konumundaydı. (Dünyada ve

Türkiye’de faizsiz Bankacılık, 2004: 29) Günümüzde Kuveyt Finans Evi’nin Bahreyn, Malezya, Suudi Arabistan ve Türkiye’de şubeleri bulunmaktadır.

Kuweyt’in önemli finans sektörlerinin başında petrol ve bankacılık sektörü gelmektedir.

2011-2015 yılları arasında Kuveyt’in dünya çapında katılım bankacılığı aktifi yıllık bileşik büyüme oranı %7 civarında gerçekleşmiştir. (www.dunyabulteni.net Erişim Tarihi: 02.03.2017)

1.3.2.5. İran

İran İslami Finansın en büyük merkezlerinden birisidir.1983 yılında bankacılığı tamamen kapsayan İslam Banka Kanunu çıkmış ve 1984 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten itibaren İran’da bankalar, faizli muameleyi ortadan kaldırmıştır. İran’da faaliyet gösteren bankacılık sektörü tamamen faizsiz finans kurallarına göre yapılmaktadır. Ülke dünya çapındaki en büyük katılım bankalarını bünyesinde barındırmaktadır. “Bank Mellat” ,“Bank Sederat İran” ve “Bank Melli İran” başta gelmek üzere dünyanın en büyük on katılım bankasından yedi tanesi İran’da bulunmaktadır. (Serpam, 2013: 9)

1.3.2.6. İngiltere

Katılım bankacılığının batı ülkelerindeki merkezi olmayı hedefleyen İngiltere’de, katılım bankacılığı kavramı 1960’lı yıllara kadar uzanmaktadır. Katılım bankacılığının önemi 1990 yılında Bank of England’ın başına Lord Eddie George’un geçmesiyle anlaşılmıştır. İngiltere’nin katılım bankacılığına yönelmesinde iki önemli nedeni vardır. Bu nedenlerden birincisi, 1990’lı yıllarda İngiltere’de yaşayan 1,75 milyon Müslüman’ın faizsiz finans ürünlerine talepte bulunmalarıdır. İkinci neden ise, Andrew Buxton (Barclays Bankası), Richard Thomas (Gatehouse Bankası) ve Iqbal Khan (HSBC Bankası) gibi önemli kişilerin katılım bankacılığı konusunda öncülük yapmalarıdır. Yaşanan bu gelişmeler doğrultusunda, İngiltere Hükümeti faizsiz finans sistemine pozitif açıdan bakmıştır. Yapılan yasal düzenlemelerle İngiltere’de yirmi bir banka katılım bankacılığı hizmeti vermeye başlamıştır. Günümüzde ise İngiltere Ekonomi Bakanlığı 2013yılıının Mart ayında katılım bankacılığı ile ilgili bir ekip oluşturmuştur. Oluşturulan ekip 29-31 Ekim 2013 tarihleri arasında ilki Londra’da gerçekleştirilen Dünya İslami Ekonomi Fo-

rumu'nda faizsiz finansla ilgili düzenlemeler yapılmış ve bu konuyla ilgilenen birçok yatırımcı da ülkeye çekilmiştir. Ayrıca İslami finans ürünlerinden biri olan sukuk (34 Milyar Dolar değerinde) Londra Borsasında işlem görmektedir. Ayrıca, dünyada katılım bankaları arasında önemli bir yere sahip olan Qatar Islamic Bank'ın (QIB) sahibi olan Islamic Bank of Britain 2004 senesinden beri İngiltere'deki müşterilerine bankacılık hizmeti sunmaktadır. (Kutval, 2014: 83). Tüm bunların yanı sıra Londra Borsası'ndaki katılım endeksi ve devlet sukuku ihraç edilmesi İngiltere'de katılım bankacılığı adına atılan en önemli adımdır.

1.3.2.7. Bahreyn

Bahreyn, hızlı bir şekilde büyüyen katılım bankacılığı ve hizmetler sektöründe önemli bir yere sahiptir. Bu ülke faizsiz kuruluşlar ve faizsiz işlem yapan bankalar yoğun olduğu için 'faizsiz bankacılık merkezi' olarak adlandırılan ülkedir. Bahreyn'de faizsiz bankacılık faaliyetinde bulunan önemli bankalar vardır. Bu bankalardan Bahreyn İslam Bankası 1979'da müşterilerine hizmet vermeye başlamıştır. İki yıl sonra Bahreyn İslami Yatırım Şirketi faaliyete geçmiştir. 1984 yılına gelindiğinde ise Bereket İslâm Yatırım Bankası hizmet vermeye başlamıştır. (Çobakaya, 2014: 34)

1.3.2.8. Katar

Finans sektörüne diğer Körfez ülkelerine nazaran geç giren Katar'da katılım bankacılığı 1983 yılında Qatar Islamic Bank (QIB)'ın kuruluş kararı ile başlamaktadır. 2005 yılına gelindiğinde Katar Merkez Bankası geleneksel bankalara İslami kurallara doğrultusunda şer'i uyumlu finansal ürünler hizmeti verme yetkisini sunmuştur. Çifte rol fırsatı ile ilgilenen bankalar arasında HSBC, Qatar National Bank, Doha Bank, The International Bank of Qatar ve The Commercial Bank of Qatar vardı. Katar'da faaliyet gösteren katılım bankalarının sayısı dördür. Bu bankalar; Qatar International Islamic Bank, Qatar Islamic Bank, Masraf Al Rayan ve Barwa Bank'tır. Katar kraliyet ailesi katılım bankalarının yönetim kurulunda yer almaktadırlar. (tugrakeshhe.blogcu.com Erişim Tarihi 12.05.2017) Katar'da katılım bankacılığı 2014 yılında ulusal bankacılık sektöründe % 25,8' lik dikkate değer bir artış göstermiştir.

1.3.2.9. Diğer Çeşitli Ülkeler

Katılım bankacılığı denemeleri ilk olarak Mısır' da olduğu için; Mısır'ın katılım bankacılığındaki yeri ayrıdır. Finansal sistemler ve faizin yasal olarak sektördeki statüsüne ilişkin Sanhuri tarafından hazırlanan düzenlemeyle; ülkede faiz belli bir sınırlama ve şartlarla yasal olarak katılım bankacılığı sektörüne getirilmiştir. Böylece geleneksel bankacılık ve katılım bankacılığı bir arada yürütülmeye başlanmıştır. Katılım bankacılığını kullanmak zorunlu olmamaları birlikte, geleneksel bankacılığa alternatif oluşturmuştur. 1971 yılında kurulan Nasr Sosyal Bankası faizsiz ticari banka iken; 1977 yılına gelindiğinde özel bir anlaşma ile Mısır-Suudi Arabistan ortaklı Faisal İslam Bankası faaliyete başlamıştır. İlerleyen yıllarda ise tamamen Mısırlılara ait ülkenin ikinci büyük bankası Uluslararası Yatırım ve Kalkınma İslam Bankası kuruldu. Bu bankalar Mısır'daki toplam bankacılık sektörünün %17' sini elinde bulundurduğu için; 1986 yılında Mısır hükümeti bazı yasal düzenlemeler yaparak bu kuruluşları menkul değerler işletmeleri olarak tanımlamış ve mevduatları resmi gözetim altında tutulmaya başlanmıştır. (Dünya ve Türkiye'de Faizsiz Bankacılık, 2004: 28-29)

Ürdün'de katılım bankalarının ortaya çıkışı Arap dünyasında katılım bankaların aktif olarak finansal sektörde yer aldığı döneme rastlamaktadır. Ürdün hükümeti hem teorik hem de şeriat kurallarına uygun olarak faizsiz bankacılık işlemi yapan bankaların ülkede kurulup, aktif olarak hizmet vermesini desteklemiştir. Ülkede 1979 yılında Ürdün İslam Bankası kurulmuş ilerleyen yıllarda ise İslami Yatırım Kurumu, Ürdün Finans Kurumu gibi pek çok katılım bankaları kurulmuştur. (www.timeturk.com Erişim Tarihi: 02.03.2017)

Dünyanın en büyük adası olan Endonezya'nın nüfusunun %87' sini Müslümanlar oluşturmaktadır. Endonezya'da aktif olarak faaliyet gösteren banka sayısı 121'dir. Bu bankaların 4'ü kamu bankasıdır. Geriye kalanlar ise özel sektöre ait bankalardır. Ülkede faaliyet gösteren 121 bankanın 21 tanesi katılım bankacılığı alanında hizmet sunmaktadır. (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2014) Endonezya'daki düzenleyici kurallar ve hukuki kısıtlamalardan dolayı ülkede faaliyet gösteren yabancı kaynaklı katılım bankalarına olan yatırım, işleyen süreçten dolayı yavaş olsa yine de devam etmektedir. Yavaş ilerleyen ama sürekli devam eden bu yatırım oranı 2014 yılında %3,7' lik bir artış göstermiştir. (World Islamic Banking Competitiveness, 2016: 60)

Hong Kong’da katılım bankacılığı faaliyetleri 2008 yılında başlamış ve bu tarihten itibaren hız kazanarak devam etmiştir. Bu dönem içerisinde ülke borsasında Malezya merkezli ihraç edilen sukuk senetleri işlem görmeye başlamıştır. Hong Kong’da 2008 yılında kurulan İslamî İlimler Enstitüsü’nün amacı eğitim yoluyla Arapça Şeriatı ve faizsiz finans bilincini oluşturmaktır. (Serpam, 2013: 9)

Katılım bankacılığının uygulandığı ülkelerden birisi olan Pakistan’daki tüm bankalar faizsiz bankacılık sistemine tabidir. Katılım bankacılığının zorunlu olarak uygulandığı Pakistan’da; faizsiz sisteme aşamalı bir süreçten sonra geçilmiştir. 1979 yılında başlayıp 1985 yılına kadar bankacılık sistemi hem faizli hem de faizsiz olarak beraber faaliyet gösterirken; daha sonradan bankacılık sisteminde tamamen faizsiz sisteme geçilmiştir. Daha sonraki yıllarda faizsiz tahvil piyasasına geçen Pakistan Citigroup ve HSBC ile anlaşmaya varmıştır. (Dünya ve Türkiye’de Faizsiz Bankacılık, 2004: 30)

Müslüman nüfusu fazla olmasına rağmen Hindistan faizsiz finans sistemiyle çok geç tanışmıştır. Katılım bankacılığı ilk olarak 2012 yılında Bank Asya’nın temsilci şubesi ile başlamıştır. Siyasi ve yasal alt yapıda bulunan sıkıntılardan dolayı faizsiz bankacılık sisteminde geride kalan Hindistan’ın ilerleyen dönemlerde büyük adımlar atması beklenmektedir.

Katılım bankacılığına kayıtsız kalmayan ülkelerden birisi de Rusya’dır. Tüm dünya ülkeleri gibi katılım bankası Rusya’nın da yakın takibindedir. Ocak 2016’da Rusya Meclisi’nde (Duma) kabul edilen yasa sayesinde Rusya’da dini temelli hizmet veren finans kurumlarının yaptıkları faaliyetler serbest bırakılmıştır. Rusya faizsiz finans ve bankacılık faaliyetleri kurallarına göre Federasyon’a bağlı olan Tataristan’ın başkenti Kazan’da 2016 yılında Tatagroprombank’ın şubesi olarak açılan banka Rusya’da faizsiz finans ilkelerine göre faaliyet göstermektedir. Ayrıca Rusya’da yeni açılan banka İslam Kalkınma Bankası ile iş birliği anlaşması imzalayarak, Rusya’ya İslam ülkelerinden yatırımları çekmeyi hedeflemektedir. (www.dunyabulteni.net Erişim Tarihi: 02.03.2017).

Katılım bankacılığının faaliyet gösterdiği ülkelerden biri olan ABD’de katılım bankacılığı küçük fakat büyüyen bir pazar konumundadır. Amerika’daki ilk faizsiz katılım bankacılığı faaliyeti, oradaki Müslümanlarca 1987’de kurulan Lariba Finance House’tır. 2010 yılında elde edilen veriler ışığında ABD’de faizsiz finans prensiplere göre

kullanılan finansmanın çoğunluğu ev kredileri için yapılmıştır. Devon Bank, University Islamic Financial, HSBC, American Finance House gibi ülkede belirli bir konumu olan bankaların faizsiz finans prensiplerine uygun olarak konut kredisi vermesi ve Freddie Mac, Fannie Mac gibi finansal araçlarında faizsiz finans prensiplerine uygun mortgage anlaşmaları imzalamaları, ABD'nin katılım bankacılığına duyulan ilginin arttığını göstermektedir. Ayrıca 2009' da General Electric şirketi ilk kez sukuk satışı yapan şirkettir. Amerika'da görülen bu ve bunun gibi çalışmalar, ülkedeki katılım bankacılığının hem büyümekte olduğunu hem de katılım bankacılığına büyük bir ilgi duyulduğunu göstermektedir. (Çobankaya. 2014: 37)

1.3.3. Türkiye'de Katılım Bankacılığının Gelişimi

Katılım bankaları Türk finans sistemine ilk kez 1983 yılında Özel Finans Kurumları (ÖFK) adı altında dahil edilmiş olsa bile; katılım bankacılığı fikri 1983 yılından önce oluşmaya başlamıştır. Prof. Dr. Ekrem Pakdemirli Turgut Özal ile aralarındaki geçen konuşmada bu fikrin oluşmasından şöyle bahsetmektedir:

“Rahmetli Özal’la 1964 yılında İngiltere’de tanıştık. O zaman Keban Barajı’nın finansmanı için gidip gelmekteydi. Küçük kardeşiyle beraber bir apartmanı paylaşıyor idik, oradan tanışmamız oldu. Ve hep konuşmalarımızda bu ülkede, yani Türkiye’de, inanç sairiyile ekonomiye kazandırılmamış olan fonların varlığını ve bu fonların da bayağı büyük meblâğa ulaştığını tartışırdık. Bunları nasıl ekonomiye kazandırırız diye fikir jimnastiğinde bulunurduk.” (Pakdemirli, 2000: 19)

1983 yılında Özal başbakan olduğu zaman düşünülen bu fikir hayata geçti. Bankaların aksine mevduata faiz vermeyen, kâr- zarar ortaklığı ile değişken bir yapıya sahip olan yeni kurumların ismi kararnamede ÖFK olarak konuldu.

ÖFK’ ların çalışma prensiplerini şu şekilde idi:

- Bir yönüyle ÖFK’ lar, tasarruf sahiplerinden, ‘Kâr/zarara Katılma Hesabı’ denilen hesaplara fon toplamaktadırlar. TL ve döviz cinsinden toplanan paraların vadeleri 1 ay, 3 ay, 6 ay ve 1 yıl şeklindedir. Bu fonlar para cinsine ve vadesine göre havuz denilen müstakil hesaplarda takip edilmektedir.
- Müstakil hesaplarda toplanan fonlar, ÖFK’ lar tarafından, üretim desteği (işletmelere ihtiyaç duydukları ham ve mamul maddeyi vadeli satmak), Kâr/zarar or-

taklığı, finansal kiralama şeklinde belirlenen üç kullanım şeklinden birisiyle değerlendirilmektedir.

- ÖFK' larca belirlenen karın belirli bir yüzdesi hesap sahiplerine dağıtmakta, bakiye kâr işletmeci payı olarak ÖFK' ya bırakılmaktadır. (Bankalar Kanunu'nda Özel Finans Kurumları, 2000: 7)

Kanun Hükmünde Kararname ile çıkarılan 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 1983'te kuruluşuna izin verilen ÖFK' ların ilki 1984'te Albaraka Türk'ün açılması ile başlamıştır. 1985'te Faysal Finans, 1989'da bir başka Körfez menşeli kuruluş olan Kuveyt Türk, sermayesine Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün de ortak olmasıyla sektörde yerlerini aldı. 1995 yılında faaliyete başlayan İhlas Finans ise, güçlü bir aktif-pasif, gelir-gider dengesine sahip olan faizsiz bankacılık modeli içinde yer almasına rağmen, 2001 ekonomik krizinde likidite sorunuyla karşılaşmıştır. Bunun üzerine Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), İhlas Finans'ın faaliyetlerini durdurmuştur. 1996'da Asya Finans sektöre giriş yaptı. Faysal Finans ise sonradan Family Finans'a dönüştü. Family Finans 1991'de sektöre giren Anadolu Finans ile 2005'te birleşti ve günümüzdeki Türkiye Finans oldu. 01.11.2005 tarihine gelindiğinde Resmî Gazete'nin 25983 sayılı nüshasında yayımlanan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile özel finans kurumlarının yaptığı faaliyetler bankacılık kapsamında olduğu için isimleri değiştirilerek 'Katılım Bankaları' olmuştur. (www.tkbb.org.tr/tarihce Erişim Tarihi: 11.04.2017)

1.4. KATILIM BANKACILIĞI SİSTEMİNİN YÖNTEMLERİ

Tüm bankalarda olduğu gibi katılım bankalarının da işleyiş sistemi fon toplamak ve fon kullanırmak olmak üzere iki ana fonksiyona dayanır. Katılım bankaları fon toplama ve fon kullanırmak işlevini yerine getirirken katılım bankacılığın temelini oluşturan faizsizlik prensibine göre işlevini gerçekleştirmektedir.

1.4.1. Fon Toplama Yöntemleri

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 4. ve 60. maddeleri çerçevesinde ancak banka niteliğinde olan kurum ve kuruluşlar mevduat veya katılım fonu toplayabilirler, bankalar dışındaki gerçek veya tüzel kişilerin mevduat veya katılım fonu toplamaları yasaktır

(Tok, 2009: 34). Katılım bankaları da üç farklı şekilde fon toplarlar. Bunlar; özel cari hesaplar, katılma hesapları ve özel fon havuzları hesaplarıdır. Bu hesaplarda toplanan mevduatlar ise TMSF (Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu) güvencesi altındadır.

1.4.1.1. Özel Cari Hesaplar

TKBB (Türkiye Katılım Bankaları Birliği) sözlüğünde özel cari hesapların tanımı şu şekilde yapılmıştır:

Özel cari hesap ismiyle bankada hesabı bulunan hesap sahibi ile katılım bankası arasında kısmi borç kısmi emanet ilişkisi vardır. Hesap sahibi için herhangi bir faiz, gelir veya zarar ihtimali yoktur. Katılım bankaları bu hesap adı altında topladıkları fonları hesap sahibinin izni doğrultusunda kullanabilir. Bu hesaplarda toplanan fonlar banka için bir nevi borçtur, hesap sahibine parayı tazminle mükelleftir. Başka bir açıdan bakıldığında ise özel cari hesaplar emanet niteliğindedir. Çünkü banka topladığı fonların tamamını kullanamaz, hesap sahibinin isteği doğrultusunda her an için ödeme yapma yükümlülüğü vardır ve kısa vadeli işlemlerde cari hesap kullanılmaktadır.

Bu tanımdan anlaşıldığı üzere katılım bankalarında açılabilen özel cari hesaplar, yatırımcının istediği üzerine istenildiği anda çekilebilen ve karşılığında herhangi bir getirisi olmayan vadesiz hesaplardır.

1.4.1.2. Katılma Hesapları

20.09.2001 tarihli yayımlanan Resmî Gazete 'de BDDK katılma hesabını şöyle tanımlamaktadır:

Katılım bankalarında nama yazılı yerli ya da yabancı para cinsinden açılan hesaplardır. Katılım bankalarında açılan bu hesaplarda toplanan fonlar kurum tarafından kullanılmasından dolayı ortaya çıkan kâr veya zarar hesap sahibi ile kurum tarafınca paylaşılır. Hesap sahiplerinden toplanan fonlar karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş oranda kâr, faiz, vb. bir getirinin ödenmediği, ayrıca yatırılan anaparanın aynı şekilde geri ödenmesinin garanti edilmediği fon hesaplarıdır.

Bu tanımdan yola çıkarak katılma hesabı; hesap sahibi ile bankanın emek-sermaye ortaklığı çerçevesinde, yatırılan fonların bankalar tarafından ticari, sanayi ve hizmet

sektörlerinin finansmanında kullanılmasından dolayı ortaya çıkan kâr veya zarara katılmayı esas almaktadır. Hesap sahibine önceden belirlenmiş bir getiri ödenmemektedir.

Katılma hesapları TL, EURO, USD, altın ve gümüş cinsinden en az 1 aylık olmak üzere, 3 aylık, 6 aylık, 1 yıllık ve 1 yıldan daha uzun vadeli olarak açtırılabilir.

Katılım bankalarında açılan katılma hesaplarında toplanan fonların işletilmesi sonucunda elde edilen kâr müşteri ve banka tarafından belirlenen oranda paylaşılır. Bankanın payı %20'den çok olamaz. Katılım bankası tarafından tespit edilen oranın, %20'lik marj içinde kalmak koşuluyla değiştirilmesi T.C. Merkez Bankası'nın iznine tabidir. Katılma hesaplarının işletilmesinden doğacak tüm masraflar katılım bankası tarafından karşılanır. Ayrıca katılım bankalarından alacaklı olan üçüncü şahısların; sadece kuruma ait sermaye, ihtiyat ve dağıtılmamış kârlar üzerinde talep hakkı vardır. (Tunay, 2005: 334)

1.4.1.3. Özel Fon Havuzları

2006 yılı 26333 sayılı Resmî Gazete 'de BDDK üçüncü bölüm 7. maddede özel fon havuzu ile ilgili esasları şöyle tanımlamaktadır:

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından belirlenen vade ve türlerinin dışında, önceden belirlenmiş proje ya da diğer yatırım finansmanlarında kullanılmak için müstakil hesaplarda katılım bankaları tarafından özel fon havuzları oluşturularak fon toplanabilir. Özel fon havuzlarında toplanan fonlar katılma hesapları ve diğer hesaplardan farklı olarak başka hesaplarda işletilebilir ama farklı vade gruplarına fon aktarımı yapılamaz. Özel fon havuzlarının oluşturulması ve tasfiyesi ile bilgiler 15 gün içerisinde ilgili kuruma verilmelidir. Özel fon havuzları finansman süresi sonunda tasfiye edilirler.

1.4.2. Fon Kullandırma Yöntemleri

Katılım bankaları tarafından mevduat sahiplerinden toplanan fonlar faizsizlik prensipleri doğrultusunda çeşitli yöntemlerle kullandırılmaktadır. Bu yöntemler ise; Murabaha (Maliyet Artı Kâr Marjlı Satış), Mudaraba (Emek-Sermaye Ortaklığı), Müşareke (Kâr-Zarar Paylaşımı), İcara (Finansal Kiralama, Leasing), Karz-ı Hasen (Faizsiz Borç), Selem (İleriye Dönük Satın Alma), İstisna (Siparişe Dayalı Satın Alma), Sukuk (Kira Sertifikası), Tekafül (Sigorta), Tavaruk, Joala, Wakala (vekâlet)'dir.

1.4.2.1. Murabaha (Maliyet Artı Kâr Marjlı Satış)

Kavram olarak ‘artma, çoğalma’ anlamına gelen murabaha katılım bankalarının sıkça kullandıkları bir yöntemdir.

Murabaha yönteminde müşterinin bankaya talebi üzerine banka, peşin fiyatla satın aldığı malın fiyatına belirli bir kâr payı ekleyerek talep edilen malı müşteriye vadeli olarak satar. Banka bu işlemi yaparken alacağı kâr payını müşteriye bildirir. Murabahanın tercih edilmesinin en önemli sebebi de banka ve müşteri arasında alım satım konusundaki fiyat şeffaflığıdır.

Örneğin, müşteri tarafından beğenilen malın değeri 10.000 TL’dir. Müşteri katılım bankasına gelir ve bu malın finansmanı talep eder. Talep üzerine banka bu malı satıcıdan peşin fiyatla satın alır. Katılım bankası satın aldığı malın üzerine 2.000 TL (%20) kâr payı ekleyerek talepte bulunan müşterisine satar. Satış işlemi anında gerçekleşse de müşteri toplamda 12.000 TL’yi katılım bankasıyla aralarında anlaşmaları sürecinde katılım bankasına geri öder. Katılım bankası müşterisinin yapacağı ödemeleri garantiye almak adına teminat isteyebilir.

Murabahanın çalışma sisteminde üç taraf mevcuttur. Taraflar katılım bankaları, müteşebbis ve malın tedarik edileceği firmalardır.

Murabaha sisteminin ekonomiye birçok avantajı bulunmaktadır. Bütün mal alım-satımları gerek ithalat gerekse yurt içinden alımlar tümüyle fatura esasına ve belge düzenine dayandırılmaktadır. Böylece kayıt dışı ekonominin de önüne geçilmiş olmaktadır. Bir başka avantajı ise böyle bir sistemde müteşebbislerin birim maliyet hesaplamaları son derece kolay oluyor. Çünkü finansman maliyeti mal bedelinin veya alınan ham maddenin fiyatının içine dâhil edilmektedir. Dolayısıyla finansman maliyetlerinin hesaplanmasında da firmalara önemli ve ciddi avantajlar sağlanıyor. Sistemin başka bir avantajı ise fonu kullandıran katılım bankasının, fonların nereye kullanıldığını yani bir mala, üretime veya yatırıma gittiğini bizzat biliyor olması kredi riski açısından yöntemin son derece uygun olması ve risk kontrolü açısından da son derece rasyonel bir sistem olmasını sağlamaktadır. (Büyükdeniz, 2000: 26)

Murabaha ve klasik bankaların sundukları faizli kredi İslami açıdan tamamen birbirinden farklıdır.

1.4.2.2. Mudaraba (Emek-Sermaye Ortaklığı)

Mudaraba yöntemi, taraflardan birinin sermayesini, diğerinin ise bilgisini ve tecrübesini ortaya koyduğu, yapılan işin sonucunda da önceden belirlenen oranlarda kârın paylaşıldığı yöntemdir. Yapılan iş sonucunda eğer zarar oluşmuş ise; bilgi ve tecrübesini ortaya koyan tarafın bir kusuru olmadıkça zarar sermayeyi koyan tarafa aittir. Kısaca Mudaraba emek ve sermayenin ortaklığını ifade eder.

Emeğini ortaya koyan ve faaliyeti yürüten tarafa mudarip, sermayeyi koyan tarafa ise Rab-El-Mal denmektedir. Rab-El-Mal denetleme yetkisine sahiptir.

Mudaraba en çok katılım bankalarının katılım hesaplarında karşımıza çıkmaktadır. Örneğin 1.000 TL'si olan bir müşteri (Rab-El-Mal) birikimini bir katılım bankasına (mudarip) getirir. Katılım bankası ile oluşacak kâr üzerinden %75- %25 şeklinde anlaşma yapılır. Katılım bankası bu birikimi ve %75- %25 şeklinde anlaşılmış olan diğer müşterilerinin birikimleri ile havuzda bir araya getirir ve akabinde bunları projelerin finansmanında kullanır. Sermayenin kullanılması sonucunda oluşan kâr paylaşılır. (Akgüç, 1992: 43)

Mudaraba yöntemi yeni fikirleri olan, ekonomik sıkıntılardan dolayı faaliyete geçiremeyen girişimciler için uygun bir yöntemdir. Ayrıca ticaret finansmanında da yoğun olarak kullanılan bir yöntemdir.

1.4.2.3. Müşareke (Sermaye Ortaklığı)

Müşareke kelimenin tam manasıyla 'paylaşma' anlamına gelen Arapça kökenli bir sözcüktür. İş ve ticari açıdan kelimenin anlamına bakıldığında tüm ortakların buldukları ortak girişim sonucunda kârın ya da zararın paylaşıldığı ortak teşebbüslerdir. Modern kapitalist ekonomide faiz her tür finansmanda ayırt etmeden kullanılan tekenstrümandır. Bu yüzden müşareke İslami prensiplere dayalı bir ekonomide önemli bir rol oynamaktadır. (Usmani, Muhammet Taqi: 17)

Müşareke yönteminde taraflar hem sermayelerini hem de emeklerini ortaya koyup bir ortaklık biçimi oluştururlar. Oluşturdukları bu ortaklık biçiminde konulacak olan sermayenin miktarı ve ortaklık sonucunda tarafların elde edecekleri kârın paylaşım oranı ortaklarca ilk başta sözleşme oluşturulurken tespit edilmektedir. Ortak girişimde bu-

lunulacak iş için tarafların koydukları sermaye eşit olsa bile tarafların kâr payları farklı olabilmektedir. Veya aksine, tarafların koydukları sermaye miktarları farklı olduğu halde tarafların alacakları kâr payları eşit olabilmektedir. Bu farklılığın nedeni ortaklık yapan taraflardan bazılarının işe daha fazla emek harcaması veya diğer tarafa göre daha kabiliyetli olmasındandır. (<http://islamekonomisi.org/musareke/> Erişim Tarihi: 02.04.2017)

Mudaraba yönteminde olduğu gibi müşareke yönteminde de iki taraf vardır. Mudaraba yönteminde bir taraf sadece emek, diğer taraf da sadece sermayeyi ortaya koyarken; müşareke yönteminde tarafların ikisi de hem emek hem de sermayelerini ortaya koyarlar. Ayrıca müşarekede ortaya çıkan kâr ve ya zarar önceden belirlenen oranda taraflar arasında paylaşılır. Mudaraba yönetiminde sadece sermayeyi koyan tarafın denetleme yetkisi bulunurken, müşarekedeiki tarafında denetleme yetkisi bulunmaktadır.

Müşareke teknik olarak ikiye ayrılır. Bunlar sürekli müşareke ve azalan müşarekedir. Sürekli müşareke yönteminde, tarafların beraber yürüttükleri proje devam ettikçe müşterinin ve bankanın ortaklığı devam etmektedir. Azalan müşareke yönteminde ise bankanın sahip olduğu ortaklık payı, zaman içerisinde hisselerinin önceden belirlenmiş vadelerde müşterinin satın alması ve proje tamamen bittiğinde ise ortaklık konusu projenin diğer tarafın mülkiyetine geçmesini öngörür. (Tok, 2009: 7)

Son zamanlarda ortaya çıkan azalan müşareke sürekli müşarekeye göre girişimci veya müşteriler açısından daha avantajlı bir yöntemdir. Çünkü sürekli müşareke, katılım bankalarının sürekli bir şekilde ortak olarak katılımını amaçlamaktadır. Bu durum finansal aracılık açısından istenmeyen bir durumdur. Finansal aracı kurum, yatırımlarının kısa sürede likit hale dönüşmesini ya da en azından bu konuda sınırlı bir vadeyi tercih etmektedir. Azalan müşareke yöntemi ise finansal kurumun istediği kısa vadede yatırımların likit hale dönüşmesini sağlayan bir yöntemdir. Katılım bankası yıllar itibari ile azalan öz sermaye sahipliğine bağlı olarak dönemsel kârlar elde etmektedirler. Girişimcinin sermaye üzerindeki sahipliği ise yıllar itibari ile sabit bir biçimde artar. (Akyüz, 2012: 153)

Azalan müşareke yöntemi genel olarak üç şekilde uygulanmaktadır. Bunlar:

1. Konut finansmanında azalan müşareke,
2. Ticarete azalan müşareke,

3. Taşımacılık hizmetlerinde azalan müşareke (Usmani, 59).

Azalan müşareke yöntemi ile konut finansmanı geleneksel bankalarda yürütülen mortgage uygulamasının İslami prensiplere göre uygulanmış şekli gibidir. Azalan müşareke yöntemi ile konut finansmanı ise şöyle gerçekleşmektedir: Müşteri ilk önce almak istediği ev hakkında bilgi toplayıp katılım bankasına başvuruda bulunur. Katılım bankası gerekli incelemeleri yaptıktan sonra müşteri ile anlaşma imzalar. Bu anlaşma ile müşteri satın alacağı evin fiyatının %20'sini ödeyeceği geri kalan %80'lik kısmın banka tarafından ödeneceği ve bankanın karşıladığı bu kısmın geri ödeneceği süre boyunca müşterinin bankanın kiracısı olarak bankaya ödeme yapacağı, ödenecek taksit tutarı ve vadeleri ile ilgili olarak imzalanır. Müşteri oturduğu konut için bankaya her ay kiracı olarak ödeme yapar. Bankanın ise konut üzerindeki hakkı bu süreçte azalarak devam eder. En sonunda ise finansman taksitleri bitip müşteri bankanın anlaşmadan dolayı sahip olduğu tüm hakları satın almasıyla konutun mülkiyeti tamamen bankadan müşterinin üzerine geçer.

1.4.2.4. İcara (Finansal Kiralama, Leasing)

İcara katılım bankalarının çok sık kullandığı ve ülkemizde finansal kiralama, leasing olarak kullanılan ve bilinen bir yöntemdir. Bu yöntem genellikle fazla sermaye gerektiren teknolojik araçların temininde kullanılır. İşleme konu olan malın mülkiyet hakkı finansal kiralama şirketinde aittir. Taraflar arasında belirlenen kira karşılığında söz konusu malın kullanım hakkı kiracıya verilir. Eğer sözleşmede malın kullanım süresi sona erdikten sonra malın mülkiyetinin müşteriye geçeceğine dair bir madde varsa sözleşmede belirtilen değer üzerinden malın mülkiyeti kullanıcıya geçer. İcara yönteminde yatırım mallarını satın almak yerine, kiralayıp kullanılmasını sağlamak; işletmeye ve kurumlara işletme sermayelerini diğer ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanma avantajını vererek işletmenin verimliliğini ve kârını arttırmasında önemli bir rol üstlenmektedir. (Bulut, Er; 2012: 31)

İcara yönteminde kiralama işleminde olması gereken hususlar şöyledir: (Usmani, Muhammet Taqi: 113-114).

- Kiralama üzerinde anlaşılan bir sözleşmeyle belirli bir süre için mal sahibinin, eşyanın kullanım hakkını başka bir kişiye devretmesi vasıtasıyla yapılan bir işlemdir.
- Kiralama konusu olan şeyin bir kullanım değeri bulunmalıdır. Bu yüzden kullanım hakkı olmayan şeyler kiralanamaz.
- Kiralanan varlığın mülkiyeti satıcının sahipliğinde kaldığı için kiralama sözleşmesinin belirli bir süresi olmak zorundadır. Sadece kiracıya kullanım hakkı devredilir. Bu yüzden kiralamaya para, yakıt, yenilebilir şeyler vb. söz konusu olmaz, çünkü bu malların tüketilmedikçe kullanılma ihtimalleri yoktur.
- Sahiplikten doğan bütün sorumluluklar kiralayana aittir. Ancak kiralanan varlığın kullanımdan dolayı ortaya çıkan sorumluluklar kiracıya aittir. Örneğin; A şahsı evini B şahsına kiraya verildiğinde; evin vergisi A şahsına aitken yakıt, su, elektrik vb. gibi faturalar B şahsına aittir.
- Kiralanan varlığın kira süresi taraflar arasında tam olarak belirtilmelidir.
- Kiracı kiralanan varlığı kira sözleşmesinde belirtilen amacın dışında başka herhangi bir amaç için kullanamaz. Şayet anlaşmada kiracının kullanma amacı belirtilmemişse, kiracı istediği amaç için kullanabilir.
- Kiracı kiraladığı varlığın yanlış kullanımı ya da yapmış olduğu ihmalden dolayı verdiği her zararı kiralayana tanzim etmekle yükümlüdür.
- Kiralanan varlıkta kiracının kontrolü dışında meydana gelecek olan herhangi bir zarar ya da kayıpta kiralama periyodu süresince kiralayan tarafından karşılanmak zorundadır.
- İki ya da daha fazla kişinin sahipliğinde olan varlıklar da kiralanabilir. Yapılan işlemde alınan kira tüm ortaklar arasında mal varlığı üzerindeki sahiplik oranlarına göre paylaşılır.
- Kira bedeli tüm kira süresi boyunca sözleşmede belirtilmelidir.

İcara yönteminde taraflar üç tanedir. Bu taraflar yatırımcı, üretici ve finansal kiralama şirkettir. Yatırımcı taraf işletmenin ihtiyaç duyduğu malı seçer, daha sonra seçtiği malı satın alması için finansal kiralama şirketine başvurup finansal kiralama sözleşmesini imzalamaktadır. Finansal kiralama şirketi de yatırımcının seçtiği malı üreticiden satın alıp yatırımcıya teslim etmektedir. Yatırımcı taraf malın kullanım bedelinin öde-

melerini başlangıçta anlaşılan vadelerde gerçekleştirir. Ödemelerin sonunda sembolik bir bedele mal yatırımcıya satılmaktadır. (Aktepe, 2013: 49)

Finansal kiralama orta ve uzun vadeli bir yöntem olduğu için finansal kiralama sözleşmeleri 3326 sayılı Finansal Kiralama Kanunu gereği 4 yıldan kısa süreli olamaz. Ancak Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenen bazı sabit kıymetler için süre 2 yıla kadar kısaltılabilir.

1950'lerde Anglo-Amerikan Hukukunda ve sonra Kara Avrupası Hukukunda geniş uygulama alanına sahip olan finansal kiralama 1983 yılında ülkemizde kullanılmaya başlanmıştır. Katılım bankaları o dönemde özel finans kurumu adı altında bankacılık faaliyetlerini yürütürken önemli finans kaynağı olan finansal kiralama işlemini de yapmışlardır. Katılım bankaları ülkemizde bir bakıma da finansal kiralama yönteminin öncü kuruluşu durumundadırlar. (Tok, 2009: 10)

1.4.2.5. Karz-ı Hasen (Faizsiz Borç)

İhtiyaç sahibi kişilere verilen faizsiz borçtur. Borcun sahibi verilen bu borçtan menfaat elde etmeden sadece verdiği borcu geri alır. Verilen borç belirli bir vade ile verilebilir. Borç sahibi borcun vadesi dolmadan borcunu ödeyebilir, alacaklı taraf da borcun vadesi dolmadan alacağını talep edebilir.

Örneğin; ihtiyaç sahibine verilen 2.000 TL borç vade içerisinde 2.000 TL olarak geri alınır.

Karz-ı hasen yapan taraflar arasındaki ilişkiyle ilgili şunları söyleyebiliriz: (Aktepe, 2013: 19-20)

- Alacaklı taraf verdiği borcu borçludan geri isteme hakkına sahiptir.
- Borçlu taraf aldığı borcunu geri ödemek mecburiyetindedir. Aldığı borcu kullanmаса, kullanmadan kaybetse bile alacaklıya borcu tazminle yükümlüdür.
- Karz-ı hasen yönteminde dini açıdan meşru sayılmayan işlere borç verilmemektedir.
- Karz-ı hasen sözleşmelerinde vade belirlenebilir fakat belirlenen bu vade bağlayıcı nitelikte değildir. Yani alacaklı taraf, borçludan alacağının vadesi

dolmadan alacağını talep edebilir. Aynı şekilde borçlu taraf da borcunu vadesinden önce ödeyebilmektedir.

- Karz-ı hasen yöntemi sadece misli nitelikteki mallarda gerçekleşebilir. Bu mallar tüketilebilir özelliktedir ve piyasada nmisli(benzeri) niteliğinde mal bulunmaktadır. Malın kendisi tüketilmeden maldan yararlanılması ariyet olarak adlandırılır ve bu malların kullanımını karşılığında kira alınabilmektedir. Örneğin, buğday tükenen bir mal olduğu ve piyasada benzeri mal bulunduğundan borç olarak verilen buğday karz-ı hasen olur; otomobil ise kullanmakla tükenmeyen, faydalanılan bir mal olduğu için otomobilin ödünç verilmesi ise ariyet yöntemine örnektir.
- Borç olarak alınan miktar veya mal borçlu tarafın mülkiyetine geçmektedir ve borçlu mülkiyetinde bulunan miktarı veya malı alacaklı tarafın iznine bağlı olmadan istediği gibi kullanmaktadır.
- Karz-ı hasenin manevi boyutu ise; alacaklı taraf borçlu tarafın sıkıntısını giderdiği ve onu içinde bulunduğu durumdan kurtardığı için Allah tarafından mükâfatlandırılacak olmasıdır. Bu sebepten alacaklı borçlu tarafı sıkıştırıp, onu zor durumda bırakarak manevi açıdan alacağı mükâfatını azaltmamalıdır. Borçlu taraf da borcunu bir an önce geri ödemeye çabalamalıdır.

Karz-ı hasen katılım bankalarının topluma karşı olan sosyal yükümlülükleri yerine getirmek için ortaya çıkan bir yöntemdir. Karz-ı hasen topluma sosyal açıdan fayda sağladığı için bir diğer ismi de ‘güzel borç’ tur. Ödünç olarak katılım bankası tarafından ihtiyaç sahiplerine tanınan bu hakkın iki türü bulunmaktadır.

1. Hastalık, felaketler, eğitim ve olağanüstü durumlarda sosyal yardım amaçlı verilen ödünçler,

2. Küçük sanayi sahibi işletmecilerin ürettikleri projelerinin başlatılmasını ve üretime yönelik olan teknik uzmanlıkları sağlamak için verilen kredilerdir.

Ayrıca karz-ı hasen yönteminde enflasyon farkı istemek meşrudur.

1.4.2.6. Selem (İleriye Dönük Satın Alma)

Selem yöntemi, peşin bedelle nakit ihtiyacı duyan bir firmanın ya da şahsın henüz üretmediği standart bir malı ileri bir vadede teslim etmek üzere satmasıdır. Örneğin;

henüz hasat zamanı gelmediği halde ihtiyaç duyduğu için çiftçinin mahsulünü peşin bedelle satması işlemi selemidir.

Selem akitleri petrol, maden gibi standartlaştırılabilir ve ölçülebilir mallar üzerine yapılmaktadır. Selem yönteminin bir türü olan selem sukuklar ikincil piyasalarda işlem görmektedir. (Tok, 2009; 11-12)

1.4.2.7. İstisna (Siparişe Dayalı Satın Alma)

İstisna bir diğer ismi ile siparişe dayalı satın alma, bir üreticiyle belli bir ürünün üretilmesi için peşin fiyat üzerinden anlaşılmasını ifade etmektedir.

Katılım bankalarının kullandıkları bir yöntem olan istisna; paralel istisna olarak da bilinmektedir. Bu yöntemde, yeterli nakdi bulunmayan bir müşteri bir geminin inşası için katılım bankasıyla istisna anlaşması imzalar. Anlaşma üzerine banka gemi inşa firmasına başvuruda bulunur. Gemi inşa firması işini tamamlayarak, talep edilen gemiyi bankaya teslim eder. Banka da gemiyi müşterisine teslim eder. Uygulamada ise inşa edilen varlık doğrudan doğruya müşteriye teslim edilmektedir. Banka müşteri ve üretici arasında kendine bir kâr marjı koyarak işlemleri gerçekleştirmektedir. (Yanpar, 2015: 163-164)

Borçlar Kanunu 355'inci maddede istisna sözleşmesinden şöyle bahsedilmiştir: İstisna sözleşmesi ile taraflardan (müteahhit) birinin diğer tarafa (iş sahibi) verme taahhüdünde bulunduğu bir şeyin imalini iltizam etmektedir.

İstisna yönteminde karşılaşılan en önemli sorun, müşterinin talep ettiği ürünün imalinin belirlenen standartlarda ve talep edilen şekilde üretilmemesi durumudur. Bu durumu önlemek için katılım bankaları müşterilerine, istediği üreticiyi seçmesi ve üretimin kontrol edilebilmesi olanağını sunmaktadır.

İstisna yöntemi özellikle Körfez ülkelerinde büyük ölçekli inşaat projelerinin finansmanında başarılı bir şekilde kullanılmıştır. (Serpam, 2013: 6) Ayrıca bu yöntem, yarım kalmış kooperatiflerin tamamlanmasında, toplu konutların finansmanında, müteahhitlik işlerinde, araç, uçak, gemi inşası gibi büyük projelerin yapımda kullanılmaktadır. Alt istisna sözleşmeleri ile taahhüt edilen bu işler taşeronla iş yaptırabilirler. (Aktepe, 2013: 52)

1.4.2.8. Sukuk (Kira Sertifikası)

‘Sukuk’ kelimesi sertifika veya vesika anlamına gelen Arapça ‘sak’ kökünün çoğul halidir. Ticari hayatta ise sukuk, yükümlülükleri gösteren sertifikalardır. Sukuk katılım bankacılığında yeni çıkmış bir fon kullandırma yöntemi değildir. Aksine İslam medeniyetinin ilk yıllarından beri Müslüman tacirlerin ticari yükümlülükleri göstermek için kullandıkları bir yöntemdi. Ancak o dönemde kullanılan sukuk zamanla değişikliğe uğrayarak günümüzde katılım bankalarında kullanılan kira sertifikası, İslami tahvil anlamına gelen sukuk halini almıştır. (Yanpar, 2015: 203)

Tüm dünyada dikkat çekici bir hızla büyüyen İslami finansal hizmetlerin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan sukuk, katılım bankaları başta olmak üzere finansal kurum ve kuruluşlara, işletmelere ve ülke hazinelerine finansal piyasalardan İslam hukukuyla uyumlu kaynak sağlama imkânı tanıyarak özellikle son on yılda önemi ve popülaritesi giderek artan bir finansal araç olmuştur. (Serpam, 2013: 6)

Devletler ve şirketler hazine bonusu ve tahvil sunarak yatırımcılara faiz geliri karşılığında yatırım imkânı sunan borçlanma enstrümanları sunarlar. Katılım bankacılığının en temel gereğince faiz haram olduğu için devletler ve bu hassasiyeti taşıyan şirketler için sukuk ihracı tamamlayıcı bir yol olmuştur. Ticari bir varlığın menkul kıymetleştirme yoluyla sertifikalar aracılığıyla satılması işlemi sukuktur. Sertifika sahipleri sahip oldukları sertifika oranında bu işleme ortak olurlar. Ellerindeki pay oranında da gelir elde ederler. (Özeroğlu, 2014: 753)

Kısaca sukuk; İslami prensipler doğrultusunda ticari bir varlığın menkul kıymetleştirilmesi ve sahiplerine elinde bulundurdukları sertifika oranında ortaklık hakkı sağlamasını ve bu ortaklık hakkından kazanç elde etmesini ifade eder.

Varlığa Dayalı Menkul Kıymet (VDMK) sisteminin işleyiş biçimi ile sukuk sistemi birbirine benzer nitelikte olduğu için öncelikle VDMK sisteminin çalışma yöntemini bilmek gerekmektedir. VDMK sisteminin çalışma yöntemi ise şöyledir: Çeşitli alacak portföylerine sahip şirketler, SPV(Special Purpose Vehicle/SPV) yani özel amaçlı şirketlere başvuruda bulunarak sahip oldukları bu portföyü satarlar. Özel amaçlı şirketler ise, satın aldıkları portföyü menkul kıymete dönüştürürler. Yatırım bankaları aracılığıyla menkul kıymetler yatırımcılar tarafından satın alınır. Tıpkı bu sistem gibi sukuk sisteminin işleyişi de finansal kiralama sözleşmelerinden ve gerçekte var olan ticari

ilişkilerden kaynaklanan alacakların varlığa dayalı menkul kıymetleştirilmesinden oluşur.

Dünyada sukuk ihraçları ilk kez Bahreyn hükümeti tarafından 2000 yılında 336 milyon USD'lik sukuk ihracı ile başlamış, 2002 yılında Malezya'nın günümüzdeki kullanılan şekliyle ihraç edilen sukukla devam etmiştir. Malezya 500 milyon USD ile sukuk ihracının %51'ini Körfez ülkelerine, %30'unu Asya'ya, %15'ini Avrupa'ya ve %4'ünü Amerika'ya satmıştır. Malezya'daki sukuk ihraçları Malezya Sermaye Piyasası Kurulu tarafından sıkı kurallara bağlı olarak yapılmaktadır. Sukukların ikincil piyasada işlem görmesi ilk kez Bahreyn'de görülmüştür. Sadece İslam dünyasında değil, uluslararası piyasalarda da global bir yatırım aracı olarak kullanılmaya başlanan sukuk ihraçları, Lüksemburg Borsası'ndan sonra 20.7.2006 tarihinde ilk defa Londra Borsası'na da kote edilmiştir. Dow Jones Endeksi ve Citigroup Mart 2006'da Dow Jones Citigroup Sukuk İndeks'ini hesaplamaya başlamış ve sukukların performansını ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. (Tok, 2009 : 15-16)

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Türkiye'de Kira Sertifikaları ile ilgili ilk Tebliği 1 Nisan 2010 tarihinde yayımlamıştır. İlk sukuk uygulaması ise Kuveyt Türk Katılım Bankası tarafından 2010 yılında gerçekleşmiştir. 2012 yılında sukuk piyasasına devletin de dahil olması ile sukuk piyasası gelişmiştir. Yıllar itibari ile Türkiye'de özel sektör ve kamu tarafından ihraç edilen sukuk Tablo 1.3.'de görülmektedir:

Tablo 1.3. Yıllar İtibari İle Türkiye'de İhraç Edilen Sukuk

2010 -2017 Yılları Arası Toplam Sukuk İhraçları				
2010-2017 Yılları Arası	USD (Bin USD)	MYR (Bin MYR)	TL (Bin TL)	TL Karşılığı Toplamı (Bin TL)
Özel Sektör	3.600.000	1.960.000	6.848.705	16.391.605
Kamu	4.750.000		17.782.449	28.042.449
TOPLAM	8.350.000	1.960.000	24.631.154	44.434.054

*Kaynak: www.tkbb.ogr.tr/Documents/Yonetmelikler/Ihrac_Edilen_Kira_Sertifikalari.xlsx 26.04.2017

Sukuk ile ilgili sıklıkla merak edilen konu tahvilden farkının olup olmadığıdır. Sukuk ile tahvili birbirinden ayıran beş temel faktör vardır. Tablo 1.4.'te bu faktörler görülmektedir.

Tablo 1.4. Sukuk ve Tahvil Arasındaki Farklar

FAKTÖRLER	SUKUK	TAHVİL
Sahiplik (mülkiyet)	Yatırımcıya dayanak teşkil eden varlıklar üzerinde sahiplik hakkı verir.	Tahviller, herhangi bir varlığa veya işletmeye ilişkin sahiplik hakkı vermezler. Doğrudan borçluluk ilişkisi kurarlar.
Yatırım Kriterleri	Dayanak varlıkların veya yatırımın şeriat kurallarına uyumlu olması gerekir.	Tahvillerle ilgili bir yatırım sınırlaması bulunmamaktadır.
İhraç Birimi	Her sukuk dayanak varlığa ait belli oranda bir payı temsil eder.	Her tahvil bir borcun belli belli bir payını temsil eder.
Yatırım Riskleri ve Getirisi	Dayanak varlığın getirisine veya zararına payı oranında iştirak sağlar. Anapara garantisi yoktur.	Genellikle sabit bir faiz oranı üzerinden getiri sağlar. Anapara garanti edilmiştir.
Masraflar	Dayanak varlıkla ilgili giderlerden etkilenir. Yüksek giderler getiriye düşürür.	Masraflarla bağlantısı yoktur.

*Kaynak: Yanpar,2015: 214

AAOIFI (İslami Finans Kurumları Muhasebe ve Finans Örgütleri) sukuk çeşitlerini tarafından onaylanmış sukuk çeşitleri on dört tane olmasına rağmen başlıca kullanılan beş tane sukuk çeşidi vardır. Bunlar:

1. İcara Sukuk
2. Mudarebe Sukuk
3. Müşareke Sukuk
4. Murabaha Sukuk
5. Selem Sukuk

1.4.2.9. Tekafül (Sigorta)

Arapçada ‘kefalet’ kökünden türeyen garanti veya karşılıklı garanti anlamına gelen tekafül kısaca İslami sigortacılık sistemidir. İslam dininin temelinde var olan yardımlaşma, dayanışma, bağış ve ortaklık esasına dayanır. Tekafül yönteminde ödenen primler sigorta şirketinin değil katılımcılarındır. Toplanan primlerle katılımcılara sigorta tazminatı ödenir. Ayrıca tekafül yönteminde fonlar faizsiz yatırım alanlarında değerlendirilerek katılımcılar adına kâr sağlanabilir. (<http://www.tkbb.org.tr/faizsiz-finans-sozlugu#1569> Erişim tarihi: 27.04.2017)

Aile Tekafül (İslami Hayat Sigortası), Genel Tekafül (İslami Genel Sigorta), Retekafül (İslami Reasürans) olmak üzere üç tip tekafül yöntemi vardır. Bu üç tip tekafülün tanımları çeşitli İslam ülkelerinde farklı farklı şekillerde yapılmasına rağmen, yapılan tanımlardaki ortak noktalar şöyledir:

- Kâr amacı gütmeyen sigortalıların bir araya geldiği kooperatif sigortacılığı,
- Sigorta şirketinin biriktirdiği fonların faiz dışı yatırım araçlarında değerlendirilmesi,
- Hasar ve sorumlulukların katılımcıların paylarına göre bölündüğü bir toplumsal sigorta havuzu modelidir. (Tok, 2009: 12-13)

Tekafül sigortacılık ile klasik sigortacılık birbirinden farklıdır. Geleneksel sigorta şirketlerinin amacı kâr elde etmekken, tekafül sigortacılığındaki asıl amaç dayanışmadır. Aralarındaki farklar Tablo 1.5.’te görülmektedir.

Tablo 1.5. Tekafül ve Klasik Sigortacılık Arasındaki Farklar

Tekafül	Sigorta
Tekafülde karşılıklı dayanışma esastır.	Klasik sigortada sadece ticari faktörler esastır.
Tekafülde faiz, kumar ve şüphe yoktur.	Klasik sigortalar faiz, kumar ve şüphe içerir.
Katılımcı tarafından ödenen primlerin bir kısmı veya tamamı diğer katılımcıları potansiyel risklere karşı korumak için Tekafül Fonuna aktarılır.	Klasik sigorta şirketlerine ödenen primler beklenen riskler karşılığında kendilerine aittir.

Tekafül şirketleri, mevcut yasaların yanı sıra Şer'i Denetleme Kuruluna tabidir.	Klasik sigorta şirketleri sadece mevcut yasalara tabidirler.
Tekafül Fonu ile sermayedarların hesapları arasında tam bir ayırım vardır	Police sahipleri tarafından ödenen primler şirkete gelir kabul edilir ve hissedarlara ödenir.
Tekafül Fonundaki herhangi bir fazlalık sadece katılımcılar arasında Vekalet ve Mudarebe modellerine göre dağıtılır.	Bütün fazlalıklar ve kârlar sermayedarlara aittir.
Katılımcının bir açığı olması durumunda Tekafül Fonunu yöneten Tekafül Operatörü (Vekil) katılımcıya faizsiz borç (Karz-ı Hasen) sağlar.	Açık durumunda klasik sigorta şirketi riskleri üstlenir.
Katılımcıların ve hissedarların birikimleri İslami kurallara uygun yatırımlarda kullanılır.	Yatırımlarda kullanılacak fonların İslami kurallara uygun olması zorunlu değildir.
Tekafül şirketleri, İslami prensiplerle çalışan kendi Reasürans Sistemi olarak ReTekafül şirketlerine sahiptir.	Klasik sigorta şirketlerinde Reasürans Şirketlerinin İslami prensiplerle çalışması zorunlu değildir

*Kaynak: Yıldırım, 2014: 51

1.4.2.10. Tavarruk

İslam hukukçuları tarafından 'Ters Murahaba' olarak da adlandırılan tavarruk, nakit bulmak amacıyla bir şahıstan vadeli olarak satın alınan bir malı başka bir şahsa peşin olarak satmaya denir. Örneğin; nakit sıkıntısı çeken bir şahsın 24 ay vadeli 120.000 TL'ye satın aldığı bir malı 100.000 TL'ye peşin bedelle satarak nakit ihtiyacını karşılamasıdır. Eğer ikinci satış başta yapılan ön anlaşma ile ilk satıcıya olursa îne satışı gerçekleşir. İne satışı meşru değilken tavarruk meşrudur. Çünkü tavarruk satışında alınıp satılan malın mülkiyeti satıcıdan tamamen farklı birisine geçmektedir. Bu geçişin göstermelik değil gerçekten olması gerekir. (Yanpar, 2015: 172)

1.4.2.11. Joala

Joala yöntemi istisna yöntemine benzemekle birlikte çoğu kez birbirleriyle karıştırılmaktadır. İstisna yönteminde satıcı fiziksel bir mal sunarken, joala yönteminde ise satıcı bir mal yerine hizmet sunar. Bunun dışındaki diğer bütün yönleri istisnaya benzemektedir Joala anlaşmasında satıcının sunacağı hizmet belirlenirken, bu hizmetin fiyatı da belirlenir. (Çobankaya, 2014: 18)

1.4.2.12. Wakala (Vekalet)

Wakala elinde parası bulunan bir kişinin parası ile yatırım, alım, satım yapması için başka bir kişiyi kendi yerine koyup vekalet vermesidir. Vekalet yazılı olarak verilebileceği gibi sözlü olarak da verilebilir. Vekalet işlemi ücret karşılığında yapılmaktadır. Vekalet bir bakıma acentelik sözleşmelerinde benzemektedir. Yapılan vekalet işleminde her iki tarafın da vazgeçme hakkı bulunmaktadır. Vekalet tek bir kişiye verilebileceği gibi birden fazla kişiye de verilebilmektedir. (Aktepe, 2013: 105)

Katılım bankaları topladığı fonları değerlendirme ve ortaya çıkan kârı paylaşma bakımından klasik bankalardan farklı çalışmasının yanında diğer bütün bankacılık hizmetlerini de sunmaktadır. Bu hizmetler:

- Özel cari hesaplar,
- Teminat mektubu verme,
- Akreditif açılması,
- Çek karnesi verilmesi,
- Çek ve senetlerin tahsile alınması,
- İhracat akreditiflerinin ihbar ve teyit edilmesi,
- Seyahat çeki verilmesi, döviz alım satım işlemleri,
- Yurtiçi ve yurtdışı havale ve transfer işlemleri,
- Kredi kartları,
- TEDAŞ, Telekom ile yerel yönetimlerin doğalgaz ve su faturası tahsilatları, SGK ve vergi ödemelerine aracılık edilmesi,
- Havale ve EFT
- Kiralık kasa hizmetleri

- ATM hizmeti
- İnternet bankacılığı hizmetlerini de katılım bankaları müşterilerine sunmaktadırlar (https://www.albaraka.com.tr/pdf/Katilim_Bankaciligi_Sistemi_Nedir_.pdf Erişim Tarihi: 28.04.2017) .

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞI

2.1. TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN KATILIM BANKALARI

Türkiye'deki mevcut bankacılık sistemi üç kısma ayrılmaktadır. Bunlar; kalkınma ve yatırım bankaları, mevduat bankaları ve katılım bankalarıdır. Türk bankacılık sisteminde var olan katılım bankaları alternatif bir bankacılık değil, aksine sisteminin tamamlayıcısıdır. Bu farkındalık onuncu kalkınma planında kendisini göstermektedir. Ayrıntılı eylem planlarının yer aldığı ve diğer kalkınma planlarından farklı olarak 25 adet 'Öncelikli Dönüşüm Programı'nın yer aldığı onuncu kalkınma planı 16 Şubat 2015 tarihli ve 2015/3 sayılı Yüksek Planlama Kurulu kararıyla resmi olarak kabul edilmiş ve uygulama aşamasına geçilmiştir. Kabul edilen 25 adet Öncelikli Dönüşüm Programlarından dördüncüsü İstanbul Uluslararası Finans Merkezi (İFM) Programı Eylem Planı'dır. Bu eylem planının amacı ise;

- İstanbul'un dünyada ilk 25 küresel finans merkezi içerisinde yer alması,
- Türkiye'nin finansal gelişmişlik açısından ilk 30 ülke içerisinde yer alması,
- Finansal hizmetler sektörünün GSYH içindeki payının yüzde 6' ya yükselmesidir.

İFM eylem planı yedi bileşenden oluşmaktadır. Yedinci bileşeni ise 'Katılım Bankacılığı ve Faizsiz Finans Sisteminin Geliştirilmesi' dir. Bu bileşeni gerçekleştirecek olan dört politika vardır. Bunlar;

1. Faizsiz finans sistemine yönelik mevcut algının iyileştirilmesi,
2. Faizsiz finans alanına ilişkin insan kaynağının geliştirilmesi ve literatürün zenginleştirilmesi,
3. Faizsiz finans sisteminin kurumsal yapısının ve hukuki altyapısının geliştirilmesi,
4. Faizsiz finans ürün ve hizmet çeşitliliğinin artırılması.

Kısaca ülkemizde katılım bankacılığı sektörünün önemini anlamakta biraz geç kalınsa da; yeni oluşan farkındalık ile zaman içerisinde katılım bankaları sektörden daha fazla pay alarak hak ettiği seviyeye ulaşacaklardır.

Günümüzde katılım bankalarının Türk bankacılık sektöründeki payı yaklaşık olarak % 5 civarındadır. 2016 yılı itibari ile Türk bankacılık sektörünün mevcut durumu ise şöyledir:

Tablo 2.1. Türk Bankacılık Sektörü Büyüklüğünün Mevcut Durumu (Aralık,2016)

Bankalar	Kuruluş Sayısı	Aktifler		Toplanan Fonlar		Kullandırılan Fonlar	
		Milyon TL	Payı %	Milyon TL	Payı %	Milyon TL	Payı %
Mevduat Bankaları	34	2.455.366	89.90	1.377.763	94.41	1.587.245	89.48
Katılım Bankaları	5	132.873	4.86	81.487	5.59	84.880	4.78
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	13	142.807	5.24	0	0	101.621	5.74
Toplam	52	2.731.047	100	1.459.241	100	1.773.745	100

Kaynak:www.tkbb.ogr.

Tr/Documents/Yonetmelikler/Türk_Finans_Sisteminde_Katılım_Bankacılığı_2016.pdf2.05.2017

Katılım bankalarının 2016 (Aralık)-2017 (Nisan) yılı verileri ile geleneksel bankaların 2016 (Aralık)-2017 (Nisan) yılı verileri arasındaki değişim yüzdeleri Tablo 2.2.'deki gibidir.

Tablo 2.2. Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü Finansal Büyüklükleri 2017 (Milyon TL)

	Katılım Bankaları			Bankacılık Sektörü		
	Nisan 2017	Aralık 2016	2016/2017 Değişim %	Nisan 2017	Aralık 2016	2016/2017 Değişim %
Toplanan Fonlar	88.803	81.505	% 9,0	1.542.740	1.459.269	%5,7
Kullandırılan Fonlar	88.387	84.880	% 4,1	1.901.549	1.773.745	% 7,2
Tasfiye Olacak Alacaklar (Net)	1.330	1.236	% 7,6	13.473	13.128	% 2,6
Toplam Aktif	136.210	132.874	% 2,5	2.889.265	2.730.942	% 5,8

Öz Varlık	11.986	11.494	% 4,3	323.727	300.172	% 7,8
Net Kâr	461	130	% 254,6	17.459	10.967	% 59,2
Personel sayısı	14.594	14.465	% 0,9	210.343	210.910	% -0,3
Şube Sayısı	978	959	% 2	11.734	11.747	%-0,1

*Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar> Erişim Tarihi: 12.07.2017

Tablo 2.2.'den elde edilen bilgiler doğrultusunda katılım bankalarının topladıkları fonlarda % 9 oranında, kullandıkları fonlarda % 4, 1 oranında artış gerçekleşmiştir. Katılım bankalarının personel sayısındaki değişim oranı, % 0,9 iken, şube sayısındaki değişim oranı % 2 oranındadır.

Bankacılık sektöründe ise; toplanan fonlardaki değişim oranı % 5,7 oranında, bankanın kullandıkları fon % 7,2 oranında artmıştır. Bankacılık sektörünün personel sayısındaki değişim oranı ve şube sayısı negatif yönde değişim göstermiştir.

30 Nisan 2017 tarihi itibarıyla katılım bankalarının sektördeki payları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 2.3. Katılım Bankalarının Sektörden Aldıkları Pay (2017)

	2017/Nisan	2016
TOPLANAN FONDA	% 5,8	% 5,6
KULLANDIRILAN FONDA	% 4,6	% 4,8
TOPLAM AKTİFTE	% 4,7	% 4,9
ÖZ VARLIKTA	% 3,7	% 3,8
NET KÂRDA	% 2,6	% 3,9

*Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar> Erişim Tarihi: 12.07.2017

Tablodan elde edilen verilere göre; 2017 Nisan ayında katılım bankalarının sektörden aldıkları paydaki değişim oranı sadece toplanan fonlarda olumlu yönde olmuştur.

BDDK' dan alınan veriler doğrultusunda katılım bankaları ile bankacılık sektörünün finansal büyüklükleri Tablo 2.4.' te verilmiştir.

Tablo 2.4. Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü Finansal Büyüklükleri 2016 (Milyon TL)

	Katılım Bankaları			Bankacılık Sektörü		
	Aralık 2016	Aralık 2015	2016/2015 Değişim %	Aralık 2016	Aralık 2015	2016/2015 Değişim %
Toplanan Fonlar	81.505	74.362	% 9,6	1.459.269	1.250.016	%16,7
Kullanılan Fonlar	84.880	79.191	% 7,2	1.773.745	1.513.969	% 17,2
Tasfiye Olacak Alacaklar (Net)	1.236	1.775	% -30,4	13.128	12.082	% 8,7
Toplam Aktif	132.874	120.252	% 10,5	2.730.942	2.357.522	% 15,8
Öz Varlık	11.494	10.642	% 8,0	300.172	262.271	% 14,5
Net Kâr	1.106	409	% 70,4	37.532	26.052	% 44,1
Personel sayısı	14.465	16.554	% -12,6	210.910	217.504	% -3
Şube Sayısı	959	1.080	%-11,2	11.747	12.269	%-4,3

*Kaynak:<http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar> Erişim Tarihi 12.07.2017

31 Aralık 2016 tarihi itibarıyla katılım bankalarının sektördeki payları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 2.5. Katılım Bankalarının Sektörden Aldıkları Pay (2016)

	2016/Aralık	2015
TOPLANAN FONDA	% 5,6	% 5,9
KULLANDIRILAN FONDA	% 4,8	% 5,2
TOPLAM AKTİFTE	% 4,9	% 5,1
ÖZ VARLIKTA	% 3,8	% 4,1
NET KÂRDA	% 2,9	% 3,9

*Kaynak:<http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar> Erişim Tarihi 12.07.2017

Tablo 2.5.'ten edinilen verilere göre katılım bankacılığının 2016 yılında sektörden aldığı pay, 2015 yılına göre artış göstermiştir.

BDDK' dan alınan veriler doğrultusunda katılım bankaları ile bankacılık sektörünün finansal büyüklükleri Tablo 2.6.' da verilmiştir.

Tablo 2.6. Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü Finansal Büyüklükleri 2015 (Milyon TL)

	Katılım Bankaları			Bankacılık Sektörü		
	Aralık 2015	Aralık 2014	2015/2014 Değişim %	Aralık 2015	Aralık 2014	2015/2014 Değişim %
Toplanan Fonlar	74.362	64.405	%13,7	1.250.016	1.056.628	%18,3
Kullandırılan Fonlar	79.191	69.622	%13,7	1.513.969	1.280.188	%18,3
Tasfiye Olacak Alacaklar (Net)	1.775	1.199	%48,0	12.082	9.512	%27,0
Toplam Aktif	120.252	104.163	%15,4	2.357.552		%18,2
Öz Varlık	10.642	9.610	%10,7	262.271		%13,1
Net Kâr	405	473	%-14,4	26.062	18.659	%39,7
Personel sayısı	16.554	16.249	%1,9	217.504	216.880	%0,3
Şube Sayısı	1.080	990	%9,1	12.269	12.210	%0,5

*Kaynak:<http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar> Erişim Tarihi 12.07.2017

2015 yılında katılım bankacılığı sektörü kendi içerisinde sadece net kârda olumsuz yönde değişim sergilemiştir. Bankacılık sektöründeki 2015 yılında 2014 yılına göre olumlu bir değişim sergilemiştir.

2015 yılında katılım bankalarının sektördeki payı aşağıdaki gibidir.

Tablo 2.7 Katılım Bankalarının Sektörden Aldıkları Pay (2015)

	2015	2014
TOPLANAN FONDA	%5,9	%6,2
KULLANDIRILAN FONDA	%5,2	%5,4
TOPLAM AKTİFTE	%5,1	%5,2
ÖZ VARLIKTA	%4,1	%4,1
NET KÂRDA	%1,6	%2,5

*Kaynak:<http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar> Erişim Tarihi 12.07.2017

Katılım bankalarının bankacılık sektöründen aldıkları pay 2014 yılına göre düşüş göstermiştir.

Günümüzde modern finans sistemini oluşturan üç temel kurum vardır. Bu kurumlar; anonim şirket, borsa ve bankalardır. Tarih boyunca bu üç kurumun merkezinde olduğu birçok ekonomik kriz dönemi oluşmuştur. Bu ekonomik krizlerin altında yatan nedenleri bankaların sağladığı faiz, anonim şirketlerinin sınırlı (taahhüt edilen sermaye) sorumluluk esasına dayalı kaynak temini ve borsaların spekülasyona dayalı kazançları oluşturmaktadır. (Bulut, 2016: 20)

Katılım bankaları küresel finansal krizlerden sonra krizi yara almadan atlatabilmiş olmasıyla birlikte, finansal piyasalar ve politikacılar katılım bankacılığı sektörü ile ilgilenmeye başlamıştır.

Türkiye’de yaklaşık 34 yıllık bir geçmişe sahip olan katılım bankaları hakkında yapılan son dönem araştırmalarına göre katılım bankacılığı sektörünün Türkiye’de parlak bir geleceği sahip olacağını gösteriyor, çünkü:

- Müslüman tüketicilerin artan sayısı,
- Türk devletinin sektörü desteklemesi,
- Katılım bankacılığı ile ilgilenen küçük-orta ölçekli girişimcilerin artan sayısı,
- Kamu bankalarının katılım bankacılığı sektörüne girmesi gibi nedenler sıralanabilir. (Pavelkaya, Bankuti ve Varga, 2016: 125-126)

1983 yılında ÖFK olarak ülkemizde faaliyete başlayan 2005 yılında ise ismi katılım bankası olarak değiştirilen bankalara, 2015 yılından itibaren kamu sermayeli katılım bankaları dâhil olmuştur. Türkiye’deki katılım bankalarının geçmişi 34 yılı aşkın süreyi kapsamaktadır. Bu zaman zarfı içerisinde yeni bankalar açılmış ve faaliyette olan bazı bankaların da çeşitli sebeplerden ötürü bankacılık faaliyetleri durdurulmuştur. 1995 yılında faaliyete başlayan İhlas Finans yaşanan olumsuz gelişmelerden dolayı 2001 yılında BDDK’ nın 171 sayılı kararı ile 4389 sayılı Bankalar Kanunu’nun 20. maddesinin 6. fıkrası hükmü gereğince kurumun faaliyetlerinin durdurulmasına karar verilmiştir (<http://www.ifk.com.tr/detay.asp?ContentID=643> Erişim Tarihi: 12.05.2017). Faaliyeti durdurulan bir banka da 1996 yılında hizmet vermeye başlayan Asya Katılım Bankası’dır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 22.07.2016 tarihli kararı gereğince; 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 107’ inci maddesinin son fıkrası çerçevesinde, Asya Katılım Bankası (BankAsya)’ nın faaliyet izninin kaldırılmasına karar verilmiştir. Banka müşterilerinin devam eden işlemleri ise; kredi kartı işlemleri, diğer türlü kredi

işlemleri ve sigortacılık işlemleri için Fibabanka A.Ş, Birleşik Fon Bankası A.Ş ve Vakıf Katılım Bankası'na devredilmiştir

(<http://www.bankasya.com.tr/haber-detay.aspx#haberler/musterilerimizin-dikkatine.aspx> Erişim Tarihi: 11.05.2017).

Katılım bankacılığının tarihi serüveni içerisinde yaşanan gelişmelere değinen TKBB Genel Sekreteri Osman Akyüz '*Şube sayımızı Katılım Bankaları olarak aşağı yukarı binlere yaklaştı. Sektör büyüyor. Ama tabi ki Bank Asya sektör için bir kırılma olmuştur. İnşallah benzeri bir kırılma yaşamayız. Daha önce İhlas'ta yaşadık. Şimdi ise Bank Asya'da yaşadık. İhlas ve Bank Asya'nın kırılmaları olmasaydı bugün katılım bankacılığı genel finans sektöründen %10 pay almış olacaktı. Bu tabi Türkiye'nin özel şartları. Şartlar sektörün dışında geliyor'* dedi. (Alabay, 2017: 6)

Günümüzde aktif olarak faaliyet gösteren katılım bankaları ise; Kuveyt Katılım Bankası, Albaraka Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası, 2015 yılında açılan Ziraat Katılım Bankası ve 2016 yılında açılan Vakıf Katılım Bankası olmak üzere beş tanedir.

Katılım bankaları ülkemizdeki istihdama da katkı sağlamaktadırlar. Aktif olarak faaliyet gösteren katılım bankalarının 2016 yılı son çeyreği itibari 961 şubesi bulunmakta ve 14.500 personeli de bünyesinde çalıştırmaktadır.

2.1.1. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş

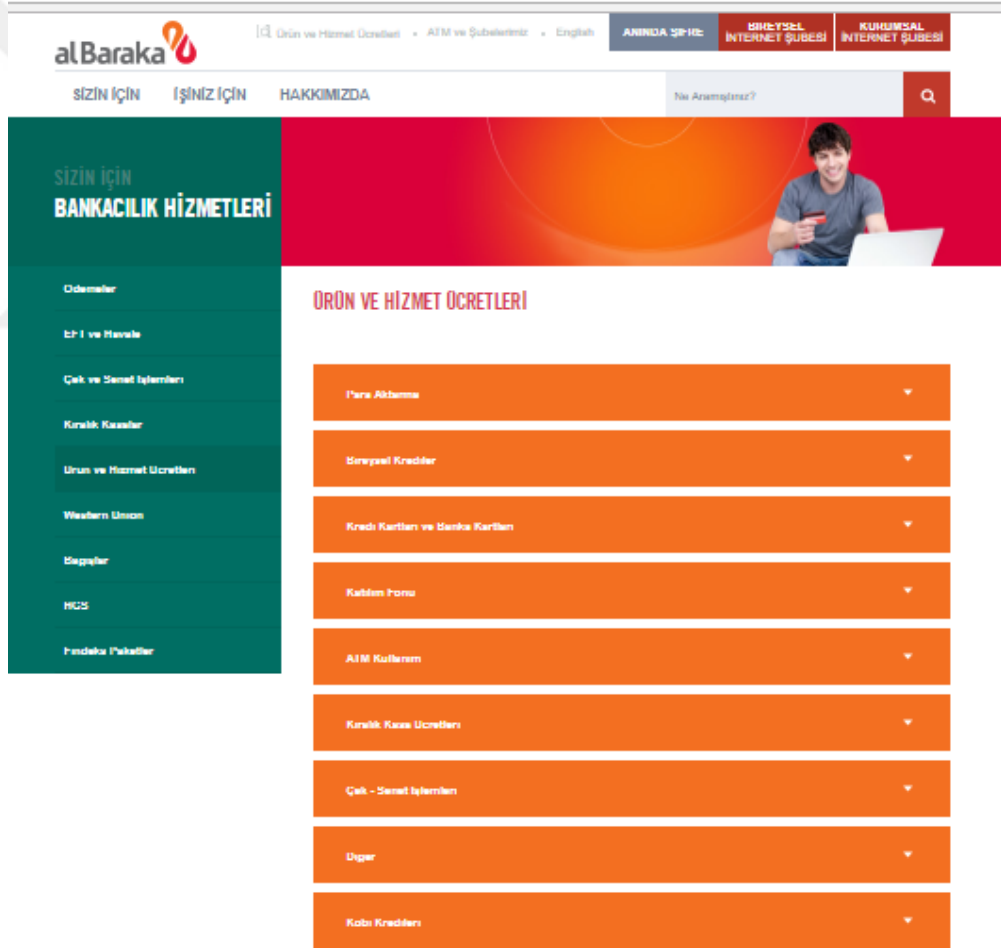
Albaraka Türk Katılım Bankası, katılım bankacılığın Türkiye'deki öncü kuruluşu olarak 01.01.1984 tarihinde kuruldu ve 1985 yılında aktif bir şekilde hizmet vermeye başladı. Albaraka Bankacılık Grubu (ABG), İslam Kalkınma Bankası (IDB) ve Türk ekonomisine uzun yıllardan beri hizmet veren sanayi grubunun öncülüğünde kurulan Albaraka Türk Katılım Bankası, Türkiye'deki bankacılık faaliyetlerini 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na uygun olarak sürdürmeye devam etmektedir. Albaraka'nın 31.03.2016 itibariyle ortaklık yapısında; yabancı ortakların payı %66,00, yerli ortakların payı %9,16, halka açık olan pay ise %24,84'dir.

(<https://www.albaraka.com.tr/albarakayi-taniyin.aspx> Erişim Tarihi: 9.05.2017).

Albaraka Türk otuz yıllı aşkın bir geçmişe sahiptir. 1985 yılında ilk ÖFK olarak ülkemizde faaliyete başlamıştır.1988 yılında finansal kiralama işlemlerine başlamıştır. 1998 yılına gelindiğinde ise Visa ile yaptığı anlaşma sonrası kredi kartı hizmeti de sunmaya başlamıştır.2011 yılında ilk yurtdışı şubesini Erbil-Irak'ta açtı ve 350 milyon dolarlık murabaha sendikasyonu ile sektörünün en büyük meblağlı sendikasyon kredisine imza attı. İlk Wakala işlemini gerçekleştirdi. 2013 yılında ise Türkiye'de ilk defa uygulanan murabaha sukuk yöntemiyle tüketicilere hizmet verdi.

(<https://www.albaraka.com.tr/duyden-bugune-albaraka.aspx> Erişim:9.05.2017)

Albaraka Türk Katılım Bankası internet üzerinden bankacılık hizmetleri de sunmaktadır. Şekil 2.1. 'de bankanın müşterilerine sundukları hizmetler görülmektedir.

Şekil 2.1. Albaraka Türk Katılım Bankasının Müşterilerine Sundukları Hizmetler

*Kaynak:<https://www.albaraka.com.tr/urun-hizmet-ucretleri.aspx>

Albaraka Türk Katılım Bankası'nın 2016 yılının dördüncü çeyreği itibari ile faaliyet verileri Tablo 2.8.' de gösterilmiştir.

Tablo 2.8. Albaraka Türk Bankasının 2016YılıFinansal Verileri

Albaraka Türk Katılım Bankası A. Ş		
		Cari Dönem
1	Kuruluş Yılı	01.01.1984
2	Toplam Aktifler	32.850.738
3	Toplam Krediler ve Alacaklar	22.722.054
4	Toplam Toplanan Fonlar	23.155.134
5	Toplam Öz Kaynaklar	2.279.593
6	Ödenmiş Sermaye	900.000
7	Net Dönem kârı/Zararı	217.609
8	Bilanço Dışı Hesaplar	65.337.204
9	Şube Sayısı (Adet)	213
10	Personel Sayısı (Adet)	3.796

*Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr/veri-seti> Erişim:9.04.2017

2.1.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş

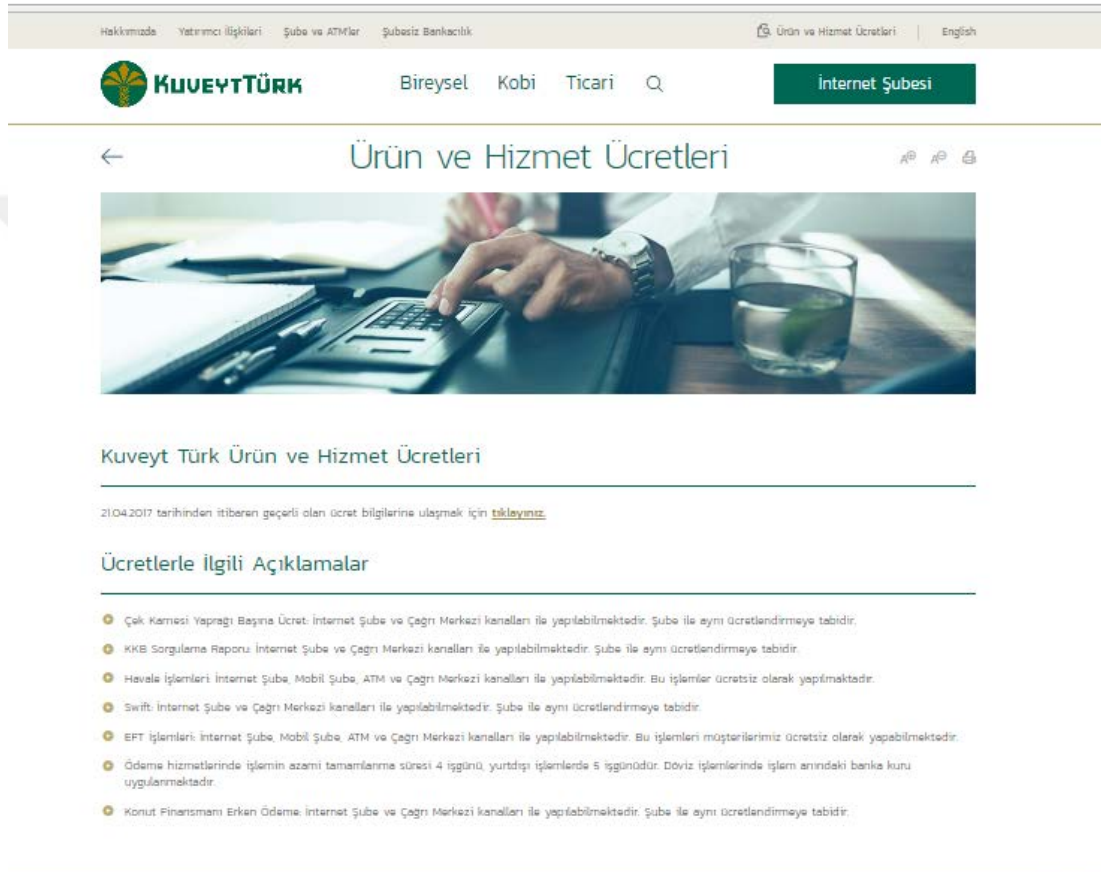
1989 yılında Kuveyt merkezli Kuwait Finans House'un Türk bankacılık sektörüne girmesiyle Kuveyt Türk Katılım Bankasının temelleri atılmıştır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın 28 Şubat 1989 tarihli izniyle ve "Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu A.Ş." unvanıyla, 31 Mart 1989 tarihinde Özel Finans Kurumu statüsünde faaliyete başlayan Banka, 1999 yılından itibaren diğer özel finans kurumlarıyla beraber 4389 sayılı Bankacılık Kanunu'na tabi olarak hizmet vermeye başlamış, 2006 yılında ise halen kullanmakta olduğu Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. (Kuveyt Türk) adını almıştır.

Borsa İstanbul (BİST) Kıymetli Madenler ve Taşlar piyasasında en çok altın işlem hacmi olan Kuveyt Türk, 2013 yılında Takasbank'ın altın takasını gerçekleştirmiştir. Ayrıca gümüş işlem hacminde de bankalar arasında ilk sırada yer almaktadır.

Kıymetli madenler dışında Türkiye’yi sukuk ile tanıştırmak bankacılık sektöründe önemli bir adım atmıştır

(<https://www.kuveytturk.com.tr/hakkimizda/kuveyt-turk-hakkinda/gecmisten-bugune-kuveyt-turk> Erişim Tarihi: 9.04.2017).

Kuveyt Türk Katılım Bankası’ nın müşterilerine sundukları hizmetler Şekil2.2.’de görülmektedir.

Hakkımızda Yetirmci İlişkileri Şube ve ATM'lar Şubesiz Bankacılık Ürün ve Hizmet Ücretleri English

KUVEYTTÜRK Bireysel Kobi Ticari İnternet Şubesi

Ürün ve Hizmet Ücretleri

Kuveyt Türk Ürün ve Hizmet Ücretleri

21.04.2017 tarihinden itibaren geçerli olan ücret bilgilerine ulaşmak için [tıklayınız.](#)

Ücretlerle İlgili Açıklamalar

- Çek Kamresi Yaprağı Başına Ücret: İnternet Şube ve Çağrı Merkezi kanalları ile yapılabilmektedir. Şube ile aynı ücretlendirmeye tabidir.
- KKB Sorgulama Raporu: İnternet Şube ve Çağrı Merkezi kanalları ile yapılabilmektedir. Şube ile aynı ücretlendirmeye tabidir.
- Havale İşlemleri: İnternet Şube, Mobil Şube, ATM ve Çağrı Merkezi kanalları ile yapılabilmektedir. Bu işlemler ücretsiz olarak yapılmaktadır.
- Swift: İnternet Şube ve Çağrı Merkezi kanalları ile yapılabilmektedir. Şube ile aynı ücretlendirmeye tabidir.
- EFT İşlemleri: İnternet Şube, Mobil Şube, ATM ve Çağrı Merkezi kanalları ile yapılabilmektedir. Bu işlemleri müşterilerimiz ücretsiz olarak yapılabilmektedir.
- Ödeme hizmetlerinde işlemin azami tamamlanma süresi 4 işgünü, yurtdışı işlemlerde 5 işgünüdür. Döviz işlemlerinde işlem anındaki banka kuru uygulanmaktadır.
- Konut Finansmanı Erken Ödeme: İnternet Şube ve Çağrı Merkezi kanalları ile yapılabilmektedir. Şube ile aynı ücretlendirmeye tabidir.

Şekil 2.2. Kuveyt Türk Katılım Bankasının Müşterilerine Sundukları Hizmetler

*Kaynak: [https:// www.kuveytturk.com.tr/urun-ve-hizmet-ucretleri](https://www.kuveytturk.com.tr/urun-ve-hizmet-ucretleri) Erişim Tarihi:12.07.2017

Kuveyt Türk Katılım Bankası kuruluş zamanından beri sürekli bir gelişim sürecindedir. Bankanın 2016 yılı verileri Tablo 2.9’ da verilmiştir.

Tablo 2.9. Kuveyt Türk Katılım Bankası 2016 Yılı Finansal Verileri

Kuveyt Türk Katılım Bankası A. Ş		
		Cari Dönem
1	Kuruluş Yılı	01.01.1989
2	Toplam Aktifler	48.476.955
3	Toplam Krediler ve Alacaklar	29.956.984
4	Toplam Toplanan Fonlar	31.901.763
5	Toplam Öz Kaynaklar	3.912.064
6	Ödenmiş Sermaye	2.787.322
7	Net Dönem Kârı/Zararı	541.966
8	Bilanço Dışı Hesaplar	377.183.619
9	Şube Sayısı (Adet)	388
10	Personel Sayısı (Adet)	5.588

*Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr/veri-seti> Erişim:10.05.2017

2.1.3. Türkiye Finans Katılım Bankası A. Ş

Ülkemizde Anadolu Finans ile Family Finans isimleriyle katılım bankacılığı hizmeti sunan bankalar 2005 yılında birleşerek Türkiye Finans Katılım Bankası adı altında hizmet vermeye başlamıştır. 2005 yılında hizmete başladığında Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.'nin 108 tane şubesi bulunmaktaydı. 2006 yılında şube sayısı 122' ye ulaştı. 2007 yılına gelindiğinde National Commercial Bank (NCB) bankanın %60'lık hissesini alarak bankanın hakim ortağı oldu ve şube sayısı artarak 137 yükseldi. 2010 yılında Türkiye'nin ilk faizsiz BES ürünü olan Organik BES' i müşterilerinin hizmetine sundu. 2013 yılında ödenmiş sermayesi 1 Milyon 775 Milyon TL'ye ulaşırken şube sayısı da 250 oldu. 2015 yılında Türkiye Finans'ın ilk yurtdışı şubesi Bahreyn'de açıldı

(<https://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/hakkimizda/turkiye-finansi-taniyin/Sayfalar/turkiye-finans-kilometre-taslari.aspx> Erişim: 10.05.2017).

Türkiye Finans Katılım Bankası' nın müşterilerine sundukları hizmetler Şekil 2.3.'te gösterilmektedir.

Şekil 2.3. Türkiye Finans Katılım Bankasının Müşterilerine Sundukları Hizmetler

***Kaynak:** <https://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/bireysel/Sayfalar/urun-hizmet-ucretleri.aspx> Erişim Tarihi: 12.07.2017

Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.'nin 2016 yılının verileri Tablo 2.10'da verilmiştir.

Tablo 2.10. Türkiye Finans Katılım Bankası 2016 Yılı Finansal Verileri

Türkiye Finans Katılım Bankası A. Ş		
		Cari Dönem
1	Kuruluş Yılı	28.12.2005
2	Toplam Aktifler	38.807.717
3	Toplam Krediler ve Alacaklar	27.016.742
4	Toplam Toplanan Fonlar	21.064.781
5	Toplam Öz Kaynaklar	3.663.014

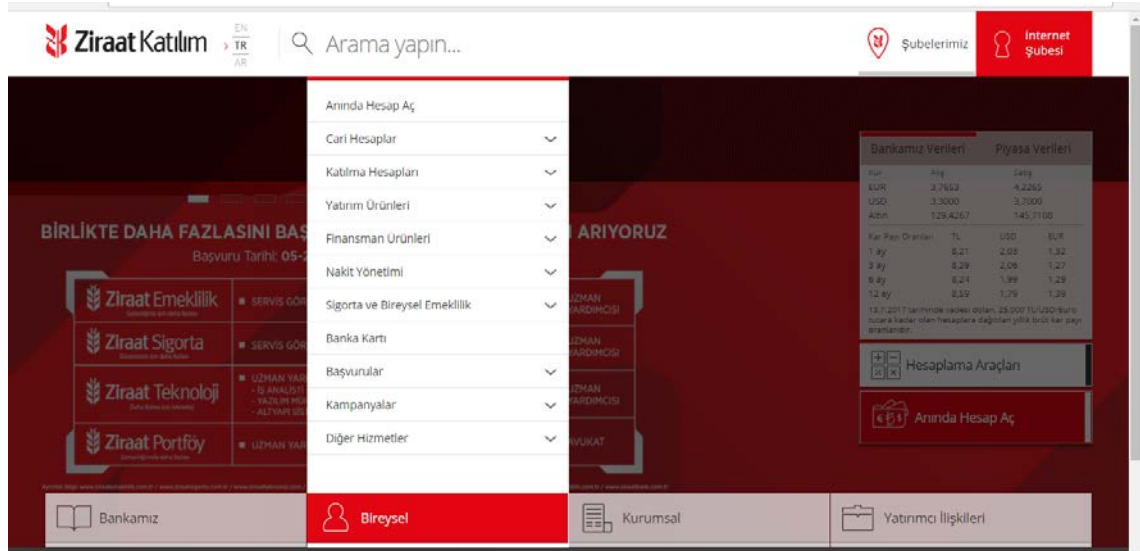
6	Ödenmiş Sermaye	2.600.000
7	Net Dönem Kârı/Zararı	296.243
8	Bilanço Dışı Hesaplar	501.785.889
9	Şube Sayısı (Adet)	286
10	Personel Sayısı (Adet)	4.024

*Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr/veri-seti> Erişim: 11.05.2017

2.1.4. Ziraat Katılım Bankası A.Ş

Katılım bankacılığı sektörüne kamu katılım bankası olarak ilk adımı atan banka Ziraat Katılım Bankası'dır. Ziraat Katılım Bankası; BDDK' nın 15/10/2014 tarih ve 29146 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 10/10/2014 tarih ve 6046 sayılı izniyle kurulmuştur. Kurulduğu tarihte tamamı T.C. Hazinesi tarafından ödenmiş 675.000.000 - TL sermaye ile faaliyete başlamıştır. BDDK'nın6302 sayılı kararı ile banka faaliyet izni almıştır(<http://www.ziraatkatilim.com.tr/bankamiz/Sayfalar/hakkimizda.aspx> Erişim tarihi: 11.05.2017).

Ziraat Katılım Bankası' nın müşterilerine sundukları hizmetler Şekil 2.4.' te görülmektedir.

Şekil 2.4. Ziraat Katılım Bankasının Müşterilerine Sundukları Hizmetler

*Kaynak:<http://www.ziraatkatilim.com.tr/Sayfalar/anasayfa.aspx#> Erişim Tarihi:12.07.2017

29 Mayıs 2015 tarihinde törenle açılan Ziraat Katılım aynı tarihte yapacağı katılım bankacılığı faaliyetleri içinde icazet belgesi almıştır. Ziraat Katılım Bankası 2015 yılında kurulduğu zaman 48 şubesi ve 307 adet çalışan personeli bulunmaktaydı. Bu sayı 2016 yılının son dönemi itibari ile 655' e yükselmiştir. Kurulduğu dönem 72.000.000 TL olan ödenmiş sermayesi 2016 yılında artarak 747.000.000 TL'ye ulaşmıştır. Ziraat Katılım Bankasının 2016 yılı finansal verileri Tablo 2.11.'de gösterilmiştir.

Tablo 2.11. Ziraat Katılım Bankası 2016 Finansal Verileri

Ziraat Katılım Bankası A. Ş		
		Cari Dönem
1	Kuruluş Yılı	29.05.2015
2	Toplam Aktifler	7.959.507
3	Toplam Krediler ve Alacaklar	5.779.315
4	Toplam Toplanan Fonlar	5.636.002
5	Toplam Öz Kaynaklar	764.621
6	Ödenmiş Sermaye	747.000
7	Net Dönem Kârı/Zararı	30.673
8	Bilanço Dışı Hesaplar	10.731.227
9	Şube Sayısı (Adet)	48
10	Personel Sayısı (Adet)	655

*Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr/veri-seti> Erişim: 17.05.2017

Ziraat katılım bankasının açılması yeni istihdam alanı oluşturması bakımından ülke ekonomisine katkı sağlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 29 Mayıs 2015 yılında Ziraat Katılım Bankasının açılışında 152 yıllık bir geçmişe sahip olan Ziraat Bankasının bu sektöre girişinin önemini anlatan bir konuşma yapmış ve konuşmada bazı önemli noktaları vurgulamıştır. Ziraat Bankasının bu sektöre girmesinin amacı sektörün büyümesine katkı sağlayarak gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında yatırım yapmak isteyenler için yatırım imkânlarını arttırarak dünyadaki katılım bankacılığı fonlarını ülkemize çekmeyi hedeflememiz gerektiği hususuna vurgu yapmıştır. 2007 yılında Batı'da gerçekleşen finansal kriz sonrasında katılım bankalarının önemini ortaya çıkardığını ve günümüzde Londra'nın katılım bankacılığında önemli

bir yere sahip olduğunu belirtip İstanbul'un da finans merkezi olarak aynı konuma gelmesi için daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca katılım bankalarının işleyiş sisteminin temelinde faizsizlik prensibi ve ortaklık olduğu için esnaf ve sanatkârlar için iş modelleriyle yeni ufuklar açtığını söylemiştir. Ziraat Bankasının bu sektör için atılan çok önemli bir adım olduğunu da vurgulayarak belirtmiştir.

2.1.5. Vakıf Katılım Bankası A.Ş

Vakıf Katılım Bankası tamamı T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, Bayezid Han-ı Sani (II.Bayezid) Vakfı, Mahmut Han-ı Evvel Bin Mustafa Han (I.Mahmut) Vakfı, Mahmut Han-ı Sani Bin Abdulhamit Han-Evvel (II.Mahmut) Vakfı ve Murat Paşa Bin Abdusselam (Murat Paşa) Vakfı tarafından ödenmiş 805.000.000.- TL sermayesi ile BDDK' nın 03.03.2015 tarih ve 29284 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan, 27.02.2015 tarih 6205 sayılı kuruluş izniyle 25.06.2015 tarihinde bir anonim şirket olarak kurulmuştur. BDDK'dan 17.02.2016 tarihinde faaliyet izni almış ve bankacılık faaliyetlerine başlamıştır. (<https://www.vakifkatilim.com.tr/tr/hakkimizda> Erişim Tarihi: 18.05.2017)

Vakıf Katılım Bankası' nın müşterilerine sundukları hizmetler Şekil 2.5.' te görülmektedir.

Hakkımızda Şube ve ATM'ler Yatırımla İlgili Ürün ve Hizmet Ücretleri

in f t

INTERNET ŞUBE

VAKIF KATILIM

BİREYSEL TİCARİ ŞUBESİZ

Bireysel Bankacılık
Ana Sayfa > Bireysel

Cari Hesap
Cari hesaplar vadeli olarak açılan, istendiği zaman para yatırıp çekilebilen ve her ayı dağılımı yapılmayan hesaplardır.

Katılma Hesabı
Katılma hesabı ile tasarruflarını katılım bankacılığı prensipleri doğrultusunda, istediği bankacılık anlayışı çerçevesinde değerlendirebilirsiniz.

Hayallerinize ulaşmanın anahtarı Vakıf Katılım Konut Finansmanı

Konut Finansmanı
Vakıf Katılım tarafından sunulan konut finansmanı desteği ile hayallerinizdeki evi kavuşabilir ya da yatırım fırsatlarını değerlendirebilirsiniz.

Hayallerinize ulaşmanın anahtarı Vakıf Katılım Taahhüt Finansmanı

Taahhüt Finansmanı
Vakıf Katılım tarafından sunulan taahhüt finansmanı desteği ile 0 km ya da ikinci el otomobil almanızda uygun kâr payı oranlarımız ile gerçekleştirebilirsiniz.

İşyeri Finansmanı
İşinizi büyütmek için gayrimenkul yatırımlarına ihtiyacınız varsa, 80 ay vadeliyle %100'e kadar finansal destek alabilirsiniz.

Arsa Finansmanı
Yatırımlarınızı arsa satın alarak konutluk ihtiyacınıza Arsa Finansmanına bermen başvurursanız, 80 aya kadar vade olanaklarıyla planlarınızı gerçekleştirebilirsiniz.

Bireysel Emeklilik Sistemi
Tasarruflarını tam hassasiyetle değerlendirildiği, birikimlerin devlet katkısı ile desteklendiği sistem ile uzun süreli emeklilik hedefleri bekliyor.

Sigortacılık Hizmetleri
Bireysel ve Kurumsal sigorta ihtiyacınız için çözüm ortaklarımızla birlikte yanınızdayız.

Bireysel

- Hesaplar
- Finansman Türleri
- Bireysel Emeklilik Sistemi
- VİKart
- Kiralık Kasa
- Sigortacılık Hizmetleri
- Ödemeler
- ParaPosta
- Çek Senet İşlemleri
- Ürün ve Hizmet Ücretleri
- Sözleşmeler Formlar

Şekil 2.5. Vakıf Katılım Bankasının Müşterilerine Sundukları Hizmetler

*Kaynak: <https://www.vakifkatilim.com.tr/tr/bireysel> Erişim Tarihi: 12.07.2017

Vakıf Katılım 2016 yılında faaliyete başladığında 40 adet şubesi ve 437 adet çalışan personeli mevcuttu. Hem şube hem de personel sayısının 2017 yılında arttırılması planlanmaktadır.

Vakıf katılım bankasının 2016 yılı finansal verileri ise Tablo 2.12.'de gösterilmektedir.

Tablo 2.12. Vakıf Katılım Bankasının 2016 Yılı Finansal Verileri

Vakıf Katılım Bankası A. Ş		
		Cari Dönem
1	Kuruluş Yılı	17.02.2017
2	Toplam Aktifler	4.681.933
3	Toplam Krediler ve Alacaklar	3.005.767
4	Toplam Toplanan Fonlar	3.034.756
5	Toplam Öz Kaynaklar	876.418
6	Ödenmiş Sermaye	805.000
7	Net Dönem Kârı/Zararı	19.016
8	Bilanço Dışı Hesaplar	16.948.476
9	Şube Sayısı (Adet)	40
10	Personel Sayısı (Adet)	437

*Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr/veri-seti> Erişim: 18.05.2017

‘Faizsiz bankacılık, İslami bankacılık’ ya da ülkemizdeki bilinen ismi ile katılım bankacılığı kavramı olarak tanımlanan bankacılık türü uzun yıllardan beri çeşitli zorlu aşamalar kat ederek şimdiki bulunduğu seviyeye ulaşmıştır. Bu zorlukların başında katılım bankalarının çok çeşitli şekillerde yorumlanması gelmektedir. Bu farklı yorumlayışlardan dolayı ilk başta katılım bankalarının kuruluş amaçları tam olarak kavranamamıştır. Bu kavram karmaşası içerisinde katılım bankaları hakkında yeterli bilgi sahibi olmayanların yaptıkları kâr payının faiz olduğu iddiası da katılım bankalarının karşılaştıkları bir diğer zorluk olmuştur. Tüm bu zorluklara rağmen katılım bankalarına olan ilgi gerek dünya çapında gerekse Türkiye’de giderek arttı ve bu konuda çeşitli araştırmalar yapılmaya başlandı. Yapılan çalışmalar sayesinde katılım bankalarının geleneksel bankalardan farklı olduğu kabul edilmiştir. Son olarak ise kamunun bu sektörü desteklemesinin bir göstergesi olarak kamu sermayeli bankalarda katılım bankacılığı sektörüne adım atmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU KATILIM BANKACILIĞININ BANKACILIK SEKTÖRÜNE BEKLENEN ETKİLERİ

3.1. ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, kamu katılım bankalarının bankacılık sektörüne dahil olmasının etkilerinin banka çalışanlarının bakış açısı çerçevesinde değerlendirmektir. Bu kapsamda hem geleneksel bankalarda hem de katılım bankalarında çalışan personel tarafından elde edilen verilerle kamu bankalarının katılım bankacılığına dahil olmasıyla sektörde yaşanabilecek değişiklikler konusundaki görüşleri alınarak; büyütülmek istenen katılım bankacılığı sektörüne katkı sağlamak hedeflenmektedir. Ayrıca yapılan bu çalışma sayesinde, sektöre ilişkin tespit edilen beklentiler ile bankacılık sektöründe on yıl sonra yaşanan değişimlerin karşılaştırılması imkânı da sağlamaktadır.

3.2. ÇALIŞMANIN KAPSAMI

Çalışmanın kapsamı 2017 yılında Erzurum, Kars, Ağrı, Erzincan illerde faaliyet gösteren katılım bankalarında ve geleneksel bankalarda çalışan personel ile sınırlandırılmıştır.

3.3. ARAŞTIRMA METODU VE VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Çalışma konusunu ile yapılan literatür taraması ile elde edilen veriler ışığında ve güvenlik testi yapılarak oluşturulmuş bir ankete dayanmaktadır. Anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. Formun ilk kısmında 1-7. sorular katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak oluşturulmuştur. 8-27. sorular ise banka çalışanlarının gözünde kamunun katılım bankacılığı sektörüne dahil olmasının olası etki ve sonuçları hakkındaki görüşlerini ölçmeye yönelik sorular kullanılarak oluşturulmuştur.

Çalışmayı tamamlamak için düzenlenen anket formlarında katılımcıların daha objektif bir şekilde cevap vermelerini sağlamak için katılımcıların kimlik bilgileri istenmemiş ve yapılan anketlerin sadece bilimsel bir çalışmada kullanılacağı belirtilmiştir.

Anketin içeriğini, kamu katılım bankalarının sektöre girişi ile oluşan ve ilerde oluşabilecek olan durumlarla ilgili varsayımlar oluşturmaktadır. Ankette sorulan her bir soru ile kamu katılım bankalarının sektör üzerinde oluşturabileceği etki çalışanların gözüyle ölçülmeye çalışılmıştır. Ankette kullanılan ölçek beşli likert ölçeğidir. Ölçeğin önem derecesi ise şu şekildedir:

- 1: kesinlikle katılmıyorum,
- 2: katılmıyorum,
- 3: kararsızım,
- 4: katılıyorum,
- 5: kesinlikle katılıyorum.

Hazırlanan anketler 2017 yılında Erzurum, Kars, Ağrı ve Erzincan illerinde çalışan banka personellerine birebir olarak uygulanmıştır. Anketi cevaplayıcılara anketle ilgili önemli hususlar ve gerekli açıklamalar yapılmıştır. Cevaplayıcılar anketleri ortalama olarak beş dakika gibi bir sürede cevaplamışlardır.

Çalışma için belirlenen anakütle 250 birimdir. Anket 175 personel tarafından cevaplanmış olup bu sayı örneklemin anakütleyi temsil ettiğini göstermektedir.

Anketlere yapılan güvenilirlik analizi sonucu Cronbach's Alpha değeri 0,945 olarak bulunmuştur. Bu sonuç verilerin en üst düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. (Yanık, 2013: 28; Özdamar, 2004: 615)

Tablo 3.1. Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
0,945	20

Cevaplanan anketler toplanarak SPSS(Statistical Program For Social Sciences) programına veri girişleri hatasız bir şekilde yapılmıştır. Standart sapma, frekans dağılımı, aritmetik ortalama, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testi yöntemleri ile elde edilen veriler incelenmiş ve analiz edilmiştir.

3.4. ARAŞTIRMADA ELDE EDİLEN BULGULAR

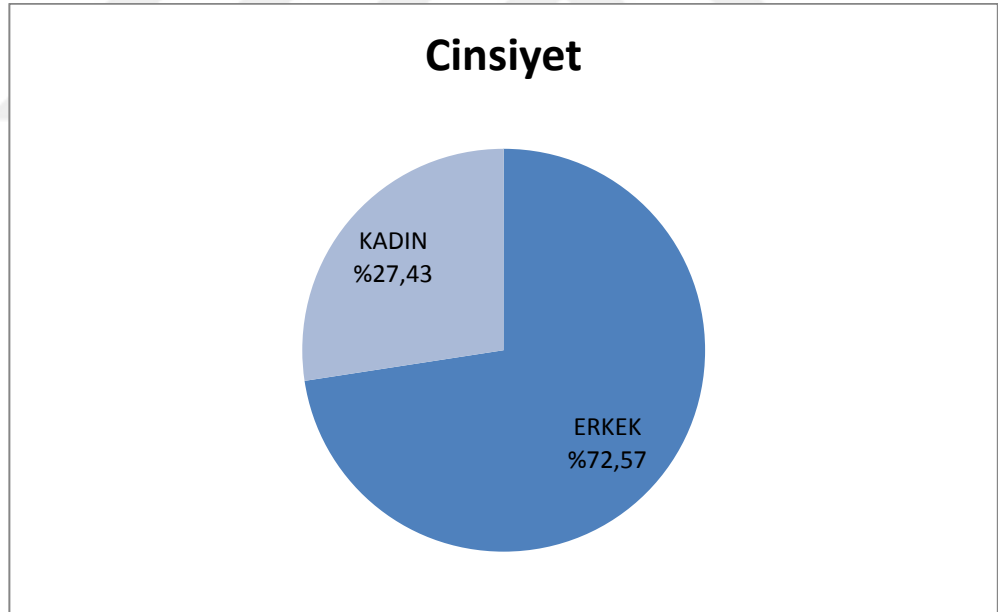
Çalışmanın bu kısmında elde edilen bulgular incelenmeye ve öne sürülen hipotez test edilmeye çalışılmıştır.

3.4.1. Araştırmaya İlişkin Demografik Bilgiler

Araştırmanın demografik bilgileri cinsiyet, yaş, görevi, eğitim durumu, bankanın faaliyet sahası, katılım bankacılığı deneyimi ve katılım bankacılığı ürünlerinden herhangi birini kullanıp kullanmaması kısımlarından oluşmaktadır.

3.4.1.1. Cinsiyet

Anketi cevaplayan personelin cinsiyetine ilişkin yüzde bilgileri ve frekanslar şöyledir:

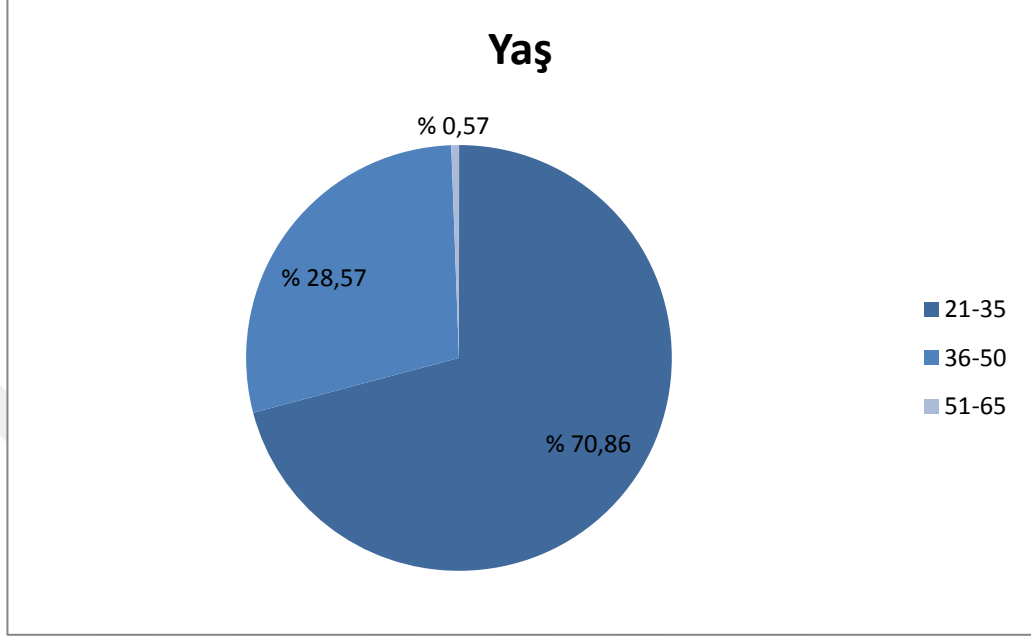

Şekil 3.1. Ankete Katılanların Cinsiyet Dağılımı

Şekil 3.1. anketi cevaplayanların cinsiyet dağılımını göstermektedir. Şekle göre anketi cevaplayanların %27,4'ü (48 kişi) kadın, %72,6'sı (127 kişi) ise erkektir.

3.4.1.2. Yaş

Yapılan ankette katılımcılara 21-35, 36-50, 51-65 ve 65+ olmak üzere yaş aralıkları için dört seçenek sunulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar ise şu şekildedir:

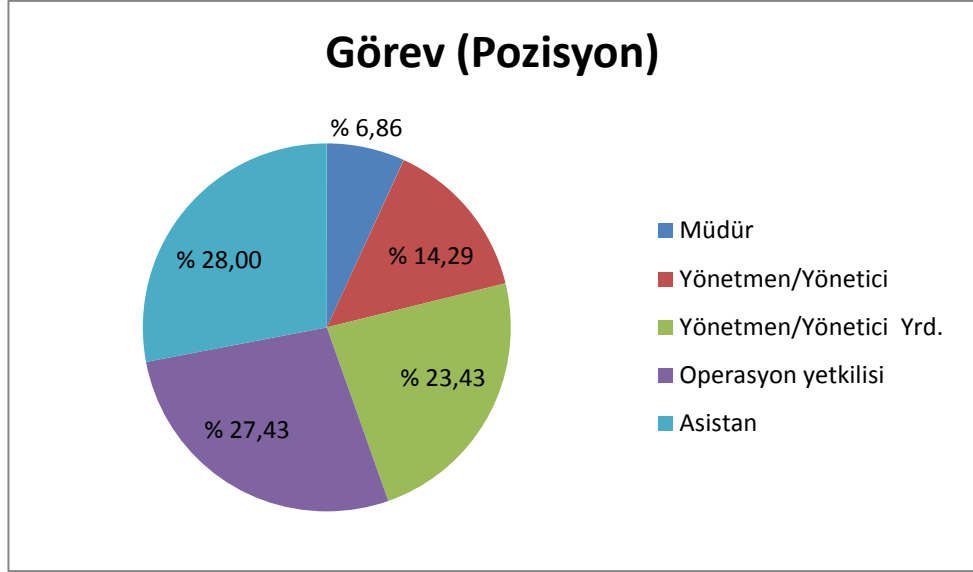

Şekil 3.2. Ankete Katılanların Yaş Dağılımı

Ankete cevap veren katılımcıların %70,6'sı (124 kişi) 21-35 yaş aralığında, %28,6'sı (50 kişi) 36-50 yaş aralığında, 0,6'sı (1 kişi) 51-65 yaş aralığındadır.

3.4.1.3. Görev (Pozisyon)

Yapılan ankette banka çalışanlarının buldukları görevler müdür, yönetmen/yönetici, yönetmen/yönetici yardımcısı, operasyon yetkilisi ve asistan olmak üzere beş seçenekte sunulmuştur. Anketi cevaplayan banka çalışanlarının çalıştıkları pozisyona ilişkin bilgiler Şekil 3.3' te yer almaktadır.

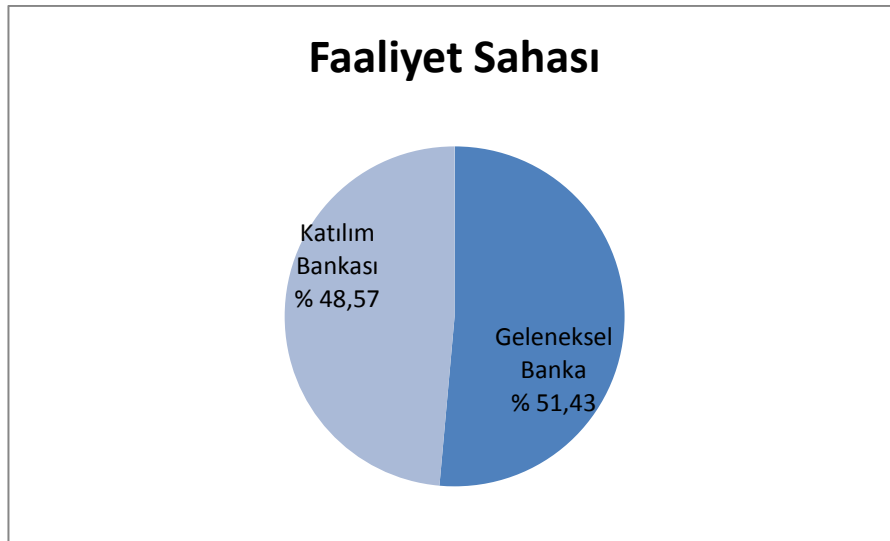

Şekil 3.3 Anket Katılımcılarının Görev (Pozisyon) Dağılımı

Anketi cevaplayanların %28'i (49 kişi) asistan pozisyonunda, %27,4'ü (48 kişi) operasyon yetkilisi pozisyonunda, %23,4'ü (41 kişi) yönetmen/ yönetici yrd. pozisyonunda, %14,2'si (25 kişi) yönetmen/yönetici pozisyonunda, %6,8'i (12 kişi) müdür pozisyonunda çalışmaktadır.

3.4.1.4. Faaliyet Sahası

Anketi cevaplayan personelin çalıştıkları bankaların faaliyet sahası dağılımı şöyledir:

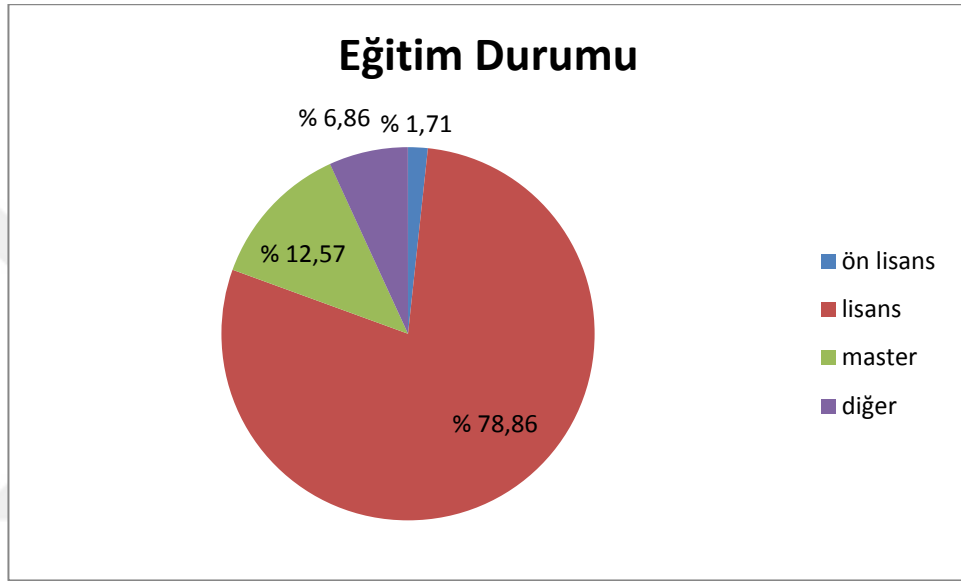

Şekil 3.4. Anketi Cevaplayan Personelin Çalıştığı Bankanın Faaliyet Sahası

Çalışma için yapılan 175 anketin %51,4'ü (90 banka) geleneksel bankalara, %45,6'sı (85 banka) katılım bankalarına uygulanmıştır.

3.4.1.5. Eğitim Düzeyi

Yapılan ankette eğitim düzeyi ön lisans, lisans, master, doktora ve diğer olmak üzere beşli bir sınıflandırma yapılmıştır. Anketi cevaplayanların eğitim durumları ile ilgili bilgiler şöyledir:

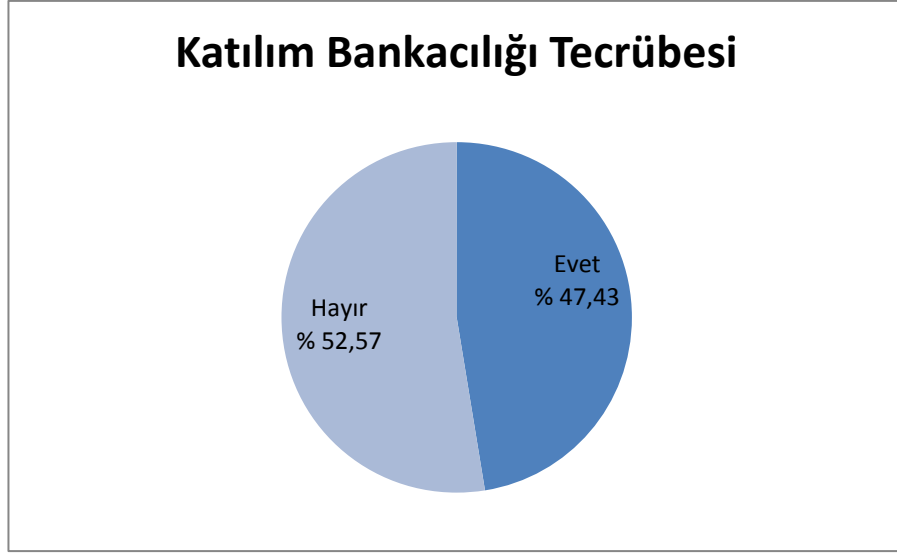

Şekil 3.5. Anketi Cevaplayan Personelin Eğitim Durumu

Anketi cevaplayanların %78,8'i (138 kişi) lisans düzeyinde, %12,6'sı (22 kişi) master düzeyinde, %6,9'u (12 kişi) diğer ve %1,7'si (3 kişi) ön lisans düzeyinde eğitime sahiptir.

3.4.1.6. Katılım Bankacılığı Tecrübesi

Anketi tüm cevaplayan katılımcılara katılım bankacılığı tecrübelerinin olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcılara bu soru için evet ya da hayır cevap seçenekleri sunulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar ise şöyledir:

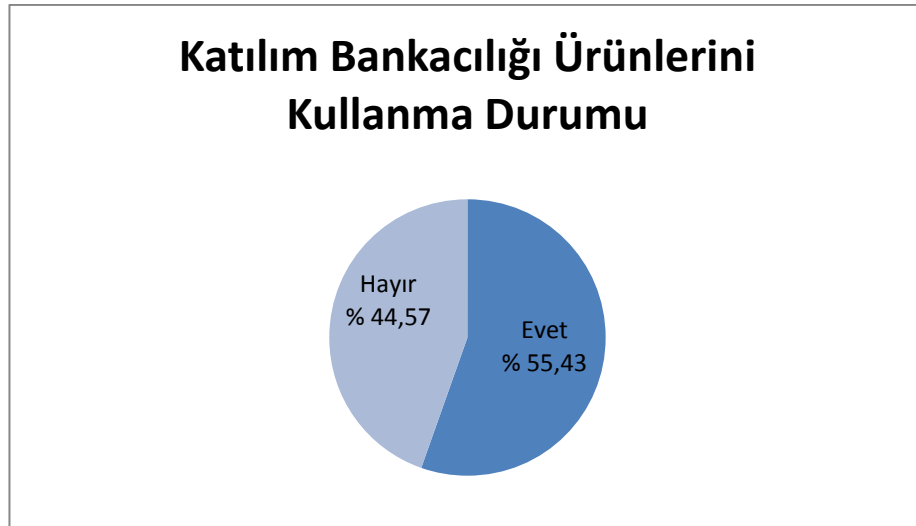

Şekil 3.6. Anket Cevaplayıcılarının Katılım Bankacılığı Tecrübesi Dağılımı

Anketi cevaplayan banka personelinin %52,6'sının (92 kişi) katılım bankacılığı tecrübesi bulunmazken, %47,4'ünün (83 kişi) katılım bankacılığı tecrübesi bulunmaktadır.

3.4.1.7. Katılım Bankacılığı Ürünlerini Kullanma Durumu

Anketi cevaplayanlara katılım bankalarının sundukları ürünleri (kredi kartı, konut finansmanı, mevduat, altın hesabı vb.) kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Anket cevaplayıcıların verdikleri bilgiler ise şöyledir:

Şekil 3.7. Anket Cevaplayıcıların Katılım Bankacılığı Ürünlerinden Kullanma Durumu Dağılımı

Anketi cevaplayan banka personelinin %55,4'ü (97 kişi) katılım bankaları tarafından sunulan ürünlerden kullandıklarını, %44,6'sının (78 kişi) ise katılım bankasının sunduğu ürünlerden kullanmadığını belirtmiştir.

3.4.2. Araştırmaya İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kamu bankalarının katılım bankacılığına dahil olması ile bankacılık sektörüne olası etkileri konusunda bankada çalışan personelin algısının önem düzeyini ölçmede aritmetik ortalama değerleri kullanılacaktır. Yapılan çalışmada likert ölçeği kullanılmış ve ölçeğin değerleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- 1: Kesinlikle katılmıyorum
- 2: Katılmıyorum
- 3: Kararsızım
- 4: Katılıyorum
- 5: Kesinlikle katılıyorum

Ölçeği dikkate alarak aritmetik ortalama değerlerinin ifade ettiği anlam düzeyleri aşağıdaki gibidir:

- 1-1,80: Kesinlikle katılmıyorum
- 1,81-2,60: Katılmıyorum
- 2,61-3,40: Kararsızım
- 3,41-4,20: Katılıyorum
- 4,21-5,00: Kesinlikle katılıyorum

Tablo 3.2.'de çalışanların katılım bankacılığı ve bankacılık sektörüne kamu katılım bankalarının dahil olmasının etkilerine yönelik olarak verdikleri cevaplara ilişkin ortalama değerler verilmiştir.

Tablo 3.2. Araştırmaya İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Sayı	Mod	Medyan	Ortalama	Standart Sapma
Kamu katılım bankacılığı yastık altı birikimin ekonomiye aktarılmasını hızlandıracaktır.	175	4	4	3,5486	1,28057
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağını düşünüyorum.	175	3	4	3,2057	1,30559
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağını düşünüyorum.	175	4	4	3,7200	1,09670
Kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceğini düşünüyorum.	175	4	4	3,4971	1,21709
Kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağını düşünüyorum.	175	4	4	3,5943	1,11982
Kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağını düşünüyorum.	175	4	4	3,4114	1,13050
Kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.	175	4	4	3,6229	1,10669
Kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağını düşünüyorum.	175	4	3	3,0229	1,28186
Kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını artacağını düşünüyorum.	175	4	4	3,4514	1,21139

	Sayı	Mod	Medyan	Ortalama	Standart Sapma
Kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceğini düşünüyorum.	175	4	4	3,5486	1,32469
Kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağını düşünüyorum.	175	4	4	3,2457	1,27404
Geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceğini düşünüyorum.	175	2	3	3,1029	1,36067
Kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsada daha fazla talep göreceğini düşünüyorum.	175	4	3	3,2743	1,18621
Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceğini düşünüyorum.	175	2	3	2,9029	1,28954
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağını düşünüyorum.	175	4	3	3,1771	1,15348
Kamu katılım bankacılığının, Türkiye Katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracağını düşünüyorum.	175	4	4	3,4457	1,16272
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	175	4	4	3,4171	1,23304

	Sayı	Mod	Medyan	Ortalama	Standart Sapma
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	175	4	4	3,2914	1,25060
Kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe (kasko, DASK, yangın sigortası vb.) de etkin olacağını düşünüyorum.	175	4	3	3,2171	1,16399
Kamu katılım bankalarının katılım bankacılığına sinerji etkisi ortaya koyacağını düşünüyorum.	175	4	4	3,4400	1,26655

Anketi cevaplayanlar kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağı konusundaki görüşe en yüksek ortalama (3,72) ile katılmışlardır. Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceği görüşüne ise anketi cevaplayan katılımcılar en düşük ortalama (2,90) ile katılmamaktadırlar.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığının yastık altı birikimin ekonomiye aktarılmasını hızlandıracağı görüşüne katılmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceği görüşüne katılmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağı görüşüne katılmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağı görüşüne katılmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceği görüşüne katılmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını arttıracığı görüşüne katılmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceği konusundaki katılmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığının, Türkiye katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracağı görüşüne katılmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağı görüşüne katılmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağı görüşünde kararsız kalmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe (kasko, DASK, yangın sigortası vb.) de etkin olacağı görüşünde kararsız kalmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağı görüşünde kararsız kalmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini, sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağı görüşünde kararsız kalmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsada daha fazla talep göreceği görüşünde kararsız kalmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceği konusundaki görüşte kararsız kalmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağı görüşünde kararsız kalmışlardır.

Anketi cevaplayan banka çalışanları kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağı konusunda kararsız kalmışlardır.

3.4.3. Çalışmada Elde Edilen Bulgulara Göre Farklılık Analizleri

Çalışmada elde edilen bulgulara farklılık analizi uygulamamdan önce seçilecek yöntemi belirlemek için, ilk öce verilerin normal dağılıma uygunluk testi uygulanmıştır. Elde edilen analiz sonucunda verilerin normal dağılıma uyumsuzluğu Tablo3.3' te gösterilmiştir.

Tablo 3.3. Normal Dağılım Değerleri Testi Analizi

Normallik Testi						
	Kolmogorov-Smirnova			Shapiro-Wilk	Örnek Sayısı	P Değeri
	İstatistik	Örnek	P Değeri	İstatistik		
Kamu katılım bankacılığı yastık altı birikimin ekonomiye aktarılmasını hızlandıracaktır.	0,243	175	0,000	0,866	175	0,000
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağını düşünüyorum.	0,220	175	0,000	0,887	175	0,000
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağını düşünüyorum.	0,286	175	0,000	0,851	175	0,000

Kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceğini düşünüyorum.	0,295	175	0,000	0,855	175	0,000
Kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağını düşünüyorum.	0,304	175	0,000	0,850	175	0,000
Kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağını düşünüyorum.	0,207	175	0,000	0,904	175	0,000
Kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.	0,285	175	0,000	0,858	175	0,000
Kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağını düşünüyorum.	0,194	175	0,000	0,903	175	0,000
Kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını artacağını düşünüyorum.	0,223	175	0,000	0,892	175	0,000
Kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceğini düşünüyorum.	0,268	175	0,000	0,849	175	0,000
Kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağını düşünüyorum.	0,220	175	0,000	0,896	175	0,000

Geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceğini düşünüyorum.	0,191	175	0,000	0,891	175	0,000
Kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsada daha fazla talep göreceğini düşünüyorum.	0,198	175	0,000	0,908	175	0,000
Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceğini düşünüyorum.	0,187	175	0,000	0,904	175	0,000
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağını düşünüyorum.	0,185	175	0,000	0,911	175	0,000
Kamu katılım bankacılığının, Türkiye Katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracağını düşünüyorum.	0,278	175	0,000	0,872	175	0,000
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	0,253	175	0,000	0,881	175	0,000
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	0,246	175	0,000	0,887	175	0,000
Kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe(kasko, DASK, yangın sigortası vb.) de etkin olacağını düşünüyorum.	0,195	175	0,000	0,910	175	0,000

Kamu katılım bankalarının katılım bankacılığına sinerji etkisi ortaya koyacağına düşünüyorum.	0,265	175	0,000	0,869	175	0,000
---	-------	-----	--------------	-------	-----	--------------

Tablo 3.3. 'de yer alan tüm sorular için $p < 0,05$ olduğundan veriler normal dağılıma uymamaktadır. Bu nedenle elde edilen verilerin analizi için Nonparametrik testler uygulanacaktır.

3.4.3.1. Cinsiyet Bilgilerine Göre Farklılık Analizi

Ankette kadın ve erkek olmak üzere iki seçenekte cinsiyet bilgileri cevaplanmıştır. Kadınların çalışma hayatına girmesiyle kendilerine ait gelirlerinin olması ve yastık altı birikimine sahip kesimi çoğunlukla kadınların oluşturması nedeniyle cinsiyet bakımından farklılık analizi yapılmıştır. Cinsiyet bilgilerine göre farklılık analizi için oluşturulan hipotezler şöyledir:

H₀: Kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne etkileri ve sonuçları açısından cinsiyet yönünde farklılık bulunmaktadır.

H₁:Kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne etkileri ve sonuçları açısından cinsiyet yönünde farklılık bulunmamaktadır.

Verileri analiz etmek için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo3.4' te görülmektedir.

Tablo 3.4. Cinsiyet Bilgilerine Göre Farklılık Analizi

	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Kamu katılım bankacılığı yastık altı birikimin ekonomiye aktarılmasını hızlandıracaktır.	2,955	1,108	0,-322	0,748
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağını düşünüyorum.	2,918	4,094	0,-446	0,656
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağını düşünüyorum.	2,766	3,942	0,-997	0,319
Kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceğini düşünüyorum.	3,011	4,187	0,-130	0,896
Kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağını düşünüyorum.	3,038	1,117	0,-034	0,973
Kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağını düşünüyorum.	2,851	1,098	0,-681	0,496
Kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.	2,814	3,99	0,-828	0,407
Kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağını düşünüyorum.	3,018	4,194	0,-101	0,919
Kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını artacağını düşünüyorum.	2,85	4,026	0,-685	0,493
Kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceğini düşünüyorum.	3,03	4,206	0,-063	0,950
Kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağını düşünüyorum.	2,665	3,841	-1,318	0,188
Geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceğini düşünüyorum.	3,024	1,115	0,-082	0,935

Kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsada daha fazla talep göreceğini düşünüyorum.	2,86	4,036	0,-647	0,517
Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceğini düşünüyorum.	2,857	4,033	0,-654	0,513
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağını düşünüyorum.	2,696	3,872	-1,212	0,226
Kamu katılım bankacılığının, Türkiye Katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracaklarını düşünüyorum.	2,966	1,109	0,-288	0,773
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	2,728	1,086	-1,112	0,266
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	2,897	1,102	0,-523	0,601
Kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe(kasko, DASK, yangın sigortası vb.) de etkin olacağını düşünüyorum.	2,829	4,005	0,-755	0,450
Kamu katılım bankalarının katılım bankacılığına sinerji etkisi ortaya koyacağını düşünüyorum.	2,956	1,108	0,-320	0,749

Tablo3.4'teki bilgilere göre $p < 0,05$ önem seviyesinde H_0 hipotezi reddedilmiş, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

Kamu katılım bankacılığının yastık altı birikimin ekonomiye aktarılmasını hızlandıracakları konusunda cinsiyet açısından bir farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceği konusunda cinsiyet açısından bir farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağı konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağı konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceği konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını arttıracacağı konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceği konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının, Türkiye katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracağı konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağı konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağı konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe (kasko, DASK, yangın sigortası vb.) de etkin olacağı konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağı görüşünde cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini, sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağı görüşünde cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsa daha fazla talep göreceği görüşünde cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceği konusundaki görüşte cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağı görüşünde cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağı konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağı konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceği konusunda cinsiyet açısından farklılık bulunmamaktadır.

3.4.3.2. Görev (Pozisyon) Durumuna Göre Farklılık Analizi

Banka çalışanlarının buldukları görev durumuna göre yapılan farklılık analizi için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Bu test için oluşturulan hipotezler ise aşağıdaki gibidir.

H₀: Kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne olan etki ve sonuçları ile çalışanların buldukları görev (pozisyon) arasında farklılık bulunmamaktadır.

H₁:Kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne olan etki ve sonuçları ile çalışanların buldukları görev (pozisyon) arasında farklılık bulunmamaktadır.

Kruskal Wallis analizine ilişkin analiz sonuçları Tablo3.5’te görülmektedir.

Tablo 3.5. Görev (Pozisyon) Durumuna Göre Farklılık Analizi

	Ki Kare Değeri	Serbestlik Derecesi	P Değeri
Kamu katılım bankacılığı yastık altı birikimin ekonomiye aktarılmasını hızlandıracaktır.	7,710	4	0,103
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağını düşünüyorum.	2,149	4	0,708
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağını düşünüyorum.	9,955	4	0,041

Kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceğini düşünüyorum.	7,433	4	0,115
Kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağını düşünüyorum.	8,793	4	0,066
Kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağını düşünüyorum.	9,915	4	0,042
Kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.	8,892	4	0,064
Kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağını düşünüyorum.	,400	4	0,983
Kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını artacağını düşünüyorum.	1,407	4	0,843
Kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceğini düşünüyorum.	3,974	4	0,410
Kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağını düşünüyorum.	2,813	4	0,590
Geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceğini düşünüyorum.	2,671	4	0,614
Kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsada daha fazla talep göreceğini düşünüyorum.	2,720	4	0,606
Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceğini düşünüyorum.	2,065	4	0,724
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağını düşünüyorum.	2,418	4	0,659
Kamu katılım bankacılığının, Türkiye Katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracağını düşünüyorum.	1,244	4	0,871
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	5,061	4	0,281

Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	4,891	4	0,299
Kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe (kasko, DASK, yangın sigortası vb.) de etkin olacağını düşünüyorum.	1,524	4	0,822
Kamu katılım bankalarının katılım bankacılığına sinerji etkisi ortaya koyacağını düşünüyorum.	4,436	4	0,350

Tablo 3.5'te elde edilen değerlere göre $p < 0,05$ doğrultusunda; kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağı konusunda farklılık bulunmaktadır. Ayrıca kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağı konusunda da farklılık bulunmaktadır. Bu iki görüş için H_0 kabul edilmiştir. Diğer görüşler için $p > 0,05$ olduğu için H_1 hipotezi kabul edilmiş ve görev bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Kamu katılım bankacılığı yastık altı birikimin ekonomiye aktarılmasını hızlandıracaktır görüşünde görev açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağı konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceği konusunda görev bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağı konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceği konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağı konusunda görev bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını artacağı konusunda görev bakımından bir farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceği konusunda görev bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağı konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceği konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsa da daha fazla talep göreceği konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceği konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağı konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankacılığının, Türkiye Katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracağı konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağı konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağı konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe (kasko, DASK, yangın sigortası vb.) de etkin olacağı konusunda farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankalarının katılım bankacılığına sinerji etkisi ortaya koyacağı konusunda görev bakımından farklılık bulunmamaktadır.

3.4.3.3. Katılım Bankacılığı Tecrübesi Açısından Farklılık Analizi

Her iki banka türünde çalışmış olan personelin ankette sorulan sorulara daha ras-yonel cevaplar vereceği beklendiği için tecrübe açısından farklılık analizi yapılmıştır. Katılım bankacılığı tecrübesi olup olmasının farklılık analizi için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Katılım bankacılığı tecrübesi ile ilgili olarak oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibidir.

H₀: Kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne olan etkileri ve sonuçlarına ilişkin katılım bankacılığı tecrübesi bakımından farklılık bulunmaktadır.

H₁: Katılım bankacılığının bankacılık sektörüne etkileri ve sonuçlarına ilişkin katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmamaktadır.

Test sonucu elde edilen veriler Tablo 3.6'da görülmektedir.

Tablo 3.6. Katılım Bankacılığı Tecrübesi Açısından Farklılık Analizi

	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Kamu katılım bankacılığı yastık altı birikimin ekonomiye aktarılmasını hızlandıracaktır.	2,641	6,919	-3,639	0,000
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağını düşünüyorum.	2,334	6,612	-4,568	0,000
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağını düşünüyorum.	2,162	6,44	-5,240	0,000
Kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceğini düşünüyorum.	3,128	7,406	-2,174	0,030
Kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağını düşünüyorum.	2,512	6,79	-4,158	0,000

Kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağını düşünüyorum.	2,49	6,768	-4,101	0,000
Kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.	2,583	6,861	-3,906	0,000
Kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağını düşünüyorum.	2,462	6,74	-4,158	0,000
Kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını artacağını düşünüyorum.	2,359	6,637	-4,499	0,000
Kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceğini düşünüyorum.	2,97	7,248	-2,631	0,009
Kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağını düşünüyorum.	2,632	6,91	-3,645	0,000
Geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceğini düşünüyorum.	2,825	7,103	-3,038	0,002
Kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsada daha fazla talep göreceğini düşünüyorum.	2,816	7,094	-3,083	0,002
Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceğini düşünüyorum.	2,318	6,596	-4,593	0,000
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağını düşünüyorum.	2,276	6,554	-4,750	0,000

Kamu katılım bankacılığının, Türkiye Katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracağını düşünüyorum.	2,701	6,979	-3,504	0,000
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	3,29	7,568	-1,637	0,102
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	3,15	7,428	-2,068	0,039
Kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe (kasko, DASK, yangın sigortası vb.) de etkin olacağını düşünüyorum.	2,307	6,585	-4,655	0,000
Kamu katılım bankalarının katılım bankacılığına sinerji etkisi ortaya koyacağını düşünüyorum.	2,489	6,767	-4,130	0,000

Tablo3.6'daki bilgilere göre kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağı görüşü ile katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmamaktadır. H0 hipotezi reddedilip H1 hipotezi kabul edilmektedir. Diğer seçenekler için H0 hipotezi kabul edilmektedir. Yani $p < 0,05$ önem seviyesinde katılım bankacılığı tecrübesinin var olması ile kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne olan etki ve sonuçları arasında farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceği konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağı konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağı konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır..

Kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceği konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını arttıracacağı konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceği konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının, Türkiye katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracağı konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağı konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmamaktadır.

Kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe (kasko, DASK, yangın sigortası vb.) de etkin olacağı konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağı görüşünde katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini, sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağı görüşünde katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsada daha fazla talep göreceği görüşünde katılım bankacılığı tecrübesi açısından bir farklılık bulunmaktadır.

Geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceği konusundaki görüşte katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağı görüşünde katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağı konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağı konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceği konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

3.4.3.4. Katılım Bankacılığı Ürünlerini Kullanma Bakımından Farklılık

Katılım bankası ürünlerini kullanma bakımından farklılık analizi için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Katılım bankası ürünlerinin kullanılıp kullanılmaması ile ilgili olarak oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibidir.

H₀: Katılım bankacılığının bankacılık sektörüne etkileri ve sonuçlarına ilişkin katılım bankacılığı ürünlerini kullanma açısından farklılık bulunmaktadır.

H₁: Katılım bankacılığının bankacılık sektörüne etkileri ve sonuçlarına ilişkin katılım bankacılığı ürünlerini kullanma açısından farklılık bulunmamaktadır.

Test sonucu elde edilen veriler Tablo 3.7’de görülmektedir.

Tablo 3.7.Katılım Bankacılığı Ürünlerini Kullanma Bakımından Farklılık Testi

	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Kamu katılım bankacılığı yastık altı birikimin ekonomiye aktarılmasını hızlandıracaktır.	2,588	5,590	-3,597	0,000
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağını düşünüyorum.	2,170	5,172	-4,887	0,000
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağını düşünüyorum.	2,150	5,152	-5,089	0,000
Kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceğini düşünüyorum.	2,888	5,891	-2,704	0,007
Kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağını düşünüyorum.	2,536	5,539	-3,873	0,000
Kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağını düşünüyorum.	2,240	5,243	-4,685	0,000
Kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.	2,439	5,442	-4,159	0,000
Kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağını düşünüyorum.	2,316	5,319	-4,410	0,000
Kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını artacağını düşünüyorum.	2,291	5,294	-4,516	0,000
Kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceğini düşünüyorum.	2,951	5,954	-2,467	0,014

Kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağını düşünüyorum.	2,289	5,292	-4,508	0,000
Geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceğini düşünüyorum.	2,806	5,808	-2,883	0,004
Kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsada daha fazla talep göreceğini düşünüyorum.	2,730	5,733	-3,136	0,002
Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceğini düşünüyorum.	2,416	5,418	-4,095	0,000
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağını düşünüyorum.	2,384	5,387	-4,221	0,000
Kamu katılım bankacılığının, Türkiye Katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracığını düşünüyorum.	2,714	5,718	-3,247	0,001
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	3,323	6,326	-1,295	0,195
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.	3,415	6,418	-1,003	0,316
Kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe (kasko, DASK, yangın sigortası vb.) de etkin olacağını düşünüyorum.	2,528	5,532	-3,769	0,000
Kamu katılım bankalarının katılım bankacılığına sinerji etkisi ortaya koyacağını düşünüyorum.	2,552	5,555	-3,728	0,000

Tablo 3.7' den elde edilen verilere göre $p < 0,05$ değerine göre; kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağı görüşü ile katılım bankacılığı ürünlerini kullanma durumu bakımından farklılık bulunmamaktadır. H_0 hipotezi reddedilip, H_1 hipotezi kabul edilir.

Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağı konusu ile katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması durumu açısından farklılık bulunmamaktadır. H_0 hipotezi reddedilip, H_1 hipotezi kabul edilir.

Diğer sorular ile katılım bankacılığı ürünlerini kullanma durumu arasında $p < 0,05$ değerine göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. H_0 hipotezi kabul edilip, H_1 hipotezi reddedilir. Kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceği konusunda katılım bankacılığı tecrübesi açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağı konusunda katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağı konusunda katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceği konusunda katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını arttıracacağı konusunda katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceği konusunda katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının, Türkiye katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracağı konusunda katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağı konusunda katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe (kasko, DASK, yangın sigortası vb.) de etkin olacağı konusunda katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini, sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağı görüşünde katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsa da daha fazla talep göreceği görüşünde katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceği konusundaki görüşte katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağı görüşünde katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından bir farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağı konusunda katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağı konusunda katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceği konusunda katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması açısından farklılık bulunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ekonomik sistemin temel taşı olan finansal sistemler fon fazlası olan tarafları ve fon açığı olan tarafları bir araya getirmekte, gerekli olan ihtiyaçların giderilmesini sağlamaktadır.

Finansal sistemin ayrılmaz bir parçası olan bankacılık sektörü içerisinde kendine giderek artan bir şekilde yer edinmeye başlayan katılım bankaları sistemin tamamlayıcısı olmuşlardır.

Katılım bankaları yaptığı tüm işlemlerde İslami prensipleri dikkate almakta ve bu doğrultuda fon talep eden taraflar ile fon arz eden tarafları bir araya getirmektedir.

Katılım bankaları geleneksel bankaların aksine yaptığı tüm işlemlerde ve müşterilerine sunduğu tüm ürün ve hizmetlerde faizsizlik ilkesi doğrultusunda tüm işlemlerini gerçekleştirmektedir.

Faiz hem İslam dininde hem de diğer semavi dinlerde haram kabul edildiği için katılım bankacılığı kavramı geçmişi 1945’li yıllara kadar uzanmaktadır. Dünya üzerindeki ilk uygulaması ise 1960’lı yıllara dayanmaktadır. Türkiye’deki uygulamasına gelince 1980’li yıllarda başlamıştır.

Türkiye’de katılım bankasının öneminin kavranması ile kamu bankaları da katılım bankacılığı sektörüne 2015 yılında Ziraat Katılım Bankasının açılmasıyla dahil olmuşlardır.

Bu çalışmada da kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne etkileri ve sonuçlarını hem katılım bankası hem de geleneksel banka çalışanlarının bakış açısı ile tespit edilmeye çalışılmıştır. 2017 yılında Erzurum, Kars, Erzincan, Ağrı illerinde çalışan 175 banka personeli üzerinde anket çalışması uygulanmıştır. Yapılan ankette beşli likert ölçeği kullanılmıştır.

Elde edilen veriler SPSS(Statistical Program for Social Sciences) programı ile analiz edilmiştir. Elde edilen verilere normal dağılıma uyumsuzluk testi sonucunda Nonparametrik testler uygulanmıştır.

% 5 önem seviyesinde kurulan hipotezler geçerliliğe tabi tutulmuştur.

Çalışmadaki bilgiler incelendiğinde çalışanların demografik bilgilerine ilişkin olarak şu sonuçlara varılmaktadır:

Anketi cevaplayanların %27,4'ü (48 kişi) kadın, %72,6'sı (127 kişi) ise erkektir.

Ankete cevap veren katılımcıların %70,6'sı (124 kişi) 21-35 yaş aralığında, %28,6'sı (50 kişi) 36-50 yaş aralığında, 0,6'sı (1 kişi) 51-65 yaş aralığındadır.

Anketi cevaplayanların %28'i (49 kişi) asistan pozisyonunda, %27,4'ü (48 kişi) operasyon yetkilisi pozisyonunda, %23,4'ü (41 kişi) yönetmen/ yönetici yrd. pozisyonunda, %14,2'si (25 kişi) yönetmen/yönetici pozisyonunda, %6,8'i (12 kişi) müdür pozisyonunda çalışmaktadır.

Çalışma için yapılan 175 anketin %51,4'ü (90 banka) geleneksel bankalara, %45,6'sı (85 banka) katılım bankalarına uygulanmıştır.

Anketi cevaplayanların %78,8'i (138 kişi) lisans düzeyinde, %12,6'sı (22 kişi) master düzeyinde, %6,9'u (12 kişi) diğer ve %1,7'si (3 kişi) ön lisans düzeyinde eğitime sahiptir.

Anketi cevaplayan banka personelinin %52,6'sının (92 kişi) katılım bankacılığı tecrübesi bulunmazken, %47,4'ünün (83 kişi) katılım bankacılığı tecrübesi bulunmaktadır.

Anketi cevaplayan banka personelinin %55,4'ü (97 kişi) katılım bankaları tarafından sunulan ürünlerden kullandıklarını, %44,6'sının (78 kişi) ise katılım bankasının sunduğu ürünlerden kullanmadığını belirtmiştir.

Anketi cevaplayanlar kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağı konusundaki görüşe en yüksek ortalama (3,72) ile katılmışlardır. Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceği görüşüne ise anketi cevaplayan katılımcılar en düşük ortalama (2,90) ile katılmamaktadırlar

Cinsiyet bilgilerine göre yapılan farklılık analizinde Mann-Whitney U testi uygulanmış ve H0 hipotezi reddedilmiştir. Yani kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne etkileri ve sonuçları açısından 0,05 önem seviyesinde cinsiyet açısından banka çalışanlarının görüşlerinde farklılık bulunmamaktadır.

Görev durumuna ilişkin farklılık analizinde 0,05 önem seviyesinde kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağını düşünüyorum ve kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağını düşünüyorum sorularında H_0 hipotezi kabul edilmiş, bu sorularla çalışanların buldukları pozisyon arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu kabul edilmiştir. Diğer sorular için H_0 hipotezi reddedilmiş ve H_1 hipotezi kabul edilmiş anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Katılım bankacılığı tecrübesi açısından yapılan farklılık analizinde kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerden kaynaklanacağını düşünüyorum sorusunda H_0 hipotezi reddedilmiş 0,05 önem seviyesinde anlamlı bulunmamıştır. Diğer sorular için H_0 hipotezi kabul edilmiştir.

Katılım bankacılığı ürünlerinin kullanılması bakımından yapılan farklılık analizinde kamu katılım bankalarının müşteri kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerden kaynaklanacağını düşünüyorum ve kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerden kaynaklanacağını düşünüyorum soruları için H_0 hipotezi reddedilmiş ve 0.05 önem seviyesinde bu sorularla anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Diğer sorular için H_0 hipotezi kabul edilmiş ve 0,05 önem seviyesinde anlamlı bulunmuştur.

Sonuç olarak yapılan ankete verilen cevaplar incelendiğinde banka çalışanları kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının oransal payının artacağı görüşüne çoğunlukla katılmaktadırlar.

Katılımcıların çoğu ankette sorulan diğer sorulara kararsızım cevabını vermişlerdir. Anket katılımcıların kararsızım cevabını vermelerinin nedeni olarak ülkede bankacılıkla ilgili yasal düzenlemelerin yetersiz olması, geleceğin belirsiz olması, katılım bankacılığı sektörüne kamunun dahil olması ile ilgili tanıtımların ve reklamların yetersiz olması vb. gibi nedenler sıralanabilir.

Kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne olan beklenen etkileri konusunda daha önce yapılmış bir çalışma bulunmadığı için Doğu Anadolu Bölgesine yapılan bu çalışma beklenen etkilere yönelik bir örnek teşkil etmektedir.

Çalışmada belirlenen beklenen etkiler ile on yıl sonra bankacılık sektöründe yaşanacak olan gelişmeler kıyaslanabilir.

Katılım bankacılığının bilinirliğini arttırmaya yönelik kamu kuruluşları, bankalar ve üniversiteler tarafından bu konu ile ilgili bildiri, sempozyum, konferans ve söyleşi yapılabilir.

Çeşitli reklamlar ve tanıtım çalışmaları ile kamunun katılım bankacılığı sektörüne girişindeki amaçladığı hedefler konusunda toplumda farkındalık oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- “Bankalar Kanunu’nda Özel Finans Kurumları”. (2000). Özel Finans Kurumları Yayını.
- “Dünyada ve Türkiye’de Faizsiz Bankacılık”. (2004). Özel Finans Kurumları Birliği Yayını.
- Akcan, A. T. (2012). *Faizsiz Bankacılık Sisteminin Bankacılık Sistemi İçindeki Yeri: Türkiye’de Karşılaştırılmalı Durum Analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akgüç, Ö. (1989). *100 Soruda Türkiye’de Bankacılık*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Aktepe, İ. E. (2013). *Sorularla Katılım Bankacılığı*. İstanbul: Türkiye Katılım Bankaları Birliği.
- Akyüz, O. (2012). *Finansal Yenilik ve Açılımları ile Katılım Bankacılığı*. İstanbul: Erkam Matbaacılık.
- Alabay, Ş. (5 Mart 2017). “ Bank Asya’nın Boşluğu Doldu.” *Yeni Şafak*, 6.
- Alada, V. (2017). *Katılım Bankacılığı ve Ödeme Sistemleri*. İstanbul: TKBB Yayınları.
- Al-Sowailim, A. (2016). Dünya Katılım Bankacılığı Rekabet Raporu.
- Altın, H. , Caba N. (2016). “Borsa İstanbul’da İşlem Gören Katılım Endekslerinin Performanslarının Değerlendirilmesi” , *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 8, 229-248 .
- Altun A. , Dalkılıç, N. (2014). Efficiency Analysis in Islamic Banks: A Study For Malaysia And Turkey, (İslami Bankaların Etkinlik Analizi: Malezya Ve Türkiye Çalışması). *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, 8, 9-33.
- Arabacı, H. (2015). *Türk Katılım Bankacılığında Fon Kullanırma Yöntemleri*, (Dönem Projesi).Bilecik: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, E. C. (2017). *Katılım Bankacılığı ve Türkiye Ekonomisine Katkıları*, (Tartışma metinleri). İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü.
- Asutay, M. (2015). İslam Bankacılığı Başarısını İspatlamıştır. *Bereket Dergisi*,40, 7-11.
- Battal, A. (1999). *Bankalarla Karşılaştırmalı Olarak Hukuki Yönden Özel Finans Kurumları*, Ankara: Sözkese Matbaacılık Yayınları.
- Bayraktaroğlu, A. (2013). Bankacılık & sigortacılık Ders Notları. Muğla: Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü.
- Bulut, M. (22 Mart 2016). Yeni Finans Modellerinde Öncü Türkiye, *Yeni Şafak*,20.

- Bulut, H. İ. , Er, B. (2012). *Katılım Finansmanı Katılım Bankacılığı ve Girişim Sermayesi*. İstanbul: TKBB Yayınları.
- Büyükdeniz, A. (Ed. B. Cemal Radoplu). (2000). Faizsiz Finans Kurumlarının Mali Sistem İçindeki Yeri, *Türkiye’de Özel Finans Kurumları, Teori ve Uygulama*. İstanbul: Albaraka Türk Yayınları.
- Canbaz, M. F. (2013). *Katılım Bankacılığının Türk Bankacılık Sistemindeki Yeri, Çalışma Şekli, Enstrümanları ve Performans Analizi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli: Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çobankaya, F. T. (2014). *Katılım Bankalarının Türkiye’deki Farkındalık Düzeyinin Tespiti: Batı Akdeniz Bölgesinde Bir Araştırma*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, M. (2013). Katılım ve Geleneksel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: Türkiye Örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 175- 188.
- Dünya Katılım Bankacılığı Rekabet Raporu (2016).
- “Dünya İslami Bankacılık Rekabet Raporu 2013-2014” (2014). Ernst&Young.
- Endonezya Ülke Bülteni. (2014). Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu.
- Geçmişten Günümüze Faizsiz Bankacılık. (2011). Sabahattin Zaim İslam ve Ekonomi Sempozyumu, İstanbul.
- Güngör, K. (2015). “ Malezya’daki Faizsiz Bankacılık Modelinin Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Bir Analiz”. Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür dergisi, 57.
- Gürerk, D. (2015). Konuşma Notları, İstanbul: Türkiye Bankaları Birliği.
- Hazıroğlu, T. (2015). *Katılım Ekonomisi ve Katılım Bankacılığı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Islamic Finance Bulletin. (2016). Finance & Markets Global Islamic Finance Development Centre. 17.
- Kutval, Y. (2014). *Katılım Bankacılığının Gelişimi ve Türkiye Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kalaycı, İ. (2013). “ Katılım bankacılığı Mali Bir Kesimde Nasıl Bir Seçenek?” *Uluslararası Yönetim, İktisat ve İşletme Dergisi*, 9, 60-61.
- Onur, G. (2011). *Birleşik Arap Emirliği Ülke Raporu*. Ankara: Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi.

- Özeroğlu, A. İ. (2016). Sukuk ve Türkiye’de Sukukun Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi, *Tarih Okulu Dergisi*, 7, 761-762.
- Özsoy, İ. (1993). *Faiz ve Problemleri*, İzmir: Nil Yayınları.
- Özulucan, A. , Özdemir, F. S. (2010). *Katılım Bankacılığı*, İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Pakdemirli, E. (Ed. B. Cemal Rodoplu). (2000). *Türkiye’de Faizsiz Finans Kurumlarının Kuruluş Serüveni* Türkiye’de Özel Finans Kurumları, Teori ve Uygulama. İstanbul: Albaraka Türk Yayınları.
- Pehlivan, P. (2016). Türkiye’de Katılım Bankacılığı ve Bankacılık Sektöründeki Önemi, *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 300.
- Robert, A. (2016). Dünya Katılım Bankacılığı Rekabet Raporu.
- SERPAM. (Mayıs 2013). İstanbul: TKBB Yayınları.
- Shah, B. A. , Niazi, G. S. K. ve Majid, A. (2016). ‘ Employes’ Perceptions About Islamic Banking And Its Growth Potential İn Pakistan. *Business & Economic Review*, 8, 53-76.
- Shanmugam B. , Zahari, Z. R. (2009). A Premier On Islamic Finance, Research Foundation Of CFA Institute.
- Suudi Arabistan Ülke Bülteni. (2015). Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu.
- Sümer, G. , Onan, F. (2016). Dünyada Faizsiz Bankacılığın Doğuşu, Türkiye’deki Katılım Bankacılığının Gelişme Süreci ve Konvansiyonel Bankacılıktan Farkları, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 296-308.
- Talas, L., Bankuti, G. ve Varga, J. (2016). *The Analysis Of The Turkish Islamic Banking System Between 2005 and 2014*. International Conference On Eurasian Economies, 125-126.
- Tok, A. (2009). İslami Finans Sistemi Çerçevesinde Sukuk Uygulamaları Katılım Bankası ve Türkiye Açısından Değerlendirmeler, Ankara .
- Tunay, B. (2005). : Yapısı, Finansal sistem İşleyişi, Yönetimi ve Ekonomisi, İstanbul: Birsen Yayın Evi.
- Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi. (Mart 2015). İstanbul.
- Usmani, M. T. An Introduction to Islamic Finance.

- Yabancı, A. (2016). Participation Banking İn Turkey: Turkish Participation Banking Strategy Document2015-2025 (Türkiye’de Katılım Bankacılığı: Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi2015-2025), Ankara: OIC-COMCEC Workshop.
- Yanık, R. (2013). Bilişsel Yeteneklerin İç Denetim Üzerindeki Etkisi, Ankara: Pegem Akademi.
- Yanpar, A. (2015). İslami Finans İlkeler, Araçlar ve Kurumlar. İstanbul: Scala Yayıncılık.

İNTERNET KAYNAKLARI

- http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/KATILIM_BANKACILIGI-NEDIR-NASIL-CALISIR.pdf Erişim Tarihi: 10.03.2017
- <http://www.tkbb.org.tr/faizsiz-finans-sozlugu#1533> Erişim Tarihi:27.04.2017
- <https://www.kuveytturk.com.tr/hakkimizda/kuveyt-turk-hakkinda/gecmisten-bugune-kuveyt-turk> Erişim Tarihi: 09.04.2017.
- <https://www.albaraka.com.tr/dunden-bugune-albaraka.aspx> Erişim Tarihi: 09.05.2017
- <https://www.kuveytturk.com.tr/hakkimizda/faizsiz-bankacilik> Erişim Tarihi: 09.04.2017
- <https://www.albaraka.com.tr/albarakayi-taniyin.aspx> Erişim Tarihi: 09.05.2017
- <https://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/hakkimizda/turkiye-finansi-taniyin/Sayfalar/turkiye-finansi-taniyin.aspx> Erişim Tarihi: 10.05.2017
- <https://katilimdunyasi.com/wp-content/cache/all/2016/11/05/turkiye-finans-katilim-bankasinin-9-aylik-verileri-kotu//index.html> Erişim Tarihi: 10.05.2017
- <https://katilimdunyasi.com/2017/03/01/katilim-bankalarinin-sektor-paylari-5in-altinda> Erişim Tarihi: 09.04.2017
- <https://katilimdunyasi.com/katilim-bankaciligi-sozlugu/> Erişim Tarihi: 11.05.2017
- <http://www.ziraatkatilim.com.tr/bankamiz/Sayfalar/hakkimizda.aspx> Erişim tarihi: 11.05.2017
- <https://www.vakifkatilim.com.tr/tr/hakkimizda> Erişim Tarihi: 24.03.2017
- <https://www.vakifkatilim.com.tr/tr/hakkimizda/Pages/Katilim-Bankaciligi-Sistemi.aspx> Erişim Tarihi: 11.05.2017
- <http://www.tkbb.org.tr/banka-genel-bilgileri> Erişim Tarihi: 10.03.2017
- <https://www.turcomoney.com/100-milyar-dolarlik-yatirm-hamlesi.html> Erişim Tarihi: 01.04.2017

<https://www.dunyabulteni.net/m/haber-analiz/375038/katilim-bankaciligi> Erişim Tarihi: 02.03..2017

<https://www.tugrakeshhe.blogcu.comkatar-kendi-agirliginin-uzerindebir-kuvvet-sergiliyor/118992874> Erişim Tarihi: 15.02.2017

www.timeturk.com/tr/2009/10/07/İslami-bankaların-onlenemez-yükselişi.html Erişim Tarihi: 02.03..2017

<https://www.dunyabulteni.net/m/haber/358923/duyanin-ilk-faizsiz-bankası-aciliyor> Erişim Tarihi: 002.03.2017

<http://islamekonomisi.org/musareke/> Erişim Tarihi: 18.04.2017

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kurum_Bilgileri/SSS/10509finansal_urunler6.pdf Erişim Tarihi: 12.05.2017

<http://islamekonomisi.org/kira-sertifikasi-sukuk/> Erişim Tarihi: 26.04.2017

https://www.albaraka.com.tr/pdf/Katilim_Bankaciligi_Sistemi_Nedir_.pdf Erişim Tarihi: 28.04.2017

<http://www.ifk.com.tr/detay.asp?ContentID=643> Erişim Tarihi: 12.05.2017

EKLER**Ek-1.Anket Soruları****ANKET FORMU**

Değerli katılımcı!

Cevaplamanız istenen bu anket, “Kamu katılım bankacılığının bankacılık sektörüne etkileri ve sonuçları” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının yürütülmesi ve tamamlanabilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanın doğru sonuçları sağlaması vereceğiniz cevaplar konusundaki dikkat ve hassasiyetinize bağlıdır. Özveriniz ve katkınız için teşekkür eder, iyi çalışmalar dileriz.

Arş.Gör. Serpil SUMER (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Master Öğrencisi)

Doç.Dr.Ramazan YANIK (Atatürk Üniversitesi İİBF İşletme bölümü Öğretim Üyesi)

Demografik bilgiler

Cinsiyetiniz Erkek Kadın

Yaşınız 21-35 36-50 51- 65 65+

Göreviniz (Pozisyonunuz)

Müdür Yönetmen/Yönetici Yönetmen/yönetici yrd.

Operasyon yetkilisi Asistan

Bankanızın faaliyet sahası Geleneksel Katılım

Eğitim düzeyi

Ön Lisans Lisans Master Doktora Diğer

Katılım bankacılığı tecrübeniz var mı? Evet Hayır

Katılım bankacılığı ürünlerinden (kredi kartı, konut finansmanı, mevduat,altın hesabı vb.) herhangi birini kullanıyor musunuz? Evet Hayır

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Kamu katılım bankacılığı yastık altı birikimin ekonomiye aktarılmasını hızlandıracaktır.					
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa göre daha avantajlı olacağını düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığının finans piyasalarındaki oransal payının artacağını düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığının, katılım bankacılığı enstrümanlarını zenginleştireceğini düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığının finansal piyasalardaki katılım bankalarının kurumsal yapısına katkı sağlayacağını düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığının para piyasalarına yabancı sermaye yatırımlarının artacağını düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.					

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Kamu katılım bankacılığının müşteriler için kredi maliyetlerinin düşmesini sağlayacağını düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığının nitelikli işgücü ihtiyacını artacağını düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığının dini hassasiyet nedeniyle katılım bankacılığı konusunda ısrarcı olan müşterilerin özel sektörden kaynaklanan güven sıkıntısını gidereceğini düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığıyla, geleneksel bankacılık-katılım bankacılığı arasındaki farkların daha net anlaşılacağını düşünüyorum.					
Geleneksel özel bankaların da katılım bankacılığına yöneleceğini düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığının etkisiyle katılım bankalarının hisse senetlerinin borsada daha fazla talep göreceğini düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığı ile kâr payı dağıtım oranlarının reel faiz oranlarından bağımsız gelişebileceğini düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığı ile katılım bankacılığı sistemindeki risk algısının değişeceğini sistemin riskleri belirgin şekilde tanımlayacağını düşünüyorum.					
Kamu katılım bankacılığının, Türkiye Katılım bankalarının uluslararasılaşmasını daha hızlandıracağını düşünüyorum.					

Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının diğer katılım bankalarından gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.					
Kamu katılım bankalarının müşteri/kredi potansiyelinin artmasının geleneksel bankacılık sisteminden gelen müşterilerinden kaynaklanacağını düşünüyorum.					
Kamu katılım bankaları ile katılım bankacılığının sigortacılık sektöründe(kasko,DASK,yangın sigortası vb.) de etkin olacağını düşünüyorum.					
Kamu katılım bankalarının katılım bankacılığına sinerji etkisi ortaya koyacağını düşünüyorum.					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Serpil SUMER
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum-1990
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe ve Finansman Bölümü
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	serpilsumer1008@hotmail.com
Tarih 05.07.20.17	